

OCTUBRE DE 2017

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat és un informe del Centre Delàs d'Estudis per la Pau i de l'Escola de Cultura de Pau, que analitza les exportacions d'armament per part dels Estats membres de la UE durant l'any 2015 (l'any més recent disponible amb informació d'exportacions) a països que aquell any es trobaven en situació de conflicte armat. L'informe analitza les exportacions d'armes a tretze països que eren escenari de setze conflictes armats, oferint una anàlisi de context dels diferents conflictes, fent referència tant a la història recent de cada conflicte armat, com als fets concrets més rellevants que van succeir durant el 2015. En un context de creixement del comerç d'armes procedent de la UE i, en paral·lel, de conseqüències cada vegada més greus d'aquests conflictes sobre la població -xifres creixents de mortalitat vinculada a aquests conflictes i un nombre cada vegada més gran de persones que es desplacen de manera forçada fruit d'aquesta violència- aquest informe pretén enriquir el debat públic sobre els impactes que la política armamentística de la UE té sobre els països que són escenari de conflicte armat. Al mateix temps, és una eina per generar majors compromisos polítics tant en l'àmbit espanyol com europeu amb una agenda concreta encaminada al control, la reducció i l'eliminació de les exportacions d'armes als països en conflicte armat.

2017

Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat ha estat elaborat pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Escola de Cultura de Pau

Anàlisi de les exportacions europees d'armament 2015: Jordi Calvo Rufanges, Ainhoa Ruiz, Edgard Vega
Conflictes armats el 2015: Josep Maria Royo, Jordi Urgell, Pamela Urrutia, Ana Villellas, Maria Villellas

Foto de portada: Teteria sonnna from Obukhiv, Ukraine - 2015-03-01-0329,
CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=46403211>

Projecte finançat per:

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

ÍNDEX

04	1.Introducció
05	2.Anàlisi de les exportacions europees d'armament 2015
06	2.1.Exportacions d'armament dels Estats membres de la UE 2015 i la seva evolució
07	2.2.Exportacions d'armament europeu per països d'origen 2015 i la seva evolució
09	2.3. Destinació de les exportacions europees d'armament el 2015 i la seva evolució
16	3.Conflictes armats el 2015
21	3.1.Conflictes armats el 2015 en països importadors d'armes procedents dels Estats membres de la UE
21	3.1.1. ÀFRICA
21	Algèria
23	Nigèria
26	3.1.2. ÀSIA
26	Xina
28	Índia
30	Pakistan
32	Tailàndia
34	3.1.3. AMÈRICA
34	Colòmbia
36	3.1.4. EUROPA
36	Rússia
37	Turquia
39	Ucraïna
41	3.1.5. ORIENT MITJÀ
41	Egipte
43	Iraq
45	Israel
47	Armes occidentals, Aràbia Saudita i la guerra del Iemen
50	4.Conclusions
51	5.Annex

1. INTRODUCCIÓ

El Centre Delàs d'Estudis per la Pau i l'Escola de Cultura de Pau presentem l'informe *Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat* sobre exportacions d'armes per part dels Estats membres de la UE a tretze països. Es tracta d'aquells països que, dins de la llista dels cinquanta principals receptors d'exportacions d'armes per part dels Estats membres de la UE, es trobaven en situació de conflicte armat durant l'any 2015. Aquest informe s'emmarca dins d'un projecte conjunt d'investigació i incidència dut a terme pel Centre Delàs i l'Escola de Cultura de Pau, amb el suport de la Diputació de Barcelona, que té com a objectiu contribuir a reduir les exportacions d'armes a països en conflicte, mitjançant la sensibilització i mobilització tant en l'àmbit local com internacional. Així doncs, aquest informe pretén enriquir el debat públic sobre els impactes que la política armamentista de la UE té sobre els països que són escenari de conflicte armat. Alhora, *Comerç d'armes i conflictes. Anàlisi de les exportacions europees a països en conflicte armat* és una eina per generar majors compromisos polítics tant a escala espanyola com europea, amb una agenda concreta encaminada al control, la reducció i l'eliminació de les exportacions d'armes als països en conflicte armat.

Actualment, la legislació internacional en matèria de comerç d'armes regula la venda d'armes a països afectats per conflictes armats. En el cas de la UE, el desembre de 2008 es va adoptar la Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments, amb caràcter jurídicament vinculant. La Posició Comuna, que partia del Codi de Conducta de la UE aprovat el 1998, estableix la responsabilitat del país exportador de verificar la destinació final de les armes i de comprovar que el país receptor respecta el Dret Internacional Humanitari. Així, el criteri 3 relatiu a la situació interna del país de destinació final, en termes de l'existència de tensions o conflictes armats, estableix que els Estats membres no permetran les exportacions que provoquin o perllonguin conflictes armats o que agreugin les tensions o els conflictes existents al país de destinació final. A més, l'any 2014 va entrar en vigor el Tractat sobre el Comerç d'Armes que obliga que els governs garanteixin que les seves exportacions d'armes no seran utilitzades per cometre abusos de drets humans, actes de terrorisme, violacions de Dret Internacional Humanitari o per part d'organitzacions criminals internacionals. Els Estats han d'avaluar les seves transferències d'armes per tal de garantir el compliment d'aquests criteris. Aquest Tractat introdueix de manera molt rellevant la perspectiva de gènere, mitjançant una clàusula relativa a la violència de gènere, que obliga els exportadors a tenir en compte si l'armament objecte de venda pot ser usat per cometre o facilitar actes d'aquest tipus de violència o de violència contra dones i menors.

Tenint en compte aquest marc legal i partint de la constatació que la militarització i l'armamentisme són elements de gran importància per a l'inici, la prolongació o l'escalada dels conflictes armats, aquest informe analitza les exportacions d'armament europees durant l'any 2015 a països que en aquell any es trobaven en situació de conflicte armat. Es tracta de les dades relatives a exportacions d'armes més recents disponibles.¹ A més d'analitzar aquestes dades, l'informe ofereix una anàlisi de context dels diferents conflictes armats que van tenir lloc en els països objecte d'exportació, fent referència tant a la història recent de cada conflicte armat

¹ Council of the EU (2017), *Eighteenth Annual Report according to Article 8(2) of Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment.*

2. ANÀLISI DE LES EXPORTACIONS EUROPEES D'ARMAMENT 2015

com als fets concrets més rellevants que es van succeir durant el 2015. L'informe constitueix per tant, una eina per millorar el coneixement sobre la destinació de les exportacions d'armes europees i el seu impacte en els contextos de conflicte armat i dóna visibilitat a les conseqüències que aquestes exportacions estan generant sobre la situació de conflictivitat armada a escala global. En un context internacional en què les conseqüències d'aquests conflictes sobre la població són cada vegada més greus, com testifiquen tant les creixents xifres de mortalitat vinculada a aquests conflictes, com el cada vegada més gran nombre de persones que es desplacen de manera forçada fruit d'aquesta violència, és urgent posar fi a aquest comerç d'armes i promoure polítiques de construcció de pau i defensa dels drets humans que acabin amb l'amenaça que representa el comerç mundial d'armes per a la vida de milions de persones.

L'anàlisi de les exportacions d'armament de la UE es realitza a partir de les dades que l'Informe Oficial de la Unió Europea publica anualment amb informació sobre exportacions de material militar de tota mena, entre el qual s'inclouen: armes tradicionals i equips i tecnologies militars que incorporen les mateixes armes, a més de vehicles, elements de comunicació i tot allò que és utilitzat per una estructura militar -com pot ser un exèrcit- per dur a terme les seves activitats. El llistat d'allò que, a partir d'ara, es denominarà armament està format per 22 categories especificades en la Posició Comuna 2008/944/PESC del 8 de desembre de 2008, susceptibles de ser subjectes d'aquesta normativa europea d'obligat compliment pels seus Estats membres.

En aquest informe s'analitzen les exportacions d'armament de 2015, relacionant-les amb la seva evolució. Per tant, s'ha pres com a any de partida el 2003, ja que des d'aquest moment existeixen dades més completes i comparables en el temps. La metodologia d'anàlisi es basa en les informacions de l'Informe Oficial de la UE, en què la informació sobre les exportacions efectivament realitzades és menor, o fins i tot absent, en alguns dels majors exportadors; i aparentment incompleta en alguns altres Estats membres. Per exemple, el Regne Unit no informa de les exportacions realitzades des de 2002 i Alemanya no ho fa des de 2007. És per això que, en tot moment, es consideren les exportacions autoritzades l'any en estudi i les realitzades aquell mateix any. La diferència entre tots dos resideix en el fet que les autoritzades poden haver estat lliurades aquell mateix any o ho seran, amb més probabilitat, en anys posteriors, mentre les realitzades es refereixen a les efectivament lliurades.

Finalment, en aquest apartat, també s'analitza els valors absoluts de les exportacions autoritzades i realitzades, especificant el detall per categoria d'armament². A més dels valors globals, s'assenyalen les exportacions per destinacions i per origen. Posteriorment, pel que fa als països importadors d'armament europeu, s'ha realitzat una aproximació per regions, tal com vénen especificades en l'Informe Oficial de la mateixa UE. I, en darrer lloc, s'analitzen en detall les exportacions a 13 destinacions particularment rellevants per haver estat en conflicte armat en el període en el qual van rebre o van contractar armament europeu.

² A l'annex es facilita un llistat amb una breu descripció de les 22 categories existents.

2.1. Exportacions d'armament europeu per països d'origen el 2015 i la seva evolució

Les exportacions d'armament dels Estats membres de la UE el 2015 han arribat a una xifra rècord d'autoritzacions, duplicant les de l'any anterior. Les exportacions realitzades, de les quals es desconeixen les quantitats corresponents a dos dels principals exportadors d'Europa i del món, assoleixen també un rècord a la UE, augmentant la de l'any anterior en un 21%. Com es pot observar en la gràfica que acompanya la taula, el creixement exponencial de les exportacions d'armament europeu es produeix a partir de 2012, sent molt destacable el de les exportacions autoritzades, amb una taxa propera al 400% de creixement, i notablement pronunciat el de les realitzades amb un creixement del 53%. És a dir, amb les exportacions de 2013 a 2015 els Estats membres de la UE han aconseguit un extraordinari avanç, establint un ritme d'exportacions sense precedents que estableixen amb tota certesa contractes milionaris presents i futurs per la indústria militar europea.

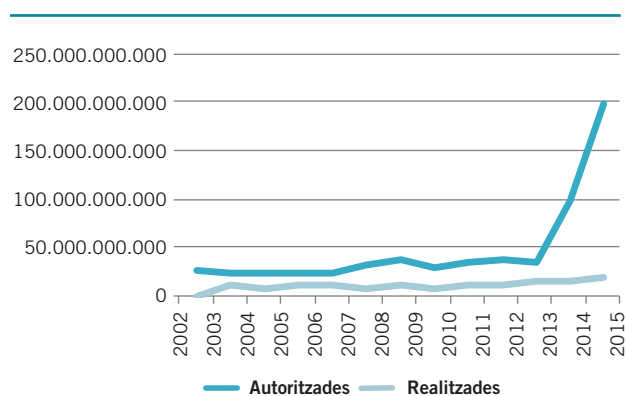
Les categories d'armament exportades el 2015 han de ser analitzades parant atenció a la combinació d'informació que ofereixen les autoritzacions i les realitzacions, ja que molts dels Estats membres informen amb escàs detall sobre bona part de les seves exportacions realitzades, incorporant-les de manera molt freqüent en una categoria calaix de sastre anomenada "Miscellaneous". No obstant això, si s'analitzen les exportacions autoritzades, es pot deduir que bona part d'elles bé podrien estar en categories més concretes. Tot i aquesta pèrdua d'informació, les dades a les quals s'ha pogut accedir mostren que el 2015 els Estats membres de la UE han signat contractes d'armament de major quantia en les categories 2, 4, 9, 10 i 11, que acumulen el 71% del total d'autoritzacions. És a dir, la UE ha aprovat vendre grans quantitats d'armes amb canó de lama llisa amb calibre igual o superior a 20 mm, el que inclou rifles, obusos, llança projectils o morters; bombes, torpedes, míssils i coets (categoria 4), vaixells de guerra i submarins militars (categoria 9), aeronaus militars en què s'inclouen els avions de combat (categoria 10) i equips electrònics de caràcter militar (categoria 11). Pel que fa a les exportacions d'armament realitzades, la informació disponible mostra que armes europees han estat efectivament lliurades el 2015 de manera rellevant en dos apartats: les aeronaus militars amb un 24% del total, i les armes petites i lleugeres que assoleixen el 17% (categories 1 a 6).

Exportacions autoritzades pels Estats membres de la UE en el període 2003-2015

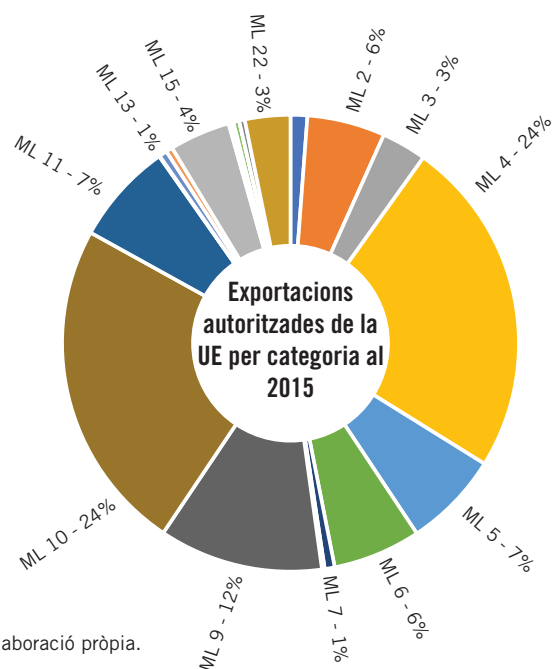
ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	28.396.886.701	3.307.017.284
2004	27.042.836.474	10.144.851.920
2005	26.156.722.360	8.820.825.564
2006	27.434.404.273	9.555.303.129
2007	27.109.551.773	10.295.029.870
2008	33.418.646.761	8.424.733.412
2009	40.126.068.836	10.097.791.988
2010	31.727.536.680	8.684.433.331
2011	37.522.546.184	10.573.767.328
2012	39.347.633.841	11.125.127.030
2013	36.483.998.304	13.971.930.651
2014	98.400.451.437	14.017.250.941
2015	195.720.495.150	17.050.020.044
Total	648.887.778.774	136.068.082.492

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions autoritzades pels Estats membres de la UE en el període 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Font: Elaboració pròpia.

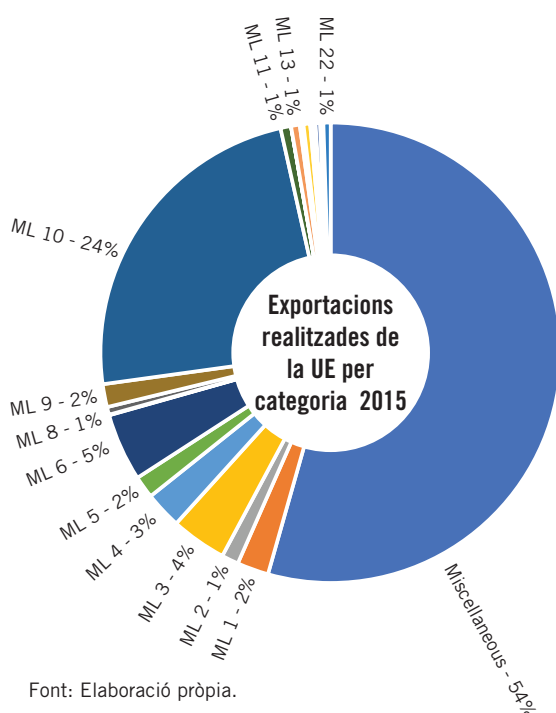
Exportacions d'armament autoritzades i realitzades de la UE per categoria al 2015				
CATEGORIA	AUTORITZADES	%	REALITZADES	%
Miscellaneous		0%	9.274.437.509	54%
ML 1	2.325.501.826	1%	377.943.594	2%
ML 2	10.797.864.110	6%	202.852.832	1%
ML 3	6.235.769.372	3%	665.935.038	4%
ML 4	46.895.613.608	24%	441.597.604	3%
ML 5	13.340.223.830	7%	266.721.033	2%
ML 6	12.189.642.853	6%	811.624.583	5%
ML 7	1.384.064.338	1%	7.184.967	0,04%
ML 8	378.519.694	0,19%	92.486.372	1%
ML 9	22.723.729.561	12%	274.444.533	2%
ML 10	46.262.894.396	24%	4.038.113.348	24%
ML 11	14.105.662.952	7%	125.419.914	1%
ML 12	89.301.200	0,05%	735.439	0%
ML 13	1.097.195.906	1%	104.032.706	1%
ML 14	916.959.189	0,47%	44.154.233	0,26%
ML 15	8.416.962.357	4%	79.067.332	0,46%
ML 16	457.542.804	0,23%	36.140.392	0,21%
ML 17	226.118.940	0,12%	28.142.562	0,17%
ML 18	806.176.896	0,41%	53.889.108	0,32%
ML 19	11.260.016	0,01%		0%
ML 20		0%		0%
ML 21	763.874.526	0,39%	38.957.847	0,23%
ML 22	6.295.616.776	3%	86.139.098	1%
Total	195.720.495.150		17.050.020.044	

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

2.2 Destinació de les exportacions europees d'armament el 2015 i la seva evolució

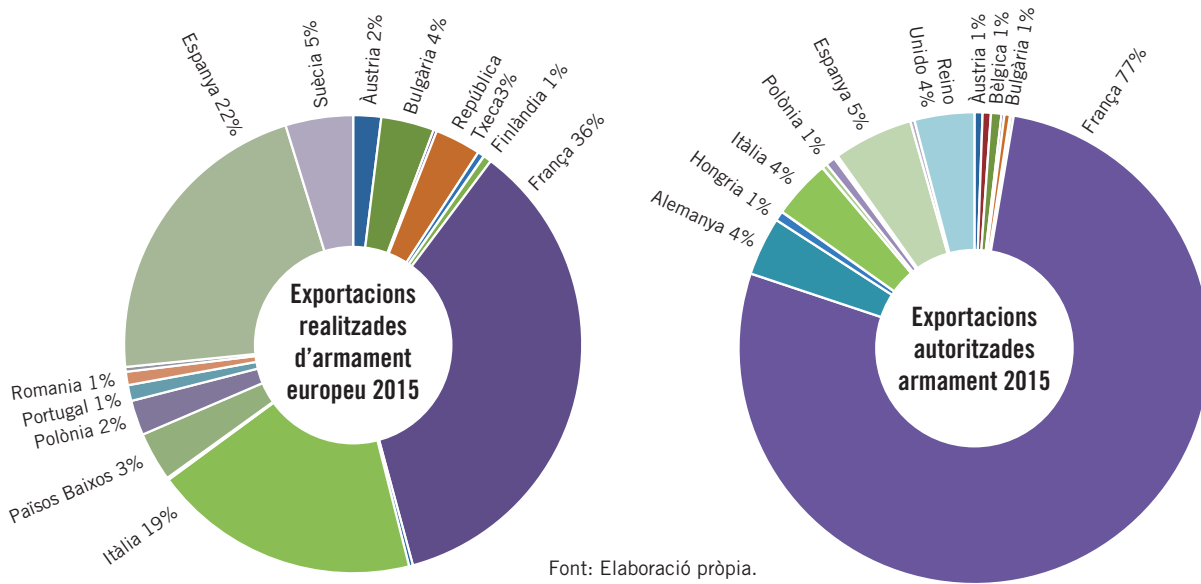
L'any 2015 França apareix, de forma clarament destacada, com el país que més ha autoritzat armament europeu, acaparant el 77% de les exportacions de les quals es té informació. Li segueixen les grans potències productores militars com el Regne Unit, Espanya, Itàlia i Alemanya. El creixement de les autoritzacions franceses, que sempre han estat superiors a les de qualsevol dels Estats de la UE, es produeix els dos últims anys. Això reflecteix un autèntic impuls dels contractes de la seva indústria militar que pot ser degut a un augment de la demanda de productes militars en un entorn de creixent conflictivitat, però que irremediament ha d'anar acompanyada d'una clara voluntat política d'exportar armament.

Pel que fa a les exportacions realitzades, sense oblidar que no es té en compte la informació incompleta del Regne Unit i Alemanya, són de nou França, Espanya i Itàlia els líders destacats de les exportacions d'armes efectivament portades a terme el 2015. Suècia, Bulgària, República Txeca i Països Baixos acumulen uns volums apreciables

Font: Elaboració pròpia.

8 COMERÇ D'ARMES I CONFLICTES. ANÀLISI DE LES EXPORTACIONS EUROPEES A PAÏSOS EN CONFLICTE ARMAT

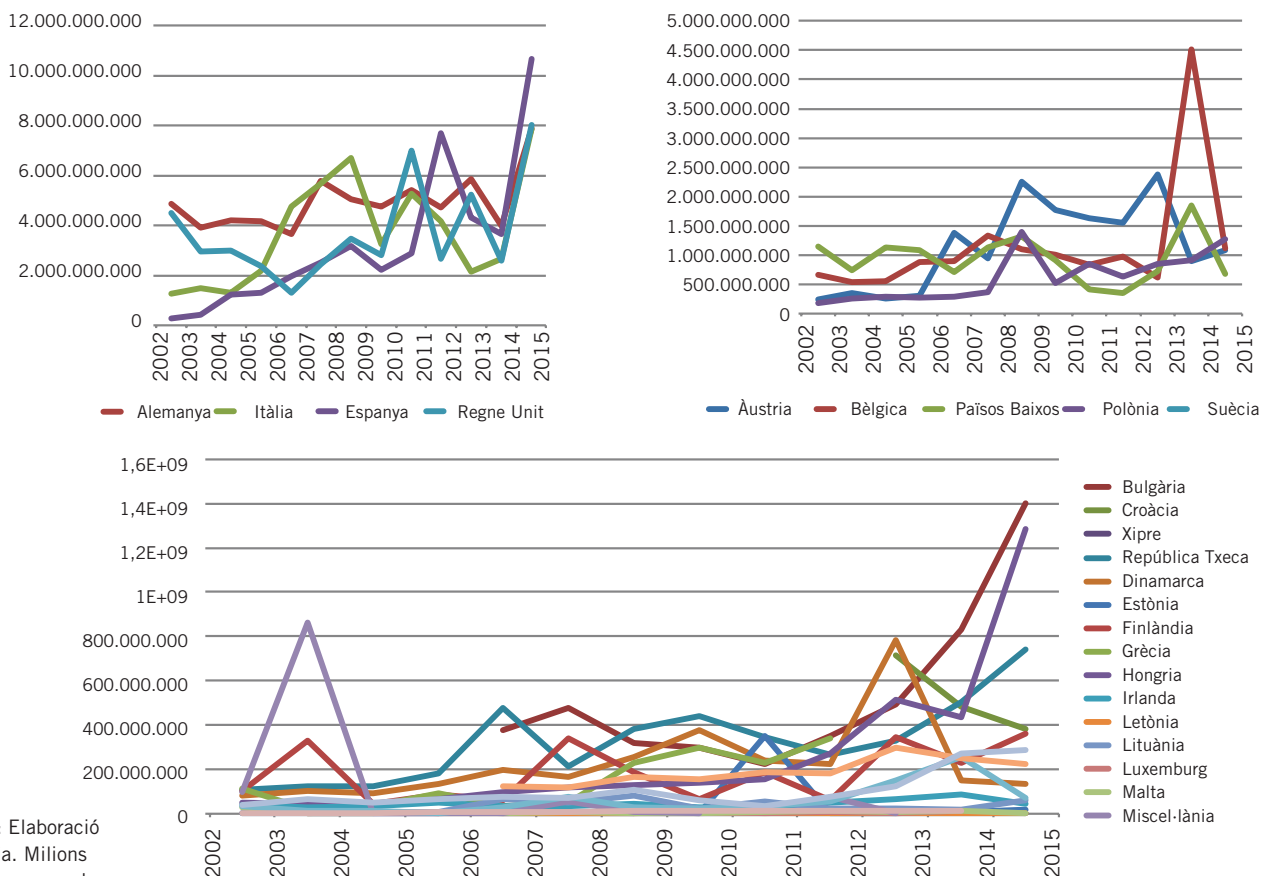

Font: Elaboració pròpia.

d'exportació d'armes, tot i ser països d'una mida menor, amb indústries militars lògicament més reduïdes. Analitzant l'evolució de les exportacions per països d'origen, com es pot apreciar a les dues taules següents, es pot ressaltar, a més d'una permanent preponderància de les exportacions autoritzades i realitzades de França, el creixent rol

d'Espanya des de l'any 2010, que arriba a superar el 2013 a França en realitzacions i es col·loca ocasionalment com la segona potència exportadora d'armes juntament amb el Regne Unit, Alemanya i Itàlia, que segons l'any s'intercanvien les primeres posicions d'exportadors d'armament europeu. La resta d'exportadors mantenen una tendència a

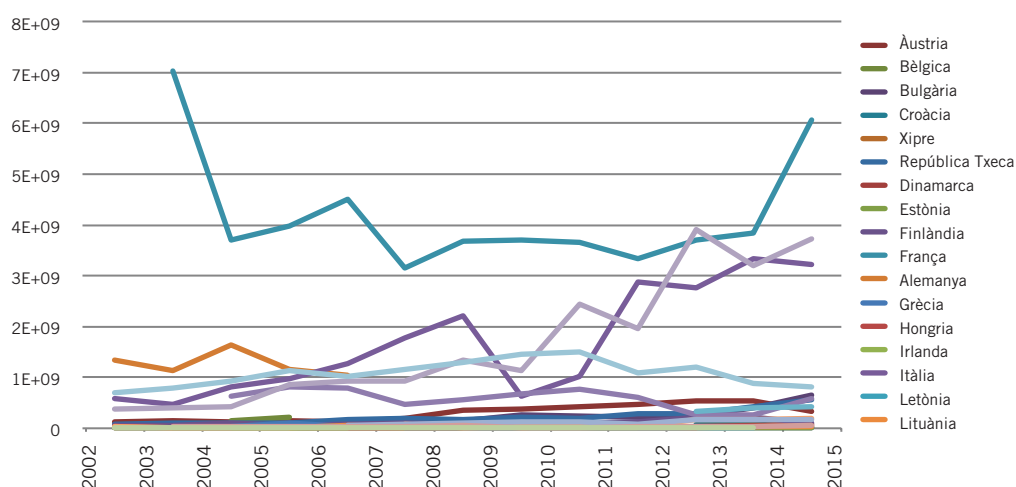
Exportacions autoritzades armament europeu per origen 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions realitzades armament europeu per origen 2003-2015

Font: Elaboració pròpia.

l'alça més moderada i sostinguda en el temps. Cal esmentar que Suècia, malgrat ser potser la següent indústria militar europea després de les cinc grans potències, mostra una desacceleració de les seves exportacions en els darrers anys.

2.3 Destinació de les exportacions europees d'armament el 2015 i la seva evolució

Exportacions d'armament autoritzades i realitzades des de la UE per regions destí 2003-15				
REGIÓ	AUTORIZADES		REALITZADES	
	2015		2003-15	
Altres Regions	4.498.937	76.102	28.627.648	3.482.810
Amèrica Central i el Carib	3.174.830.271	242.295.693	6.268.541.191	1.536.961.631
Àsia Central	1.269.348.709	264.321.309	3.144.797.162	690.237.759
Unió Europea	29.454.292.152	4.490.182.858	165.628.620.145	43.308.259.213
Orient Mitjà	78.828.095.185	4.947.281.824	184.889.977.957	28.235.137.230
Nord d'Àfrica	5.049.245.557	359.389.063	16.482.660.602	4.695.826.973
Amèrica del Nord	11.371.111.149	1.312.807.771	57.996.423.444	10.466.412.178
Nord-est asiàtic	6.063.614.851	374.850.817	31.084.290.799	4.173.259.143
Oceania	4.405.085.568	297.058.386	17.030.833.507	4.828.755.569
Altres països europeus	9.572.052.960	1.187.753.440	35.439.714.180	8.971.788.581
Amèrica del Sud	9.709.523.074	515.710.444	24.968.109.872	5.915.310.455
Àsia del Sud	17.558.003.451	1.494.469.501	48.197.879.969	9.360.358.916
Sud-est asiàtic	16.094.741.554	1.281.616.788	46.507.388.764	9.872.817.834
Àfrica Subsahariana	3.166.051.732	282.206.048	11.219.913.534	4.009.474.200
Total general	195.720.495.150	17.050.020.044	648.887.778.774	136.068.082.492

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

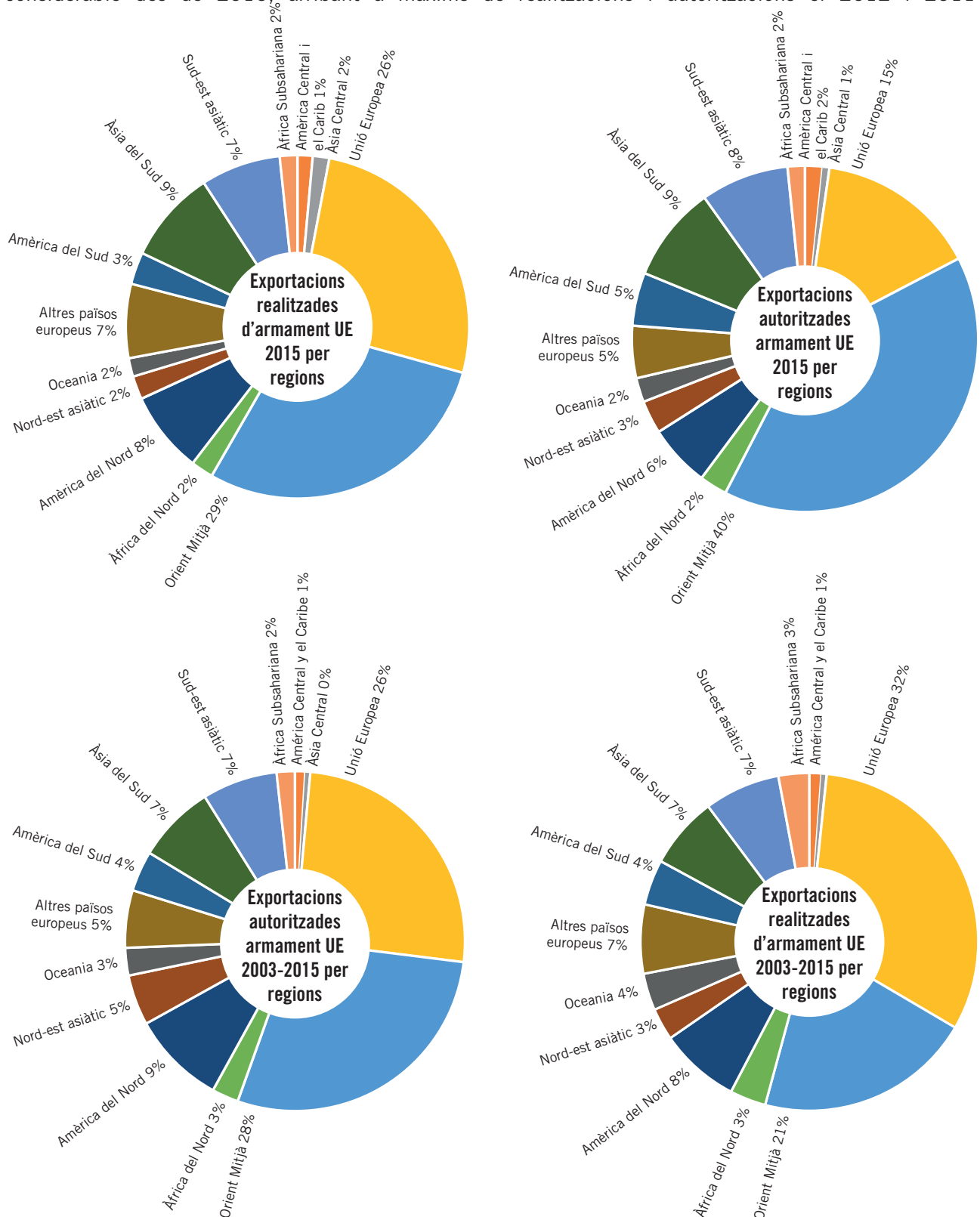
Les exportacions autoritzades el 2015 són aquelles que mostren l'anàlisi polític puntual per part dels Estats de la UE en el moment de decidir a quins llocs del món exporten els seus materials militars. Aquest any s'han concedit quatre de cada deu llicències d'exportació d'armament (en valors absoluts) a la regió d'Orient Mitjà, on han arribat el 29% de les armes i d'altres productes militars europeus del 2015. Li segueix en importància la UE, que manté uns valors elevats d'autoritzacions (15%) i de realitzacions (26%) perquè existeixen diversos projectes conjunts (l'avió de combat

Eurofighter o el de transport militar A-400, per exemple) que amb les transferències internes de peces i components arriben a grans valors cada any. La següent regió que rep quantitats importants d'armament europeu és el Sud-est asiàtic i Àsia del Sud, que junts suposen el 17% i 16% de les autoritzacions i realitzacions, respectivament.

En canvi, si l'anàlisi es fa sobre l'evolució temporal des del 2003 a 2015, s'observa que el pes de les transferències d'armament dins de la UE es veu reduït a favor d'un clar augment de la importància

de l'Orient Mitjà, i del sud i est d'Àsia pel que fa a exportacions d'armament europeu. Destaca també l'augment clar cap a l'Àsia Central. Les regions que veuen el seu pes específic reduït el 2015 són les d'Oceania, que depenen de la compra que puntualment realitzi, sobretot Austràlia, de vaixells o aeronaus militars. Més endavant s'analitza l'evolució específica de les importacions d'armament europeu per les regions que s'estableixen a l'informe de la UE i d'altres d'interès particular com la zona OTAN.

Les exportacions d'armes i equípaments militars de la UE a Amèrica Central augmenten de manera considerable des de 2010, arribant a màxims de realitzacions i autoritzacions el 2012 i 2011

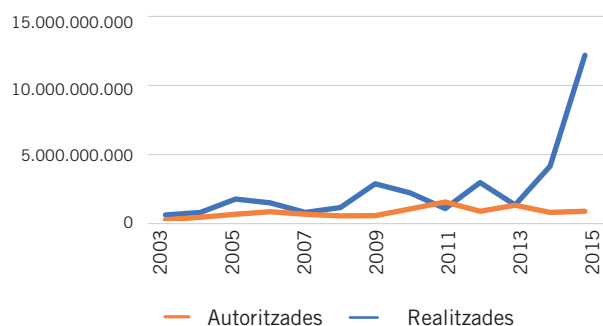
Font: Elaboració pròpia.

Exportacions armament UE a Amèrica Central i el Carib 2003-15

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	37.718.791	34.088.179
2004	58.492.381	57.634.191
2005	54.847.664	42.050.485
2006	233.969.329	12.116.436
2007	48.010.862	11.840.767
2008	37.895.537	11.646.683
2009	169.702.808	64.701.200
2010	514.112.455	176.563.360
2011	660.249.564	188.636.397
2012	458.381.524	439.058.112
2013	50.177.770	117.324.909
2014	770.152.235	139.005.219
2015	3.174.830.271	242.295.693
Total	6.268.541.191	1.536.961.631

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Amèrica del Sud 2003-2015

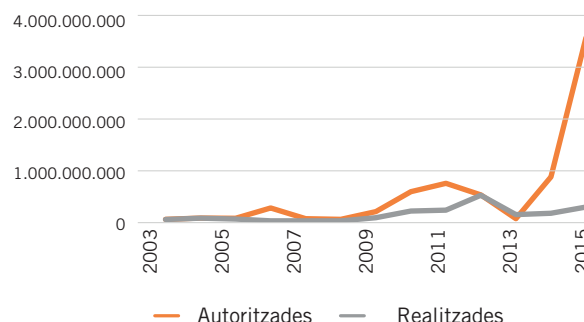
Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Àsia Central 2003-15

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	28.119.155	145.600
2004	18.199.156	4.820.717
2005	32.045.928	2.361.319
2006	11.895.856	2.468.773
2007	71.234.431	6.809.927
2008	20.125.346	1.998.607
2009	20.046.916	22.788.396
2010	70.715.469	18.809.815
2011	516.991.680	23.078.684
2012	452.908.442	100.574.016
2013	337.234.928	86.391.010
2014	295.931.146	155.669.586
2015	1.269.348.709	264.321.309
Total	3.144.797.162	690.237.759

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions armament UE a Amèrica Central i el Carib 2003-15

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

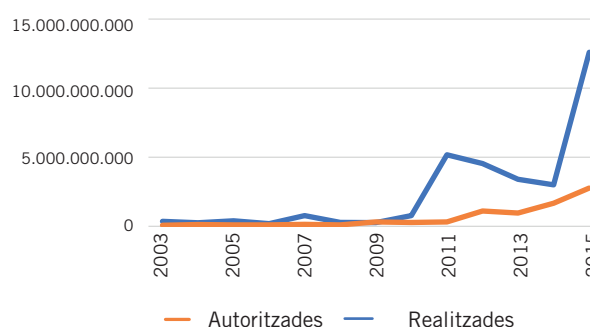
Exportacions de la UE a Amèrica del Sud 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	339.886.766	55.361.642
2004	482.718.538	181.632.992
2005	1.273.240.752	345.190.740
2006	1.045.671.890	489.614.422
2007	484.985.528	345.808.986
2008	769.521.756	257.254.557
2009	2.170.543.265	279.102.695
2010	1.625.993.930	633.095.508
2011	714.016.890	1.014.488.393
2012	2.240.891.332	512.234.223
2013	918.394.216	831.076.865
2014	3.192.721.935	454.738.988
2015	9.709.523.074	515.710.444
Total	24.968.109.872	5.915.310.455

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

respectivament, que és quan es mantenen nivells significatius d'exportacions, destacant que el 2015 es produeixen autoritzacions pel mateix valor dels 12 anys anteriors. Pel que fa a Sud-amèrica es dona

Exportacions de la UE a Àsia Central 2003-15

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

també un gran increment de les autoritzacions el 2015 amb xifres rècord, tot i que les vendes d'armament a aquesta regió es mantenen elevades any rere any durant tota la darrera dècada. El soci importador preponderant és amb diferència Brasil.

Des de la UE s'han produït exportacions a dues regions particularment conflictives, com són l'Orient Mitjà i l'Àsia Central, amb creixements exponencials els últims anys sobretot en autoritzacions, però també en exportacions realitzades. L'Àsia Central passa de ser una regió amb escassa arribada d'armament europeu a tenir un protagonisme innegable, mentre que, a

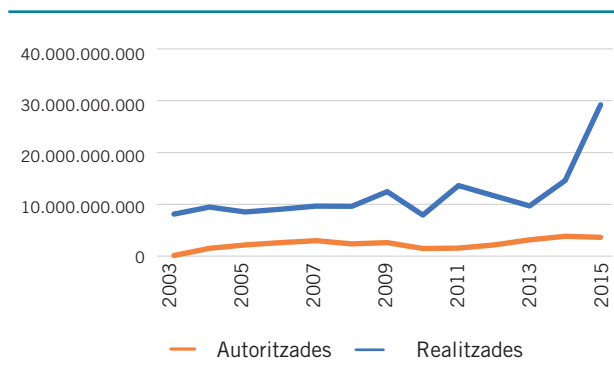
l'Orient Mitjà, com s'ha mencionat anteriorment, augmenta extraordinàriament la voluntat per part de la UE d'exportar-hi material militar, tal com reflecteixen les autoritzacions de 2014 i 2015, que superen els 100 mil milions d'euros. Això dibuixa un escenari en què es preveuen més xifres elevades d'exportacions europees a la regió els propers anys, fins i tot superiors a les que es venen donant des del 2012.

La tendència de les exportacions dels Estats membres de la UE a altres països europeus, membres o no de la Unió, presenta com la resta de regions una tendència a l'alça, tot i que, com es pot observar als gràfics

Exportacions de la UE a Orient Mitjà 2003-2015		
ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	8.415.956.379	301.908.646
2004	5.647.231.391	4.097.370.574
2005	4.701.848.468	1.623.675.950
2006	5.103.383.312	1.589.227.882
2007	4.043.449.364	1.550.682.825
2008	4.963.003.627	1.139.699.841
2009	9.633.900.937	1.502.456.248
2010	6.660.200.079	1.782.557.575
2011	7.975.207.290	1.568.357.839
2012	9.722.934.723	1.897.969.425
2013	7.653.975.250	3.406.075.450
2014	31.540.791.952	2.827.873.151
2015	78.828.095.185	4.947.281.824
Total	184.889.977.957	28.235.137.230

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

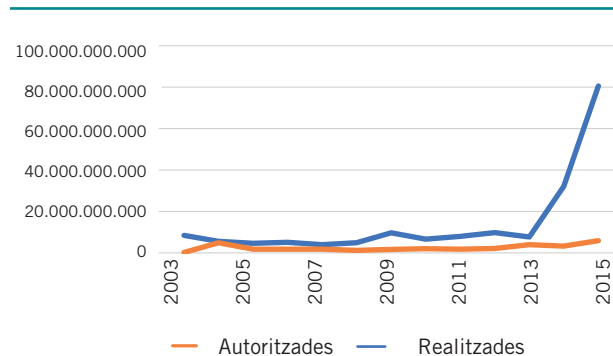
Exportacions de la UE a països membres de la UE 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

corresponents, és més assenyalat a les realitzacions fora de la UE. Així i tot, es produeix en ambdós casos un creixement pronunciat des del 2012 de les autoritzacions d'exportacions a la Unió i entre els seus membres i la resta del continent, dibuixant un futur de major interrelació militar industrial.

Exportacions de la UE a Orient Mitjà 2003-2015

Font: Elaboració pròpia.

Exportacions de la UE a països membres de la UE 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	9.165.070.074	1.395.632.073
2004	10.483.334.834	2.603.022.244
2005	9.572.834.240	3.198.968.633
2006	10.072.225.981	3.603.434.464
2007	10.673.307.789	3.904.427.671
2008	10.647.509.462	3.367.473.036
2009	13.360.564.334	3.587.335.780
2010	8.985.709.106	2.589.673.229
2011	14.494.403.948	2.636.745.180
2012	12.584.731.498	3.197.347.265
2013	10.718.512.328	4.066.085.227
2014	15.416.124.399	4.667.931.553
2015	29.454.292.152	4.490.182.858
Total	165.628.620.145	43.308.259.213

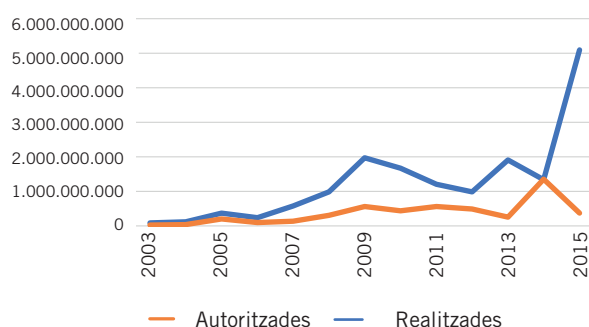
Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

El continent africà manté un creixement constant i lleuger de la seva capacitat importadora d'armament europeu produint-se, com passa amb altres regions, un gran augment de les autoritzacions els últims dos anys del període analitzat. Això ha suposat un augment de les armes que han arribat

Exportacions de la UE a Altres països europeus 2003-2015		
ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	1.885.190.713	311.735.576
2004	1.220.919.500	547.317.018
2005	1.558.182.435	818.577.087
2006	1.535.691.490	732.765.377
2007	2.133.141.372	846.848.574
2008	3.093.824.416	675.289.892
2009	1.668.582.646	618.834.693
2010	1.746.640.842	362.478.116
2011	1.835.616.441	828.197.381
2012	2.127.003.327	612.457.127
2013	2.054.496.690	540.481.674
2014	5.008.371.348	889.052.626
2015	9.572.052.960	1.187.753.440
Total	35.439.714.180	8.971.788.581

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE al Nord d'Àfrica 2003-2015

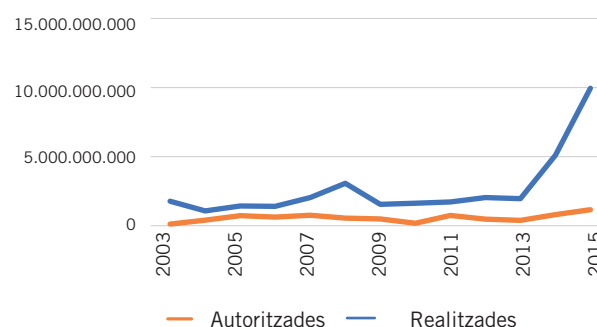

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a l'Àfrica Subsahariana 2003-2015		
ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	657.080.310	325.439.771
2004	704.547.280	477.768.104
2005	886.710.228	433.512.070
2006	453.318.703	427.292.899
2007	621.242.476	245.326.055
2008	364.397.968	337.646.027
2009	569.701.909	373.696.196
2010	304.709.754	199.544.491
2011	493.481.427	252.897.203
2012	678.519.505	171.134.819
2013	476.504.286	229.026.422
2014	1.843.647.956	253.984.095
2015	3.166.051.732	282.206.048
Total	11.219.913.534	4.009.474.200

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Altres països europeus 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

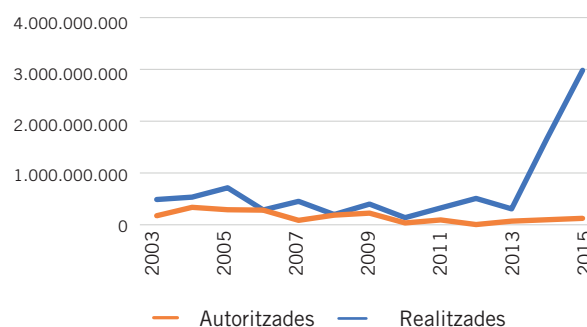
Exportacions de la UE al Nord d'Àfrica 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	91.551.276	30.332.156
2004	127.432.169	43.184.798
2005	372.429.342	199.636.343
2006	243.139.321	101.830.250
2007	578.348.656	136.128.871
2008	985.031.445	300.308.359
2009	1.960.336.524	538.628.475
2010	1.664.145.541	421.794.771
2011	1.200.899.302	544.173.996
2012	982.611.914	475.906.003
2013	1.897.103.782	251.607.689
2014	1.330.385.773	1.292.906.199
2015	5.049.245.557	359.389.063
Total	16.482.660.602	4.695.826.973

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

a l'Àfrica subsahariana des de 2012, després de tendències decreixents a les exportacions realitzades a una zona del món que concentra, cada any, una bona part dels conflictes armats.

Exportacions de la UE a l'Àfrica Subsahariana 2003-2015

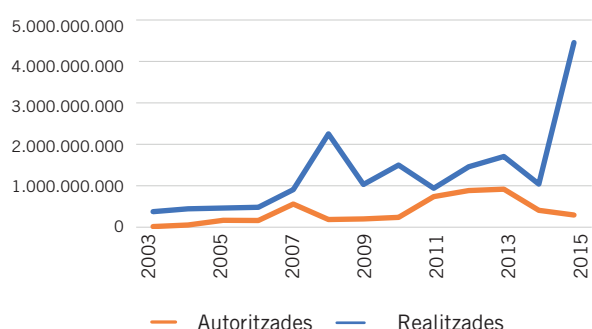
Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Les exportacions d'armament europeu a Nord-amèrica i Oceania presenten evolucions similars a altres regions, amb la diferència que s'han mantingut a la major part del període amb valors mínims elevats. Des de l'any 2012 en el cas de Nord-amèrica i des de 2014 en el d'Oceania, les autoritzacions augmenten de manera abrupta. No obstant això, l'armament que ha arribat a Oceania s'ha vist reduït a més de la meitat els últims dos anys. En qualsevol cas, tot indica que el dinamisme de les transaccions d'armament entre els anomenats països Occidentals serà mantingut

Exportacions de la UE a Amèrica del Nord 2003-2015		
ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	2.216.734.649	231.372.802
2004	2.276.969.453	440.561.208
2005	2.959.773.291	547.097.050
2006	3.094.533.131	672.394.710
2007	2.866.108.009	538.115.671
2008	3.176.162.507	661.300.340
2009	4.642.787.112	822.069.235
2010	3.984.055.775	894.142.954
2011	3.588.433.981	1.123.476.557
2012	3.832.184.017	844.614.086
2013	5.237.627.830	1.291.001.679
2014	8.749.942.540	1.087.458.115
2015	11.371.111.149	1.312.807.771
Total	57.996.423.444	10.466.412.178

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Oceania 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

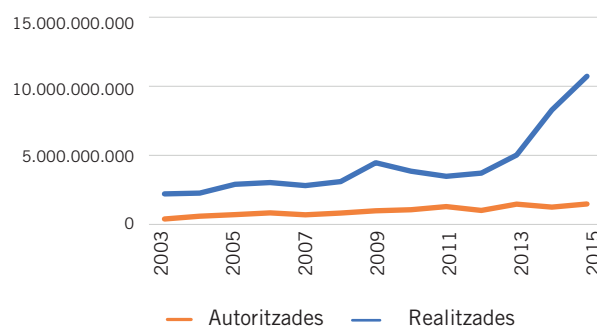
produeixen autoritzacions i realitzacions per xifres considerablement més altes que en anys anteriors.

S'ha pogut observar, en aquest primer apartat, des de diferents aproximacions a la realitat de les exportacions d'armament i material militar

a curt i mitjà termini. Si a això s'hi incorpora l'anàlisi de l'evolució de les exportacions a membres de l'OTAN, l'augment i tendència alcista és clarament constant.

Les exportacions a Àsia han estat identificades com les que presenten majors augments els últims anys. La militarització de les relacions al Pacífic i la presència de diverses potències emergents han disparat les importacions d'armes a tot el continent. Això passa amb especial èmfasi al Sud i Sud-est asiàtic, on els anys 2014 i 2015 es

Exportacions de la UE a Amèrica del Nord 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Oceania 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	387.713.614	29.761.084
2004	454.758.767	67.116.212
2005	472.453.624	178.168.964
2006	492.078.794	169.849.906
2007	913.313.719	549.880.971
2008	2.235.114.184	195.432.825
2009	1.032.960.108	208.216.106
2010	1.493.160.652	243.437.893
2011	945.851.675	721.601.048
2012	1.454.679.377	863.568.776
2013	1.697.900.017	896.095.044
2014	1.045.763.408	408.568.354
2015	4.405.085.568	297.058.386
Total	17.030.833.507	4.828.755.569

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

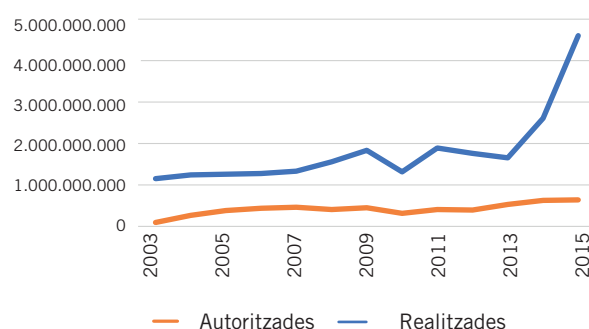
de tot tipus dels Estats membres de la UE, que el 2015 s'ha produït un clar augment de les vendes d'armes europees pràcticament a tots els llocs del món. Des de la UE s'exporten tot tipus d'equipaments i materials militars, però sobretot es fa de manera intensiva amb alguns tipus

Exportacions de la UE a membres de l'OTAN 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	11.389.053.219	1.534.754.486
2004	12.223.748.203	3.029.921.952
2005	12.374.574.000	3.996.565.842
2006	12.541.185.524	4.452.893.324
2007	13.078.528.514	4.657.400.531
2008	15.127.493.077	4.199.656.885
2009	17.668.436.391	4.543.478.386
2010	12.917.232.187	3.422.071.022
2011	18.189.546.601	4.176.953.163
2012	17.029.276.483	4.104.796.208
2013	16.011.264.625	5.245.734.331
2014	24.794.377.324	6.048.526.885
2015	43.075.913.867	6.196.387.123
Total	226.420.630.015	55.609.140.138

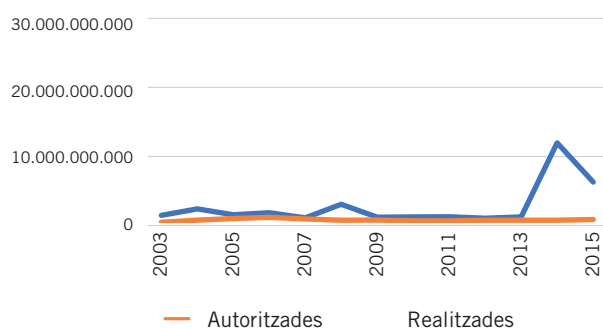
Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a membres de l'OTAN 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Nord-est asiàtic 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE al Nord-est asiàtic 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	1.061.921.884	17.926.979
2004	2.038.766.226	299.643.918
2005	1.156.340.719	503.565.805
2006	1.458.447.797	659.195.314
2007	693.555.382	445.930.067
2008	2.726.274.219	281.568.260
2009	789.227.320	309.432.681
2010	830.461.240	217.821.629
2011	854.489.620	204.138.623
2012	640.592.591	290.849.221
2013	827.275.193	286.459.764
2014	11.943.323.757	281.876.065
2015	6.063.614.851	374.850.817
Total	31.084.290.799	4.173.259.143

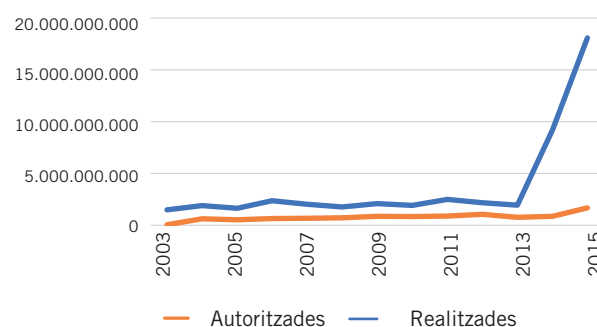
Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Àsia del Sud 2003-2015

ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	1.498.906.663	85.250.373
2004	1.879.474.439	572.834.417
2005	1.634.502.936	499.782.937
2006	2.347.835.684	606.308.865
2007	2.019.917.317	633.031.111
2008	1.757.989.748	663.720.142
2009	2.072.044.502	789.862.832
2010	1.907.214.138	760.612.308
2011	2.463.746.757	819.382.175
2012	2.159.455.123	953.176.531
2013	1.930.588.129	697.848.971
2014	8.968.201.082	784.078.753
2015	17.558.003.451	1.494.469.501
Total	48.197.879.969	9.360.358.916

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE a Àsia del Sud 2003-2015

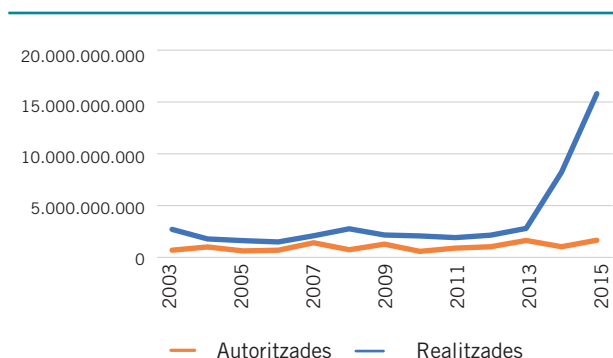

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE al Sud-est asiàtic 2003-2015		
ANY	AUTORITZADES	REALITZADES
2003	2.595.801.951	487.051.370
2004	1.649.125.379	751.353.876
2005	1.475.899.976	426.575.464
2006	1.342.148.638	488.803.831
2007	1.962.936.868	1.080.198.374
2008	2.641.710.882	531.393.644
2009	2.035.346.711	980.662.801
2010	1.940.361.669	383.901.682
2011	1.778.862.051	648.593.852
2012	2.012.378.488	766.237.426
2013	2.683.747.747	1.272.432.897
2014	8.294.326.850	773.995.829
2015	16.094.741.554	1.281.616.788
Total	46.507.388.764	9.872.817.834

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Exportacions de la UE al Sud-est asiàtic 2003-2015

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

d'armes petites i lleugeres, d'aeronaus i vaixells militars, així com de components electrònics i productes d'alt component tecnològic de caràcter militar, necessaris per al funcionament d'armaments complexos. S'ha identificat una profunda intensificació de les autoritzacions des de 2014, fet que pot significar grans volums d'exportacions d'armament els anys vinents, que poden tenir com a destinació llocs en conflicte. El següent apartat se centra en els principals destins d'armament europeu l'any 2015 que l'han rebut mentre es trobaven en situació de conflicte armat.

3. CONFLICTES ARMATS EL 2015

La situació de conflictivitat global es va caracteritzar el 2015 per l'existència de 35 conflictes armats,³ de diversa naturalesa i amb diferents graus de militarització i intensitat, i que van causar greus impactes en seguretat humana sobre la població civil. La majoria de conflictes armats van transcórrer a Àfrica i Àsia, amb 30 i 12 casos, respectivament, mentre Orient Mitjà fou l'escenari de sis conflictes armats, Europa de tres i Amèrica d'un, en línia amb els anys anteriors. Els 35 conflictes armats actius l'any 2015 van transcórrer en 27 països. D'aquests 27, 13 països es troben entre els 50 principals països importadors d'armes de països procedents de la UE: Egipte, Índia, Turquia, Iraq, Tailàndia, Algèria, Pakistan, Xina, Rússia, Israel, Ucraïna, Nigèria i Colòmbia, per ordre descendent de volum d'importacions. Alguns d'aquests països eren escenari de més d'un conflicte armat. En el cas de l'Índia -amb més conflictes als estats d'Assa, Jammu i Caixmir, així com el conflicte amb el grup maoista CPI-M que abasta diversos estats- i Pakistan -conflicte entre l'Estat i les milícies talibans i altres actors insurgents-, i el conflicte a la província de Balutxistan. Cal assenyalar que el conflicte a l'Índia (Assam) va deixar de ser considerat un conflicte armat a finals del 2015 pel descens de la violència, seguint la tendència d'anys anteriors.

Un 31% de les guerres el 2015 (11 conflictes) van tenir nivells elevats de violència.⁴ Va ser el cas de Líbia, Nigèria (Boko Haram), Somàlia, Sudan del Sud, Afganistan, Pakistan, Ucraïna, Egipte (Sinaí), Iraq, Síria, Iemen (al-houthistas). En molts d'aquests conflictes els nivells de víctimes mortals van superar àmpliament el llindar de mil víctimes mortals anuals. Cinc dels 11 conflictes armats d'alta intensitat del 2015 van transcórrer en països que es troben entre els principals importadors d'armes europees: Nigèria, Pakistan, Ucraïna, Egipte i Iraq. Entre aquests països cal assenyalar el conflicte

3. Aquest informe utilitza la definició de conflicte armat de l'Escola de Cultura de Pau, que defineix conflicte armat com a "tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars amb objectius percebuts com a incompatibles, en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència: a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any i/o un greu impacte al territori (destrucció d'infraestructures o de la natura) i la seguretat humana (ex. població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics); b) pretén la consecució d'objectius diferenciats dels de la delinqüència comuna i normalment vinculats a: - demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries; - oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir o erosionar el poder; - o control dels recursos o del territori".

4. L'Escola de Cultura de Pau defineix com a conflictes d'alta intensitat aquells que provoquen més de 1.000 víctimes mortals anuals, a més d'afectar -normalment- porcions significatives del territori i la població i d'implicar un nombre important d'actors (que estableixen interaccions d'aliança, confrontació o coexistència tàctica entre ells).

Conflictes armats i importacions d'armes procedents de països de la UE al 2015

ÀFRICA (13)	ÀSIA (12)	ORIENT MITJÀ (6)
Algèria (AQMI) -1992- Burundi -2015- Etiòpia (Ogaden) -2007- Líbia -2011- Mali (nord) -2012- Nigèria (Boko Haram) - 2011- RCA -2006- RDC (aquest) -1998- RDC (aquest-ADF) -2014- Somàlia -1988- Sudan (Darfur) -2003- Sudan (Kordofan Sud i Nil Blau) -2011- Sudan del Sud -2009-	Afganistan -2001- Xina (Turquestan Oriental) -2014- Filipines (NPA) -1969- Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf) -1991- Filipines (Mindanao-BIFF) -2015- Índia (Assam) -1983- Índia (Jammu i Caixmir) -1989- Índia (CPI-M) -1967- Myanmar -1948- Pakistan -2001- Pakistan (Balutxistan) -2005- Tailàndia (sud) -2004-	Egipte (Sinaí) -2014- I'Iraq -2003- Israel-Palestina -2000- Síria -2011- Iemen (al-houthistes) -2004- Iemen (AQPA) - 2011-
		EUROPA (3)
		Rússia (Daguestan) -2010- Turquia (sud-est) -1984- Ucraïna -2014-
		AMÈRICA (1)
		Colòmbia -1964-

En negreta els conflictes armats que transcorren en països que importen armes procedents de països de la UE. L'any indicat és el de l'inici del conflicte armat.
 Font: Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2016! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz*, 2016. Icaria: Barcelona; European Network Against Arms Trade; i Official Journal of the European Union annual reports on the European Union Code of Conduct on Arms Exports

armat a l'Iraq, que va causar com a mínim 17.578 víctimes mortals civils, segons les dades de l'Iraq Body Count (IBC), el balanç més elevat des de 2007 exceptuant l'any 2014 (20.218 víctimes mortals). La resta de països importadors van enfrontar nivells inferiors de letalitat vinculada als conflictes armats. Segons el Global Terrorism Index 2016, el grup armat Boko Haram va matar 4.095 persones en atacs terroristes a Nigèria, xifra a la qual s'hi van sumar 4.422 víctimes més per violència entre el grup i les forces estatals, segons la mateixa font. Així mateix, al voltant de 4.400 persones van morir

a Ucraïna a causa del conflicte el 2015 i 3.682 persones van morir aquell any a Pakistan -2.403 insurgents, 940 civils i 339 membres de les forces de seguretat-, segons el balanç del South Asia Terrorism Portal. Així mateix, uns 3.000 insurgents van morir al Sinaí (Egipte) al 2015 en operacions contra la insurgència, segons el Tahrir Institute for Middle East Policy. Segons el Global Terrorism Index 2016, es van produir 662 morts per terrorisme a Egipte el 2015, els nivells més alts des de l'any 2000, i el grup filial d'ISIS Província del Sinaí va ser responsable del 78% d'aquestes víctimes.

Països amb conflicte armat i entre els 50 principals importadors d'armes procedents de països de la UE			
PAÍS IMPORTADOR D'ARMES	CONFLICTE ARMAT ACTIU EL 2015	VOLUM D'IMPORTACIONS D'ARMES EUROPEES	POSICIÓ EN RÀNQUING D'IMPORTACIÓ
ÀFRICA			
Algèria	Algèria (AQMI) -1992-	2.097.041.932	25
Nigèria	Nigèria (Boko Haram) - 2011-	564.221.052	45
ÀSIA			
Xina	Xina (Turquestan Oriental) -2014-	1.303.584.122	32
Índia	Índia (Assam) -1983-	15.180.179.129	4
	Índia (Jammu i Caixmir) -1989-	15.180.179.129	4
	Índia (CPI-M) -1967-	15.180.179.129	4
Pakistan	Pakistan -2001-	1.918.756.103	27
	Pakistan (Balutxistan) -2005-	1.918.756.103	27
Tailàndia	Tailàndia (sud) -2004-	2.260.146.001	22

18 COMERÇ D'ARMES I CONFLICTES. ANÀLISI DE LES EXPORTACIONS EUROPEES A PAÏSOS EN CONFLICTE ARMAT

AMÈRICA			
Colòmbia	Colòmbia -1964-	477.468.161	50
EUROPA			
Rússia	Rússia (Daguestan) -2010-	1.039.519.830	36
Turquia	Turquia (sud-est) -1984-	2.600.449.052	17
Ucraïna	Ucraïna -2014-	679.613.487	42
ORIENT MITJÀ			
Egipte	Egipte (Sinaí) -2014-	19.477.824.206	2
Iraq	Iraq -2003-	2.281.079.174	21
Israel	Israel-Palestina -2000-	966.901.248	37

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2016! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz*, Icaria: Barcelona; European Network Against Arms Trade; i Eighteenth Annual Report according to Article 8(2) of Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment (2017/C 153/01), a Official Journal of the European Union, C153/1 del 16 de maig de 2017.

Principals destins d'exportacions autoritzades i realitzades d'armament d'Estats membres de la UE 2015					
ANY	AUTORITZADES 2015	RANKING AUTORITZADES 2015	REALITZADES 2015	RANKING REALITZADES 2015	
Àrabia Saudita	22.241.829.866	1	1.858.407.125	1	
Egipte	19.477.824.206	2	1.376.513.726	2	
Qatar	16.584.950.507	3	158.503.342	28	
Índia	15.180.179.129	4	1.228.266.631	3	
Unió dels Emirats Àrabs	10.022.725.784	5	550.415.023	8	
Estats Units	9.127.772.498	6	1.199.585.664	4	
Regne Unit	6.661.187.158	7	965.800.801	6	
Brasil	5.890.330.139	8	226.455.530	18	
Polònia	5.720.673.200	9	153.575.446	30	
Singapur	4.905.730.418	10	187.564.002	21	
Malàisia	4.739.321.197	11	351.827.899	11	
Austràlia	4.232.361.065	12	279.195.744	16	
Alemanya	4.083.768.110	13	1.196.533.934	5	
Indonèsia	2.778.346.427	14	314.823.519	13	
Mèxic	2.775.282.012	15	165.026.736	25	
Kuwait	2.611.473.125	16	20.621.585	69	
Turquia	2.600.449.052	17	414.817.805	9	
França	2.590.581.713	18	618.205.009	7	
Marroc	2.483.219.518	19	48.891.262	51	
Corea del Sud	2.409.002.855	20	180.314.623	22	
Iraq	2.281.079.174	21	380.342.218	10	
Tailàndia	2.260.146.001	22	134.880.188	32	
Canadà	2.243.338.651	23	113.222.107	35	
Itàlia	2.209.884.995	24	212.770.469	20	
Argèlia	2.097.941.932	25	285.715.478	15	
Japó	1.947.711.836	26	52.189.558	50	
Pakistan	1.918.756.103	27	142.386.724	31	
Suïssa	1.913.242.700	28	48.441.253	52	
Espanya	1.616.515.660	29	175.954.172	23	
Líban	1.546.114.580	30	10.449.358	84	

Oman	1.495.947.816	31	264.856.214	17
Xina	1.303.584.122	32	114.758.218	34
Noruega	1.243.152.676	33	323.644.137	12
Jordània	1.240.472.210	34	22.861.885	68
Perú	1.135.958.779	35	160.494.560	26
Rússia	1.039.519.830	36	88.930.314	41
Israel	966.901.248	37	293.426.732	14
Grècia	943.299.929	38	72.585.652	46
Azerbaidjan	938.103.293	39	158.279.098	29
Vietnam	736.624.634	40	107.036.616	37
Uzbekistan	688.038.950	41	130.497.796	33
Ucraïna	679.613.487	42	31.954.160	61
Sèrbia	657.975.224	43	13.662.956	77
Suècia	599.501.768	44	85.674.148	42
Nigèria	564.221.052	45	35.126.182	58
Dinamarca	562.161.046	46	45.882.230	54
Bèlgica	533.453.116	47	111.871.473	36
Països Baixos	493.193.216	48	165.537.437	24
Xile	477.827.044	49	46.385.418	53
Colòmbia	477.468.161	50	28.851.442	63

Font: Elaboració pròpia. Milions d'euros corrents.

Més enllà dels conflictes armats d'alta intensitat en països importadors d'armes europees, altres conflictes armats d'alta intensitat van tenir balanços especialment greus. Fou el cas de Síria, guerra que durant l'any 2015 va causar la mort d'unes 55.000 persones (més de 260.000 des de l'inici del conflicte el 2011), i en la que participen com a actors contendents països que es troben entre els 50 principals importadors d'armes europees. Entre ells els EUA i països involucrats en la coalició internacional contra ISIS sota lideratge nord-americà -entre altres, Austràlia, Jordània i països de la mateixa UE, com França, Alemanya, Regne Unit, Dinamarca, Països Baixos-, així com Rússia. Així mateix, el conflicte d'alta intensitat del Iemen (al-houthistes) va causar el 2015 més de 6.000 víctimes mortals, més de la meitat civils, segons estimacions de l'ONU. L'Alt Comissionat de Drets Humans de l'ONU va responsabilitzar a la coalició internacional liderada per Aràbia Saudita -principal país importador d'armes de la UE- d'un elevat nombre d'atacs amb víctimes civils.

Els conflictes armats van presentar una naturalesa multicausal, amb confluència de causes en la majoria dels casos. 24 dels 35 conflictes armats actius el 2015 (un 69% del total) van tenir entre les seves principals causes l'oposició a les polítiques internes o internacionals del govern o al sistema polític, social o ideològic de l'Estat. Aquesta causa va ser present en 10 dels 13 conflictes armats

que van transcórrer en països inclosos entre els 50 principals importadors d'armes de la UE. És el cas d'Algèria, Nigèria (Boko Haram), Colòmbia, Xina (Turquestan), Índia (CPI-M), Pakistan, Rússia (Daguestan), Ucraïna, Egipte (Sinaí) i Iraq. Per altra banda, 19 de les 35 guerres de 2015 (el 54%) van tenir entre les seves causes principals conflictes al voltant de demandes d'autogovern i identitàries, amb una major prevalença a Àsia i a Europa. Alhora, en 9 dels 13 conflictes en països que es troben entre els 50 principals importadors d'armes de la UE, una de les causes és aquesta dimensió d'autogovern i identitària: la Xina (Turquestan oriental), Índia (Assam), Índia (Jammu i Caixmir), Pakistan (Balutxistan), Turquia (sud-est), Ucraïna, Iraq, Israel-Palestina. Per altra banda, cal destacar que les pugnes pel control dels recursos i/o el territori van estar presents de manera directa o indirecta en nombrosos conflictes, inclosos els principals països importadors d'armes de la UE.

Els conflictes armats van tenir grans repercussions sobre la població, incloent-hi la vulneració dels drets humans i impactes en seguretat humana. Entre les conseqüències dels conflictes armats va sobresortir el desplaçament forçat de població. A finals del 2015, 65,3 milions de persones eren desplaçades forçoses, segons el balanç d'ACNUR⁵. D'aquesta xifra, 21,3 eren persones refugiades

5. UNHCR, *Global Trends. Forced displacement in 2015*, UNHCR, 20 juny de 2016, <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/576408cd7/unhcr-global-trends-2015.html>

Països en conflicte armat amb nivells de discriminació de gènere alts o molt alts, incloent països entre els 50 principals importadors d'armes procedents d'Estats membres de la UE

	Nivells alts de discriminació	Nivells molt alts de discriminació
CONFLICTES ARMATS	Etiòpia Iraq Índia (3) Myanmar Pakistan (2) Afganistan RCA	Nigèria Síria RDC (2) Egipte Somàlia Mali Sudan (2) Iemen (2)

-Entre parèntesi el nombre de conflictes armats en aquest país.

-En negreta, països entre els 50 principals importadors d'armes de la UE

-Font: Taula elaborada a partir dels nivells de la discriminació de gènere del SIGI (OCDE) i de les classificacions de conflicte armat i tensió de l'Escola de Cultura de Pau. El SIGI estableix cinc nivells de classificació en funció del grau de discriminació: molt alt, alt, mitjà, baix, molt baix.

(16,1 milions sota el mandat d'ACNUR i 5,2 persones refugiades palestines sota mandat de l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats de Palestina a l'Orient Pròxim), 40,8 milions eren desplaçades internes i uns altres 3,2 milions eren sol·licitants d'asil. En conjunt, suposa un increment del 75% en les últimes dues dècades (37,5 milions el 1996). Els deu països principals emissors de població refugiada van ser Síria, Afganistan, Somàlia, Sudan del Sud, Sudan, Rep. Democràtica del Congo (RDC), Rep. Centreafricana (RCA), Myanmar, Eritrea i Colòmbia. La població refugiada a causa de la crisi en aquests països va constituir el 76% (12,2 milions) del total de la població refugiada sota mandat d'ACNUR el 2015, si bé només el conflicte de Síria ja havia causat 4,9 milions de refugiats. D'aquests deu països, un d'ells, Colòmbia, s'inclou en el llistat dels 50 principals importadors d'armes de la UE. Les xifres de persones refugiades colombianes ascendien a 340.200 a finals del 2015. Altres països principals importadors d'armes europees també van enfrontar-se a crisis de desplaçament forçat, amb un elevat nombre de persones que van fugir fora del país. Fou el cas d'Ucraïna, país emissor de 321.300 persones refugiades a finals del 2015, segons ACNUR, i una estimació total d'1,07 milions de persones ucraïneses que van buscar asil o altres formes de residència legal a països veïns a causa del conflicte a l'est del país. I Pakistan, país emissor de 297.800 persones refugiades.

Respecte del desplaçament intern, la xifra de 40,8 milions de persones va constituir un rècord, segons ACNUR. A finals del 2015, els països amb major població desplaçada interna eren Colòmbia (6,9 milions), Síria (6,6 milions, en descens respecte als 7,6 de l'any anterior, entre altres factors a causa de l'augment de la població que busca refugi fora del país), Iraq (4,4 milions, en ascens respecte als 3,6 del 2014), Sudan (3,2 milions, en contrast amb els 2,1 de l'any anterior), Nigèria (2,2 milions, respecte

als 1,2 al 2014), Sudan del Sud (1,8 milions), RDC (1,6 milions), Afganistan (1,2 milions), Pakistan (1,1 milions) i Somàlia (1,1 milions).

Per altra banda, els conflictes armats van transcórrer en contextos de desigualtat de gènere i van ser, alhora, causa de greus vulneracions dels drets de les dones i d'impactes de gènere. 21 dels 35 conflictes armats van transcórrer en països amb greus desigualtats de gènere, en què existien nivells alts o molt alts de discriminació, mentre que en d'altres cinc casos no existien dades al respecte. D'aquests 21 conflictes, set van transcórrer en països principals importadors d'armes procedents de la UE.

Alhora, entre les vulneracions de drets humans va continuar denunciant-se l'ús de violència sexual i de gènere relacionada amb els conflictes com van denunciar organitzacions de dones i de drets humans i l'ONU. En el seu informe de 2016 relatiu al període entre gener i desembre del 2015, el Secretari General de l'ONU va analitzar 19 països en els quals l'organisme havia documentat violència sexual relacionada amb conflictes, si bé el mateix informe assenyala les dificultats de documentar la violència sexual -per cada violació denunciada en relació a un conflicte, s'estima que hi ha entre 10 i 20 casos que queden sense documentar, segons l'informe esmentat-. En relació a les situacions de conflicte armat del 2015 en països que es troben entre els 50 principals importadors d'armes de la UE i que són objecte d'examen pel Consell de Seguretat de l'ONU, l'informe del secretari general identifica a l'Estat Islàmic i al grup Boko Haram com a actors sobre els quals pesen sospites fundades d'haver comès actes sistemàtics de violació i altres formes de violència sexual o de ser responsables d'aquests actes⁶.

6. En aquesta taula s'utilitza la denominació dels actors armats tal com apareix recollida en l'informe del Secretari General i que no necessàriament coincideix amb la utilitzada en els capítols 1 i 2 d'aquest anuari.

Violència sexual en contextos de conflicte als països que es troben entre els 50 principals importadors d'armes de països de la UE.

L'informe del secretariat general de l'ONU sobre la violència sexual als conflictes publicat l'abril del 2016, i que cobreix el període de gener a desembre del 2015, recull casos denunciats i documentats per l'ONU i, com adverteix el propi informe, no reflecteix per tant la magnitud del problema. Entre els casos de violència sexual en entorns afectats per conflictes s'hi inclouen conflictes que transcorren en països importadors d'armes procedents de la UE.

Colòmbia	<p>- L'informe del secretari general es va fer eco d'un dictamen de gener del 2015 del Tribunal Constitucional en què s'assenyalava la persistència dels actes de violència sexual relacionada amb els conflictes i que instava a les autoritats colombianes a abordar els factors estructurals d'aquesta violència. Assenyala també que són poques les ocasions en què s'han imposat condemnes. Així mateix, es considera la violència sexual relacionada amb el conflicte com un risc generalitzat en al menys deu departaments de Colòmbia, especialment en àrees d'influència dels grups armats. La Unitat de Víctimes va registrar 103 casos de violència sexual relacionada amb els conflictes al 2015, de la qual en un 46% dels casos fossin responsables els grups armats. En un 30% dels casos la violència es va dirigir contra dones indígenes o d'ascendència africana.</p> <p>- No obstant, l'informe va destacar l'acord entre el Govern i les FARC-ECP de desembre del 2015 en material de veritat, justícia, reparació i garanties de no repetició, que preveu un process de justícia transnacional, amb una comissió de veritat que reconegui els impactes desproporcionats sobre les dones del conflicte i de la violència sexual relacionada amb la Guerra, així com una jurisdicció especial de l'àmbit de pau que classifiqui a la violència sexual com un delictes greu que no es pugui amnistiar. L'informe elogia a les parts pels avenços en el procés de pau i insta a què les consideracions sobre la violència sexual ocupin un lloc fonamental en l'aplicació de l'acord.</p>
Iraq	<p>- L'informe té en compte la violència sexual comesa per Estat Islàmic (ISIS). Assenyala la separació forçosa de mares i fills yazidites, el trasllat de les dones a altres zones d'Iraq i a Síria, i la seva entrega als anomenats emirs per a fins d'exploració sexual. També es denuncia la incorporació de la violència sexual com a sistema de càstig i recompensa per part d'ISIS. L'informe alerta també possible violència sexual per l'Exèrcit de Mahdí i Asaib Ahl al-Haq a diverses províncies d'Iraq entre 2014 i 2015. Es documenta, aleshores, la persistència de les amenaces de violència sexual en situació de desplaçament, incloent explotació sexual i matrimoni infantil, amb especial situació de vulneració per a les adolescents.</p>
Nigèria	<p>- L'informe alerta que moltes de les dones segrestades pel grup armat Boko Haram han sigut sotmeses a esclavitud sexual. Les estimacions xifren en unes 2.000 les dones i nenes segrestades per l'organització entre el 2014 i finals del 2015.</p> <p>- L'informe també assenyala preocupació sobre els drets humans de dones i nens alliberats per Boko Haram i retinguts per les forces de seguretat durant períodes prolongats sota fins de verificació i rehabilitació.</p> <p>- S'alerta també de pràctiques de violació, matrimoni forçat i sexe transaccional que afronten dones i nenes en campaments i comunitats d'acollida.</p>
Yemen ⁷	<p>- L'informe del secretari general alerta de les conseqüències del deteriorament del conflicte armat per a les dones. Assenyala que al 2015 es va informar de 5.866 casos de violència basada en el gènere, inclosa la violació, l'assetjament sexual i el matrimoni precoç. També exposa la falta de professionals mèdics capacitats per a donar resposta a casos de violència sexual. S'alerta també sobre el context més ampli de vulneracions de drets humans, que afecten a les dones, incloent el desplaçament forçat.</p>

Font: Consell de Seguretat de l'ONU, Violència sexual relacionada con los conflictos. Informe del Secretario General, S/2016/361, 20 d'abril de 2016.

3.1 Conflictes armats el 2015 a països importadors d'armes procedents d'Estats membres de la UE

3.1.1 ÀFRICA Evolució el 2015

ALGÈRIA

Síntesi del conflicte:

Algèria va ser l'escenari d'un conflicte a la dècada dels noranta que va enfrontar les forces de seguretat amb diversos grups armats, després d'un procés d'ascens islamista al país en un context de crisi política, econòmica, i descontentament social. La disputa es va iniciar després de la il·legalització del Front Islàmic de Salvació (FIS) després del seu triomf electoral davant l'històric Front d'Alliberament Nacional (FLN), que havia dominat l'escena política fins llavors. Durant els anys següents del conflicte armat va enfrontar les forces de seguretat algerianes -amb el suport de milícies d'autodefensa- amb diversos grups, entre ells,

el Grup Islàmic Armats (GIA) i el Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GPSC, escindit del GIA). La guerra civil algeriana va deixar més de 150.000 víctimes mortals al llarg dels noranta i encara que els nivells de violència van descendir notòriament des del 2002, hi ha grups armats que continuen operant al país nord-africà. Entre ells l'ex GPSC que, el 2007, va assumir el nom d'Al-Qaida al Magreb Islàmic (AQMI) -després de declarar lleialtat a la xarxa d'Osama bin Laden- i s'ha convertit en una organització d'àmbit transnacional, protagonitzant diverses accions en països veïns d'Algèria. Més recentment, a AQMI s'hi han sumat altres grups com el Moviment per la Unitat i la Gihad a l'Àfrica Occidental (MUYAO), Firmants de Sang o al-Mourabitoun i Jund al-Khilafa, filial de l'autoproclamat grup Estat Islàmic (ISIS) a Algèria.

7. El Iemen no es troba al llistat dels 50 principals països importadors d'armes procedents de la UE, però és escenari d'un conflicte armat en què intervé militarment de manera directa Aràbia Saudita, principal importador d'armes europees, liderant una coalició internacional.

Durant 2015 el conflicte armat a Algèria va mantenir la seva dinàmica d'episodis esporàdics de violència, de baixa intensitat, però que en conjunt van causar més d'un centenar de víctimes mortals. Les xifres oficials van oferir el balanç d'insurgents morts, segons el qual un total de 157 combatents, inclosos una desena que ocupaven posicions de lideratge, van morir en diferents operacions de les forces militars algerianes al llarg del 2015.⁸ Una altra trentena de presumptes membres de grups armats van ser detinguts al llarg de l'any en el marc dels enfrontaments o en operacions contra sospitosos de pertinença a grups armats, a més d'accions contra xarxes de reclutament i de tràfic d'armes. Addicionalment, es va informar de la confiscació de més d'un miler d'artefactes explosius i la destrucció de més de 500 refugis de cèl·lules armades.

Els incidents violents més destacats del 2015 van ser protagonitzats pels grups armats AQMI i Jund al-Khilafa, filial de l'autodenominada organització armada Estat Islàmic (ISIS) al país nord-africà. Al maig, diverses unitats de les forces de seguretat algerianes van llançar una operació per a desmantellar una cèl·lula armada en una acció que va resultar en la mort de 25 combatents. Segons les informacions que van transcendir sobre l'incident, vuit dels morts pertanyien a AQMI i uns altres 17 a Jund al-Khilafa, entre ells el líder del grup que havia assumit el comandament després de la mort del seu predecessor el desembre del 2014. L'operació militar hauria desbaratat un intent de la filial d'ISIS per convèncer a sectors d'AQMI de sumar-se a les seves files, en un fet que il·lustra els moviments als grups armats que operen en la zona. Encara que algunes anàlisis van suggerir un debilitament de la filial d'Al-Qaida en un context d'ascens regional i internacional d'ISIS, altres informacions van indicar que, al llarg del 2015, AQMI va desplegar una estratègia d'unió de forces amb el grup armat al-Mourabitoun liderat per Mokhtar Belmokhtar. Tant Belmokhtar com el màxim dirigent d'AQMI, Abdelmalek Droukdel, van emetre declaracions en les quals van reiterar la seva lleialtat cap a la central d'Al-Qaida i el seu màxim líder, Ayman al-Zawahiri, successor d'Osama bin Laden. A més de l'incident ocorregut al maig, els mesos següents AQMI va reivindicar diverses accions, entre elles dos atacs a la zona de Batna (nord-est del país) que van resultar en la mort de cinc efectius militars -un d'ells un coronel de l'Exèrcit algerià-, al maig; i una emboscada a la zona d'Ain Defla (nord) que va acabar amb la mort d'11 soldats, al juliol. Al llarg de l'any, les autoritats van informar que havien aconseguit desbaratar dos suposats

atemptats contra aeroports algerians planejats pel grup Jund al-Khilafa, van publicar llistes de potencials atacants suïcides -presumptament entrenats a Líbia- disposats a llançar atacs a Algèria i a la veïna Tunísia, i van mantenir la seva política de reforç militar de les fronteres.

Pel que fa al reforç de les àrees limítrofes, cal recordar que des de l'atac al complex de gas a In Amenas l'any 2013 -facilitat per la situació d'inestabilitat a Mali i Líbia i que va derivar en qüestionaments interns dins d'Algèria- el Govern algerià va intensificar els controls i va militaritzar el control de les fronteres. Des de llavors ha augmentat la seva presència amb tropes terrestres i forces aèries i ha reorganitzat les sis zones militars existents, creant-ne una setena a l'àrea propera a Líbia. El comandant militar d'aquesta nova zona, compta, segons experts, amb amplis recursos i prerrogatives per fer front a l'amenaça de grups armats i a temes de contraban, incloent-hi el control sobre forces de l'Exèrcit, la Força Aèria, la Policia de fronteres, la Guàrdia Nacional i Gendarmeria. D'acord amb fonts diplomàtiques algerianes citades per International Crisis Group (ICG), en conjunt el nombre total de tropes desplegades a les fronteres d'Algèria ascendia el 2015 a uns 100.000 efectius (el doble del contingent desplegat prèviament).⁹ Al llarg de l'any es van intensificar els controls fronterers en diferents moments, per exemple al novembre, després d'un atemptat d'ISIS a Tunísia que va deixar una dotzena d'efectius de seguretat morts.

Després d'aquests fets les autoritats algerianes van augmentar les mesures de seguretat en forma de patrulles mòbils, operacions de monitoratge i vols de reconeixement a la frontera oriental del país.

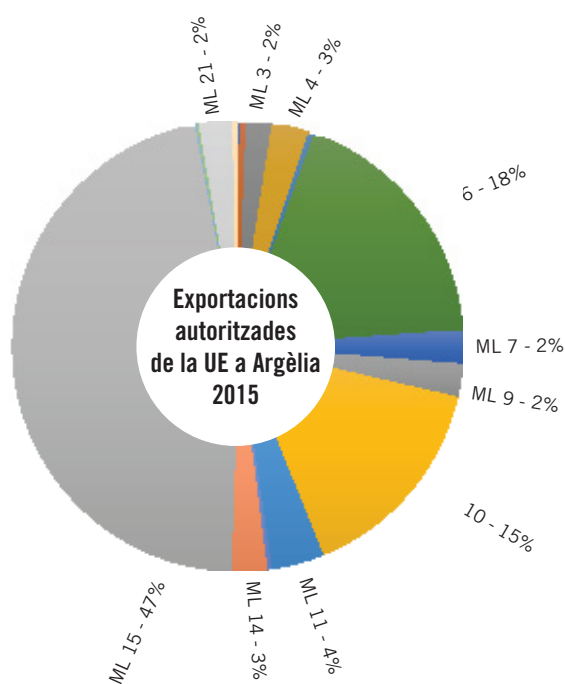
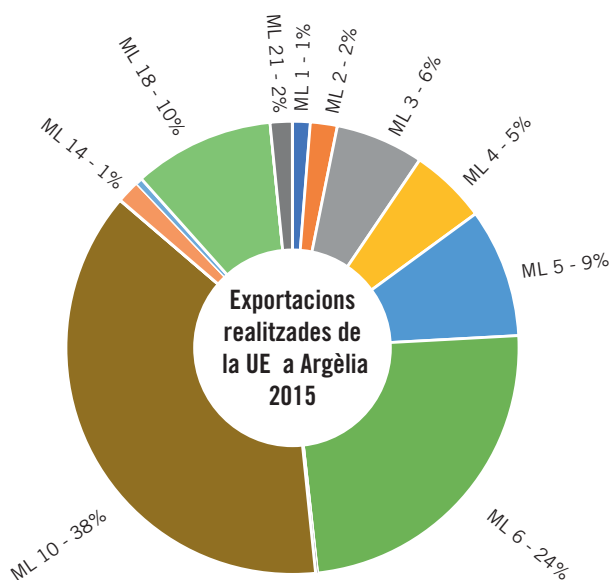
Paral·lelament, cal esmentar que van continuar els canvis al sector de seguretat algerià que estaven en marxa des del 2012 i que s'han accelerat en els últims anys, especialment al Departament de Seguretat i Intel·ligència (DRS).¹⁰ El 2015, aquestes transformacions van derivar en la sortida de l'històric cap del DRS, Mohamed "Tewfik" Mediene, que feia 25 anys que ostentava el càrrec, en el marc dels canvis que han estat interpretats com un reflex de purgues internes i lluites de poder entre el DRS i el cercle més proper al president Abdelaziz Bouteflika. Finalment, cal apuntar que, segons dades disponibles a principis del 2015, el Govern algerià havia incrementat les seves despeses en defensa en un 176% des

8. Africa Research Bulletin, Volum 52, Número 12, 1 a 31 de desembre de 2015.

9. International Crisis Group, *Algeria and its Neighbours*, Middle East and North Africa Report no.164, ICG: Alger i Brusel·les, 12 d'octubre de 2015. <http://www.refworld.org/pdf/561cd6294.pdf>

10. Florence Gaub, *Algeria's Army: on jihadist alert*, Brief Issue 6, European Institute for Security Studies, març de 2015, uploads/media/Brief_6_Algeria_s_army.pdf

del 2004.¹¹ La política d'augment de la despesa militar es va mantenir al llarg del 2015 tot i la caiguda dels preus del petroli arribant als 10.400 milions de dòlars, fet que suposa un 5,2% d'increment, segons dades del SIPRI.¹²

Font: Elaboració pròpia.

Exportacions d'armes

Algèria ha importat material militar d'Europa per 285 milions d'euros el 2015. La meitat de l'armament europeu que va arribar a Algèria aquest

any és de les categories militars referides a aeronaus i vehicles tot terrenys militars. Tot i que Algèria també ha comprat sistemes de direcció i tir, bombes, torpedes i projectils de gran calibre, municions de diversos tipus, armes petites i lleugeres. No obstant això, les autoritzacions han superat els dos mil milions, fet que indica que Algèria adquireix grans volums d'equips de vigilància i equips electrònics que poden servir per a la navegació, el xifratge i transmissions, fet que mostra un procés de modernització del seu equipament que incorporarà materials militars que poden ser destinats a la seguretat interior o frontera. La UE va autoritzar el 2015 la venda a futurs exèrcits de vehicles militars terrestres i aeronaus.

NIGÈRIA

Síntesi del conflicte:

El grup armat islamista Boko Haram pretén enderrocar el Govern nigerià, reclama l'establiment d'un Estat islàmic a Nigèria i considera a les institucions públiques nigerianes com a corruptes i decadents. La secta, el nom oficial de la qual és Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Jihad, que significa "Poble Compromès amb la Propagació de la Gihad i les Ensenyances del Profeta" s'ha donat a conèixer com Boko Haram, que significa "l'educació occidental és pecat". Des de la caiguda del califat de Sokoto sota el control britànic l'any 1903, que dominava una regió compresa entre el nord de Nigèria, Níger i el nord de Camerun, s'han generat periòdicament brots de violència i resistències per part de moviments integristes. Boko Haram va ser fundat el 2002, encara que no va ser fins al 2009 que va dur a terme accions armades per a promoure la creació d'un Estat islàmic al nord de Nigèria, i l'execució per part dels cossos de seguretat nigerians del seu líder Mohammed Yusuf aquest mateix any va contribuir a agreujar la situació. El Govern ha dut a terme una escalada d'operacions contra el grup, que també ha comès nombrosos crims i abusos contra la població civil. Una filial del grup, Ansaru, també ha contribuït a l'escalada de la violència, i a partir de l'any 2015 el conflicte s'ha regionalitzat als països fronterers amb el Llac Txad: Txad, Níger i Camerun.

Evolució el 2015

Durant l'any 2015 va continuar agreujant-se el conflicte armat que protagonitza Boko Haram. El grup va dur a terme atacs i atemptats suïcides contra mercats, estacions d'autobusos, mesquites, escoles (el grup n'ha destruït més de 1.000 des del 2009), assassinats indiscriminats i enfrontaments amb les forces de seguretat nigerianes i dels Estats veïns, principalment a Borno, epicentre de la violència, però també a Andawa, Yobe i Gombe, així com als països veïns Txad, Níger i Camerun. Boko Haram va utilitzar a menors i dones per perpetrar atacs suïcides. La situació de violència al país i a les seves conseqüències als països veïns van situar aquest conflicte armat com un dels més

11. Ibid.

12. SIPRI, *Trends in world military expenditure*, 2015, SIPRI Factsheet, abril de 2016. <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf>

letals a nivell mundial. El projecte Nigeria Security Tracker (NST),¹³ va documentar un total de 7.492 morts produïdes pel conflicte als quatre estats del nord citats anteriorment, sent l'estat de Borno, amb 6.162 morts reportades, l'epicentre de la violència del conflicte desencadenat per Boko Haram. La xifra total de víctimes mortals segons el NST s'elevava fins a prop de 44.000 persones des de l'inici del conflicte l'any 2009. La violència de Boko Haram també va provocar el desplaçament forçat d'1,5 milions de persones al nord de Nigèria, mentre que 150.000 van buscar refugi a Txad, Níger i Camerun, segons dades d'abril del 2015 de l'International Displacement Monitoring Centre (IDMC).¹⁴ L'agència IRIN va xifrar en 66.000 les persones desplaçades internament a Níger, més de 68.000 a Txad i més de 92.000 a Camerun.

L'expansió de les accions per part de Boko Haram i la creixent pressió militar de Nigèria i els països veïns van contribuir a la progressiva regionalització del conflicte. Les accions de Boko Haram es van incrementar com a reacció a la creació i desplegament de la Força Multinacional Regional (MNJTF), que va arrabassar durant l'any franges importants de territori a la milícia. Boko Haram va iniciar l'any 2015 amb una forta ofensiva amb l'objectiu de boicotejar les eleccions presidencials de febrer de 2015 que va provocar la mort al gener de més de 3.000 persones, segons va destacar l'NST. La majoria d'aquestes víctimes es van produir com a conseqüència de l'atac a principis de gener a la localitat de Baga (estat de Borno) -que acollia el quarter general de la força regional MNJTF- en una operació que va causar al voltant de 2.000 víctimes mortals. Segons diverses fonts, el contingent nigerià va fugir de la base abandonant a la seva sort a la població civil de la localitat. Aquesta derrota militar va contribuir a revitalitzar el procés per al suport real a la creació de la força regional. Fins a la data, els recels nigerians a la presència militar estrangera i l'absència de la voluntat política havien il·lustrat la missió. A partir d'allí, el president nigerià Muhammadu Buhari va impulsar la posada en marxa de la coalició internacional, formada per 8.700 tropes de diversos països (Níger, Nigèria, Txad, Camerun i Benín), i va modificar la seva estratègia militar, recol·locant el centre d'operacions militars de l'Exèrcit nigerià d'Abuja a Maiduguri, la ciutat més gran del nord i capital de l'estat de Borno, regió en la qual Boko Haram té les seves arrels. El 31 de juliol els presidents de Nigèria i Camerun van anunciar el desplegament complet de la MNJTF, notificant que aquesta posaria fi a la insurgència

abans d'acabar l'any. El quarter general de la MNJTF es va recol·locar a N'Djamena (Txad), el país de la regió més proactiu en la lluita contra Boko Haram. La UE, els EUA, França i Regne Unit van donar suport logístic a la força regional, que va comptar amb la participació en hostilitats de grups de seguretat privada sud-africans.

El març de 2015 Boko Haram va declarar la seva lleialtat a ISIS. Durant l'any, el grup va incrementar els seus atacs suïcides contra objectius específics com a estratègia de guerra, la majoria perpetrats per dones i, a voltes, també per nenes. Alguns analistes van considerar que el canvi de modus operandi del grup es devia a l'impacte que havia tingut la pèrdua de territori per la intervenció conjunta de la MNJTF. Com a conseqüència, Boko Haram es va anar adaptant a les noves condicions, reduint la seva presència territorial, transformant-se en una organització similar a altres grups gihadistes presents a la regió del Sahel, no vinculat al control efectiu del territori i fent ús de tàctiques de guerra basades en la generació de terror i en estratègies de *hit and run*. L'inici del segon semestre de l'any va venir acompanyat de nous atemptats suïcides, emmarcats en la campanya impulsada per ISIS per incrementar la violència durant el mes del Ramadà, produint-se atacs periòdics als estats de Yobe, Benue, Gombe, Adamawa i Borno. No obstant això, les accions conjuntes de la MNJTF havien aconseguit aïllar Boko Haram, arrabassant-li bona part del seu territori, reduint-lo a Sambisa Forest, i limitant-ne la capacitat d'atac. Això es va reflectir en la reducció gradual durant l'any del nombre de víctimes mortals, i segons les dades presentades per l'Armed Conflict Location & Event Data Project, si el gener de 2015 s'havien produït 3.000 víctimes mortals, la segons xifra més elevada de tot el conflicte, el novembre de 2015 les morts causades pel conflicte, 230 morts, van representar les xifres més baixes registrades des de febrer de 2013.¹⁵ El 24 de desembre Muhammadu Buhari va declarar que, d'acord amb els avenços registrats en la lluita contra la insurgència, Nigèria "tècnicament" havia guanyat la guerra contra Boko Haram.¹⁶

Amnistia Internacional va fer públics dos informes sobre Nigèria. Al primer, publicat l'abril del 2015, l'ONG denunciava que més de 2.000 dones i nenes havien estat capturades pel grup armat des de principis de 2014, essent sotmeses a situacions d'esclavatge sexual i a entrenament

13. Del programa d'Àfrica del Council on Foreign Relations, disponible en línia. Veure <https://www.cfr.org/nigeria/nigeria-security-tracker/p29483>

14. Internal Displacement Monitoring Centre, *Nigeria IDP Figures Analysis*, abril de 2015.

15. Armed Conflict Location & Event Data Project, *Conflict Trends* (No.44). *Real-Time Analysis of African Political Violence*, desembre del 2015

16. BBC, "Nigeria Boko Haram: Militants 'technically defeated – Buhari", BBC, 24 de desembre de 2015.

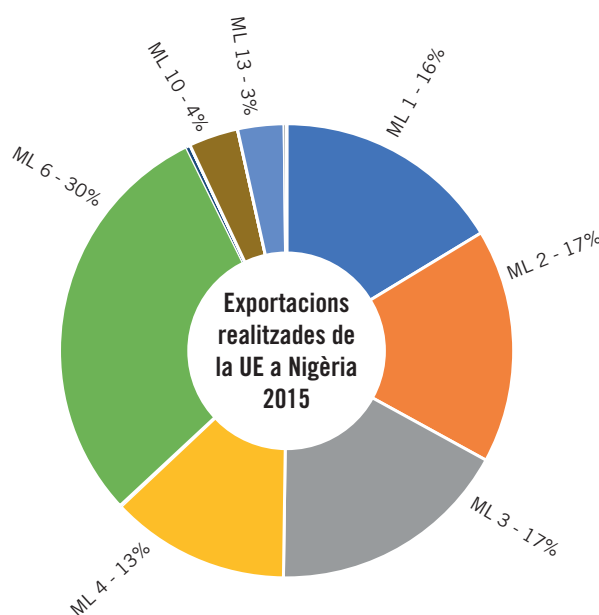
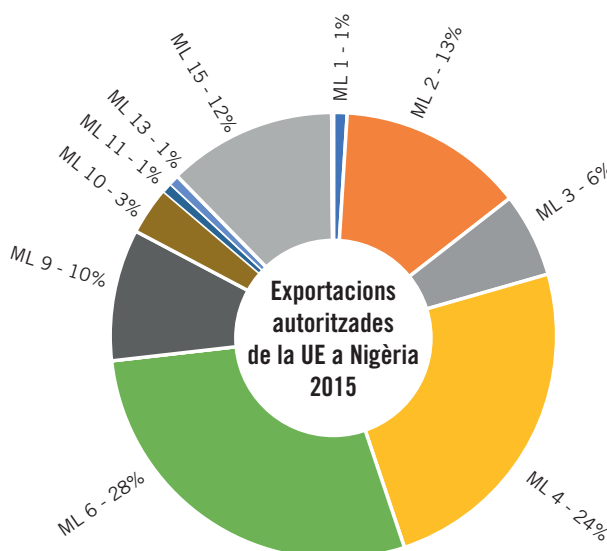
per a participar en ofensives armades.¹⁷ Boko Haram hauria comès crims de guerra i contra la humanitat. Al juny, AI va denunciar al seu torn els crims de guerra i contra la humanitat comesos per l'Exèrcit nigerià en la seva estratègia de guerra contra Boko Haram, instant a la Cort Penal Internacional a investigar nou comandants d'alt rang de les Forces Armades nigerianes pel seu paper a l'assassinat, execucions extrajudicials i tortures a milers de persones de la lluita contra Boko Haram.¹⁸

En paral·lel, a més dels atemptats i atacs produïts a l'interior de Nigèria, els veïns Txad, Camerun i Níger també van patir diferents atemptats com a conseqüència de la seva participació en la MNJTF, que van generar respostes per part dels seus Governos. Camerun va respondre prohibint l'ús del burca, expulsant centenars de persones nigerianes sense documentació, així com enviant 2.000 soldats més a la zona. A l'octubre, els EUA van confirmar l'enviament de 300 soldats i material militar per donar suport al Govern de Paul Biya en la seva lluita contra la insurgència islamista, que es van desplegar a la ciutat de Garoua, a la província del Nord. En els últims mesos de l'any, es van registrar desenes d'atacs i enfrontaments entre Boko Haram i l'Exèrcit camerunès. Níger, a més de participar en la coalició amb 750 soldats i amb l'enviament de contingents militars a combatre a Boko Haram, es va veure forçat a sol·licitar ajuda internacional com a conseqüència de la crisi humanitària desencadenada pels atacs del grup armat de la regió de Diffa, situada al sud-est del país, i l'arribada del voltant de 150.000 persones refugiades de Nigèria, així com a declarar l'estat d'emergència a la zona. En el cas del Txad, Boko Haram va llançar al febrer el seu primer atac a territori txadià i des de llavors no van parar d'augmentar el nombre d'accions insurgents. Idriss Déby va contribuir en la lluita regional contra el grup armat amb 2.500 soldats. Al juny es va produir el primer atemptat suïcida a N'Djamena contra una acadèmia de Policia en què van morir almenys 30 persones i 100 en van resultar ferides, fet que va desencadenar un increment de les mesures de seguretat a la capital. Al juny, el Govern va anunciar l'establiment d'una nova llei antiterrorista que va ser durament criticada perquè utilitzava l'excusa de la lluita contra el terrorisme per trepitjar els drets humans, segons l'oposició i organitzacions de drets humans. El 10 d'octubre es va produir l'atac més greu de

tot l'any, amb la mort de 41 persones en diversos atacs suïcides coordinats a Baga Sola, a la regió del Llac Txad al novembre.

Exportacions d'armes

Pel que fa a Nigèria, l'any 2015 el total d'armament europeu comprat supera els 35 milions d'euros. Entre les principals categories destaquen vehicles blindats, tancs, municions, armes lleugeres i d'artilleria, explosius i aeronaus. Respecte a les exportacions autoritzades, aquestes ascendeixen a 566 milions d'euros, sent les mateixes categories militars les més demanades. Els seus majors proveïdors europeus són França, Bulgària, República Txeca.

Font: Elaboració pròpia.

17. Amnesty International, *Our job is to shoot, slaughter and kill' Boko haram's reign of terror in north-east Nigeria*, Index AFR44/1360/2015, 14 d'abril del 2015.

18. Amnesty International, *Stars on their shoulders. Blood on their hands. War crimes committed by the Nigerian military*, Index: AFR44/1657/2015, juny de 2015..

3.1.2 ÀSIA

XINA

Síntesi del conflicte:

L'actual conflicte a la Regió Autònoma del Xinjiang Uigur –coneguda també com a Turquestan Oriental o Uiguristan– es remunta al naixement a principis de segle XX de la consciència nacional del poble uigur, un grup etnolingüístic túrquic, predominantment musulmà i amb majors vinculacions geogràfiques i culturals amb Àsia Central que amb la resta de la Xina. El conflicte està vinculat a l'ancoratge polític del Turquestan Oriental tant a la República de la Xina com a la República Popular de la Xina. Després de l'efímer establiment de la primera i segona República del Turquestan Oriental (del 1933-34 i del 1944-49 respectivament) algunes organitzacions uigurs es van mobilitzar políticament contra la dràstica alteració de l'estructura demogràfica de la regió, provocada per l'influx massiu de població en detriment de la població uigur i contra el que algunes organitzacions uigurs consideren polítiques d'aculturació i repressió cultural i religiosa per part del Govern. A més, Beijing ha reconegut en diverses ocasions la importància geoestratègica que concedeix a Xinjiang, no només per les seves considerables dimensions o per compartir frontera amb nombrosos països d'Àsia Central, sinó també per albergar importants jaciments minerals i d'hidrocarburs i per la importància que té, pel proveïment energètic de la Xina i l'exportació d'hidrocarburs via terrestre, el manteniment d'una xarxa d'oleoductes i gasoductes a Xinjiang. El 2008, amb motiu de la celebració dels Jocs Olímpics a Beijing, es va registrar un increment de les accions armades dels grups insurgents, el 2009 es van produir els enfrontaments comunitaris més intensos de les últimes dècades i, durant els anys posteriors, la violència es va fer més intensa, freqüent i complexa.

Evolució el 2015

Després d'un període en el qual la violència s'havia incrementat any rere any fins a arribar al seu zenit el 2014, el Govern va declarar que l'any 2015 s'havien reduït substancialment els nivells de violència, especialment gràcies al desenvolupament econòmic de la regió i a la seva estratègia contrainsurgent a Xinjiang. L'anàlisi sobre el conflicte armat a Xinjiang està clarament condicionat per la disparitat que existeix entre les dades oficials de víctimes mortals i les publicades per algunes organitzacions uigurs a l'exili, així com per l'obstrucció informativa que regeix a Xinjiang (un informe fet públic el 2015 per una organització uigur a l'exili sostenia que la premsa controlada per l'Estat només s'havia fet ressò d'un terç dels enfrontaments que s'havien produït a la regió). Malgrat això, a partir dels fets de violència recollits a mitjans de comunicació i centres especialitzats, s'estima que unes 200 persones van morir al llarg de l'any. Aquesta xifra és clarament inferior a les 340 víctimes mortals registrades per alguns centres d'investigació l'any 2014 i a les dades ofertes per l'Uyghur Human Rights Project, un centre amb

seu als EUA que defensa que entre 656 i 715 persones van morir a Xinjiang per episodis de violència política els anys 2013 i 2014, i que el nombre de persones uigurs mortes era el triple que el de persones d'ètnia han. A més, la Cort Suprema va declarar al març que, durant el 2014, més de 700 persones van ser condemnades per crims relacionats amb el terrorisme i el separatisme, la qual cosa va suposar un increment d'un 13% en comparació amb l'any precedent. Per altra banda, s'estima (no existeixen dades oficials al respecte) que desenes de persones van ser executades per la comissió de delictes vinculats al conflicte. Entre els principals episodis de violència del 2015, cal destacar la mort de 17 persones a la regió d'Aksu dins el marc d'una batuda policial duta a terme a finals de febrer; la mort de 18 persones a finals de juny en un atac a un lloc policial de Kashgar; o un atac a una mina de carbó a la prefectura d'Aksu a mitjans de setembre en què van morir 16 persones –tot i que alguns mitjans apunten que van ser entre 50 i 60, i més de 100 segons grups a l'exili– i 50 van resultar ferides. Aquest atac va propiciar un operatiu policial i militar que es va prolongar durant dos mesos i que va culminar amb la mort de 28 persones més i la detenció de 1.000 persones. Cal destacar que, alguns mitjans de comunicació, van especular amb la possibilitat que l'esclat d'un artefacte explosiu a Bangkok al mes de juliol, considerat un dels pitjors atemptats de la història del país, estigués relacionat amb la repatriació d'un centenar de persones uigurs que es trobaven al seu territori.

Tot i la disminució dels nivells de violència, el Govern va reconèixer que els grups armats que operen a Xinjiang segueixen suposant una de les principals amenaces a l'Estat i, a més, va expressar la seva creixent alarma pels vincles que grups uigurs mantindrien amb organitzacions jihadistes, per la seva presència estable a països com Síria, Iraq, Afganistan o el Pakistan o pel creixent retorn a Xinjiang de persones que haurien rebut formació militar a l'estranger amb l'objectiu d'atemptar a la Xina. Segons alguns mitjans de comunicació, una major preocupació de Beijing pels fluxos migratoris a i des de Xinjiang va comportar l'increment substancial del nombre de detencions en llocs fronterers. A mitjans de març, per exemple, el màxim responsable del Partit Comunista a Xinjiang va declarar que persones uigurs s'estaven unint a les files d'Estat Islàmic i que alguns d'ells tornaven a la Xina per cometre atemptats terroristes. En la mateixa línia, a finals de gener el diari South China Morning Post va publicar que, en un any, unes 800 persones havien estat detingudes quan intentaven passar la frontera amb Vietnam per rebre formació politicomilitar en campaments gihadistes. Segons

aquest mitjà, la major part d'aquestes persones tenien relació amb l'organització ETIM. En aquest sentit, a finals de febrer el Govern de l'Afganistan va declarar que 15 uigurs havien estat detinguts en regions frontereres amb el Pakistan i posats a disposició de les autoritats xineses. Segons fonts de la intel·ligència afganesa, les persones detingudes havien mantingut contactes amb Al-Qaida i amb milícies talibans. Altres fonts van assenyalar que grups de uigurs estaven assentats a la regió pakistanesa de Waziristan Nord fins que el Govern pakistanès va dur a terme una ofensiva contra ells l'any 2014.

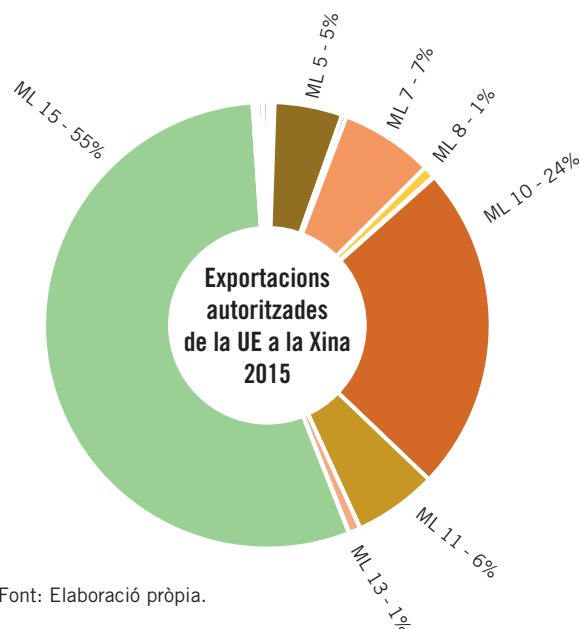
Per fer front a aquesta amenaça, Beijing va aprovar una nova legislació antiterrorista a finals d'any -que va provocar un increment de la tensió entre la Xina i els EUA- i va incrementar la seva activitat diplomàtica per intentar involucrar països com els EUA i diversos països d'Àsia Central en la lluita contra organitzacions armades uigurs com ETIM, per considerar que no només són un risc per a la Xina, sinó també per a la comunitat internacional en el seu conjunt. I, sobretot, va intensificar els seus esforços contrainsurgents a Xinjiang. En els últims anys, Beijing ja havia alertat sobre un increment en la freqüència i intensitat de la violència a Xinjiang, i diversos analistes advertien d'una major sofisticació, grau d'organització i capacitat bèl·lica i logística de les organitzacions insurgents. Davant d'aquesta situació, el maig de 2014, després de la mort de 43 persones en un mercat de la ciutat d'Urumqi, el Govern va iniciar una campanya antiterrorista a Xinjiang que va comportar el desplegament de milers d'efectius militars i policials addicionals a la regió, un increment substancial del pressupost destinat a la lluita contra el terrorisme, la intensificació de les maniobres militars i els exercicis antiterroristes a Xinjiang, així com un increment dràstic en el nombre de detencions, judicis i execucions de persones per càrrecs vinculats al conflicte armat. El Govern també va declarar que, entre el maig del 2014 i el maig del 2015, més de 110 presumptes membres de grups armats s'havien lliurat a la Policia. Un any després de l'inici de l'operació, Beijing va assenyalar que s'havien desarticulat 181 cèl·lules islamistes, el 96% de les quals estaven planificant atemptats. Segons diversos mitjans de comunicació, el 40% d'aquestes desarticulacions s'havien produït gràcies a la informació obtinguda durant els interrogatoris a persones detingudes. Durant els primers mesos d'aquesta campanya, també es van tancar 117 centres d'educació religiosa, es va detenir 238 persones responsables dels mateixos i van confiscar uns 18.000 documents que -es considerava- encoratjaven el terrorisme i l'extremisme religiós. Encara que la campanya tenia inicialment un any de durada,

Beijing va decidir estendre-la com a mínim fins a la fi del 2015.

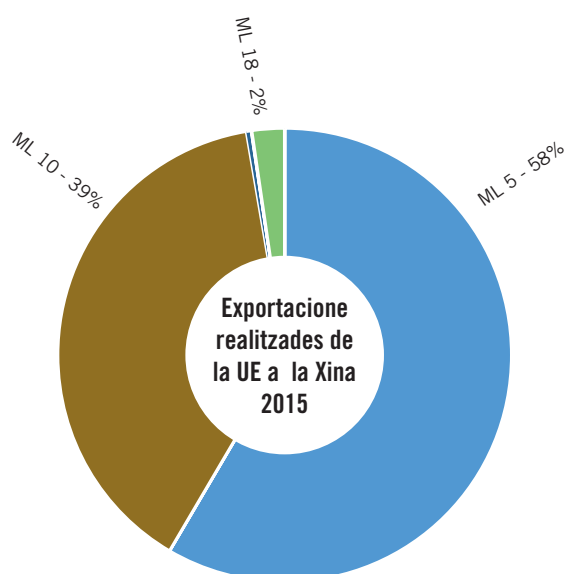
Nombroses organitzacions de drets humans, de grups uigurs a l'exili o fins i tot governs com els de Malàisia o Turquia van advertir sobre les violacions de drets humans comeses en el marc de la campanya antiterrorista i sobre les creixents restriccions religioses i culturals a la comunitat uigur. En aquest sentit, cal destacar les crítiques del relator especial de l'ONU sobre llibertat religiosa i d'expressió, Heiner Bielefeldt, a les polítiques en matèria de religió del Govern cap a la comunitat uigur, citant com a exemple les restriccions al dejuni imposades als menors a les escoles durant el mes del Ramadà.

Exportacions d'armes

La Xina és un dels principals compradors d'armes a la UE que es troba en situació de conflicte. D'Europa a la Xina hi ha un dinàmic comerç d'armes que, per a l'any 2015, ascendia als 114 milions d'euros. El 58% de l'armament adquirit comprèn sistemes de direcció de tirs com localitzadors d'objectius, i sistemes de control d'armes. Així mateix, el 39% del seu armament importat pertany a les categories militars referides a aeronaus i vehicles aeris no tripulats. Pel que fa a les exportacions autoritzades, aquestes han superat els 1.303 milions d'euros. Si bé les categories militars més sol·licitades són les referides a equips de formació d'imatge i aeronaus, també és notori que la Xina té intenció de seguir important sistemes de direcció de tirs, vehicles tot terreny, i agents químics i biològics com ho ha fet en anys anteriors. França, Holanda i República Txeca són els principals exportadors d'armament a la Xina

Font: Elaboració pròpia.

INDIA

Síntesi del conflicte:

Índia és escenari de diferents conflictes armats vinculats per una banda a la configuració territorial del país després de la descolonització i el seu establiment com un Estat independent en 1947 i, per l'altra, a les profundes desigualtats socials que l'han caracteritzat. El conflicte armat a l'estat indi de Jammu i Caixmir enlloc amb la disputa per la regió del Caixmir que enfronta l'Índia i el Pakistan des de la independència i partició dels dos estats, que en tres ocasions (1947-1948; 1965; 1971) s'han enfrontat de forma directa en un conflicte armat. Des de 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat de Jammu i Caixmir, on diversos grups armats d'oposició s'enfronten a les forces de seguretat índies, des de posicions favorables a la independència total de l'estat o a l'adhesió incondicional al Pakistan. El conflicte armat que enfronta el govern indi amb el grup armat maoista CPI-M (conegut com a naxalita, en honor a la ciutat en la qual es va iniciar aquest moviment) afecta més d'una desena d'estats de l'Índia i ha estat considerat pel Govern la principal amenaça a la seguretat del país. La insurrecció naxalita sorgeix a finals de la dècada dels seixanta del segle XX reivindicant l'erradicació del sistema de propietat de la terra, així amb fortes crítiques al sistema de democràcia parlamentària, considerada com un llegat colonial. L'activitat armada i les operacions militars contra el grup han estat constants. La insurgència, per la seva banda, ha establert sistemes paral·lels de govern en aquelles zones, fonamentalment rurals, sota el seu control. Finalment, el conflicte armat a l'estat d'Assam es va iniciar el 1983. L'arribada de dos milions de persones procedents de Bangladesh a Assam després de la independència de l'Índia, estan en l'origen de la reclamació de la població d'origen ètnic assames d'un reconeixement dels seus drets culturals, civils i d'un Estat independent i del sorgiment del grup armat ULFA. Durant les dècades dels vuitanta i noranta es produeixen diverses escalades de la violència, així com intents de negociació que fracassen. En paral·lel, sorgeixen nous grups armats d'oposició d'origen bodo que reivindiquen el reconeixement de la seva identitat enfront de la població majoritària assamesa.

Evolució el 2015

Durant l'any 2015, el conflicte armat que transcorre a l'estat indi de Jammu i Caixmir es va mantenir en nivells baixos d'intensitat i va registrar unes xifres de mortalitat vinculades al conflicte armat de 174 persones, segons les dades ofertes pel South Asia Terrorism Portal. D'acord amb aquestes xifres van morir 20 civils, 41 membres de les Forces de Seguretat i 113 insurgents. Al llarg de tot l'any es van registrar de forma constant atacs a la frontera, que van superar la centena. A l'agost, en el que va ser un dels episodis de major gravetat de l'any, es va produir un intercanvi de foc entre les dues forces frontereres en el pas de Sialkot, que es va saldar amb tres persones mortes i 16 ferides del costat indi, i vuit mortes i 47 ferides del costat pakistanès (totes elles no combatents), a més d'afectar a habitatges i bestiar. Al març, un atac insurgent contra una comissaria de policia a Jammu va causar la mort a tres membres de les forces de seguretat, un civil i dos insurgents. També cal destacar que durant tot l'any es va registrar l'assassinat selectiu de més d'una desena d'exinsurgents -en la seva majoria antics membres del Hizb-ul Muyahidín- especialment en Sopore, sense que s'aclarís l'autoria d'aquests crims. El clima polític es va veure afectat per diversos fets. D'una banda, després de la presa de poder de Muftí Mohammad Sayeed (PDP, que governava en aliança amb el BJP) com a ministre del Caixmir, el Govern va decidir alliberar els presos polítics que no estiguessin involucrats en activitats criminals. No obstant això, després de l'alliberament al març de Masarat Alam Bhat (All Parties Hurriyat Conference, APHC), el rebuig del BJP va portar a la revocació de la decisió. Pakistan també va contribuir a enrarir l'ambient amb declaracions que el Govern indi va considerar provocacions.

El conflicte armat que enfronta les forces de seguretat índies amb la insurrecció naxalita es va mantenir actiu tot l'any, afectant sobretot els estats de Chhattisgarh, Jharkand, Andhra Pradesh, Bihar, Maharashtra, Odisha i Telengana, en els quals es van registrar víctimes mortals de la violència armada. Segons les xifres recollides pel South Àsia Terrorism Portal, es van registrar 251 morts com a conseqüència del conflicte armat, gairebé la meitat concentrades en l'estat de Chhattisgarh, el que apuntaria a una concentració geogràfica del conflicte armat en aquest estat, en què es van registrar més incidents i més morts que l'any anterior. Així doncs, tot i que respecte a anys anteriors es va registrar un descens de la violència naxalita al conjunt de l'Índia, a Chhattisgarh es va constatar una recrudescència del conflicte

armat. A més, alguns dels fets violents més greus de l'any van tenir lloc en aquest estat. A l'abril, enfrontaments armats van causar la mort a 14 membres de les forces de seguretat i tres insurgents, entre els quals cal destacar l'atac que va tenir lloc al districte de Sukma en què set policies van morir després d'una emboscada maoista. A més, l'explosió d'una mina al districte de Dantewada, un dels més afectats pel conflicte armat, va causar la mort de cinc policies. Al maig la insurrecció naxalita va segrestar 250 persones poc abans que es produís la visita del primer ministre, Narendra Modi, al districte de Dantewada, per firmar importants acords econòmics amb empreses. D'altra banda, coincidint amb aquesta visita, l'organització paramilitar Salwa Judum va anunciar la seva reorganització. El 2011 va ser declarada il·legal i inconstitucional pel Tribunal Suprem i va ser desmantellada. Les organitzacions de drets humans van denunciar que la seva nova posada en marxa estava relacionada amb la recent firma d'acords per part del Govern amb grans empreses per posar en marxa projectes econòmics en l'estat de Chhattisgarh, tal com va passar amb el seu naixement una dècada enrere. L'organització paramilitar va ser acusada de greus violacions dels drets humans i d'haver armat a centenars de joves procedents de les zones més empobrides de l'estat per dur a terme operacions de contrainsurgència. Per altra banda, mitjans de comunicació locals es van fer ressò de l'inici de l'operació de contrainsurgència Mission 2016, que hauria començat a l'octubre amb la incorporació d'helicòpters per atacs aeris i vigilància. Fins aquest moment, nombrosos estats i fins i tot les pròpies Forces Aèries índies havien estat reticents a l'ús d'helicòpters en les operacions contra la insurgència i segons fonts militars només s'haurien utilitzat per a operacions d'evacuació, rescat i evacuació de ferits, però amb l'arribada de Narendra Modi al poder el 2014, els estats governats pel BJP s'haurien sumat al seu ús. A més, en el marc de la intensificació de les operacions de seguretat contra la insurrecció naxalita, durant el mes d'agost es va produir un desplegament addicional de 5.000 policies a l'estat de Chhattisgarh.

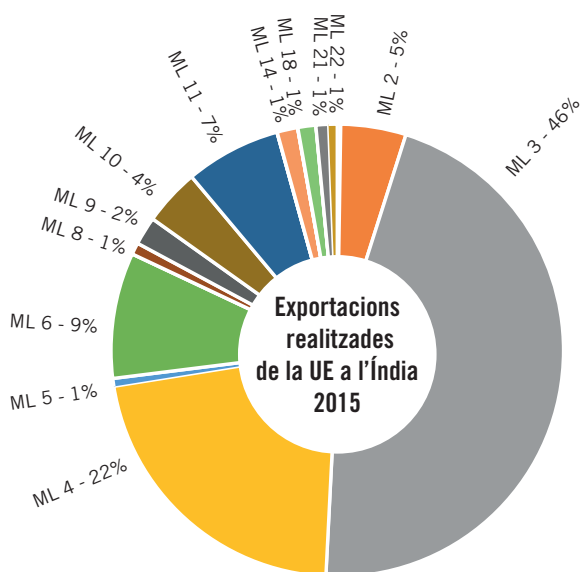
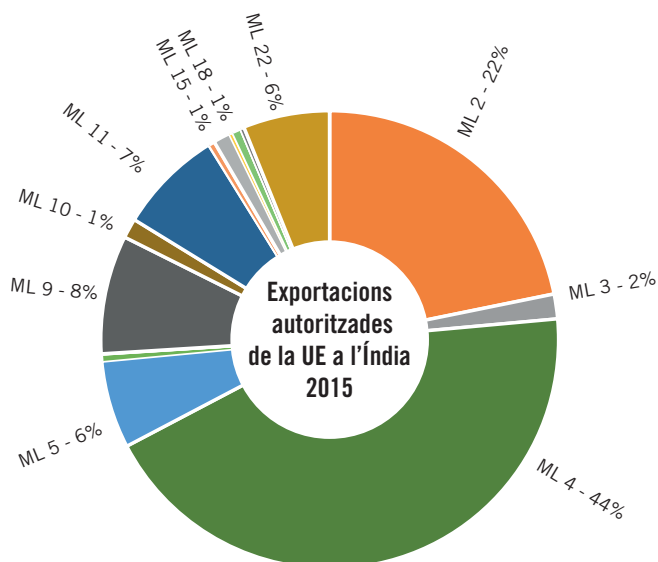
Finalment, pel que fa al conflicte armat a l'estat d'Assam, cal destacar que durant l'any 2015 es va reduir la seva intensitat i a finals d'any es va considerar finalitzat. Tanmateix, la finalització del conflicte armat no va implicar la desaparició de la violència i, el 2016, es van continuar registrant atemptats i enfrontaments de forma esporàdica atemptats entre les forces de seguretat i els diferents grups armats d'oposició que operen a l'estat.

L'operació de seguretat a gran escala contra el grup armat d'oposició NDFB (S) que es va dur a terme durant els primers mesos de 2015 va dur a la pràctica desarticulació d'aquest grup armat, fet que va contribuir a la reducció de la violència en l'estat. Aquesta operació es va iniciar després que el desembre de 2014 l'NDFB (S) perpetrés una massacre en la qual van morir 72 persones adivasi (població indígena originària de l'Índia) quan el grup armat va obrir foc de manera indiscriminada en tres atacs simultanis als districtes de Sonitpur, Kokrajhar i Chirang, en venjança per una operació policial contra el grup armat duta a terme dies abans i en la qual van resultar morts dos insurgents de l'ètnia bodo. Al mes de maig s'havia produït una altra massacre també per part del mateix grup en què van ser tirotejades 45 persones musulmanes bengalí parlants i 70 cases van ser incendiades a la població de Narayanguri, dins el Bodoland Territorial Àrea District (BTAD). Així doncs, la resposta de les forces de seguretat d'ells fets esdevinguts en 2014 van minvar fortament la capacitat militar del grup. En paral·lel, la força de l'estat també es va reduir fruit de l'afebliment de l'ULFA (I) a causa de la pèrdua de suport per part del grup naga NSCN-K, després que es trenqués l'acord d'alto el foc entre aquest últim i el Govern al mes de març. El grup naga havia prestat un important suport al grup assamès en l'obtenció de subministraments aprofitant la situació d'alto el foc. No obstant això, l'impacte de la violència sobre la població civil va persistir i almenys 90.000 de les 300.000 persones desplaçades com a conseqüència de la violència intercomunitària que es va produir el desembre de 2014 seguien residint en camps d'acollida provisionals sense poder retornar a les seves llars. Assam, amb 113.000 persones desplaçades internes era el segon estat indi amb major nombre de població desplaçada després de Jammu i Caixmir segons Internal Displacement Monitoring Centre.

Exportacions d'armes

Índia destaca per ser el primer país de la regió d'Àsia del Sud en ser receptor d'armes europees. Només el 2015, l'Índia va comprar armament per un valor que ascendeix als 1.228 milions d'euros, més del doble que el 2014 (que superaven als 525 milers de milions). Entre el material militar exportat estan les categories referides a municions que suposen el 46% seguit per dispositius explosius com bombes i míssils. També s'han fet efectives les compres de tancs i vehicles blindats, així com equips electrònics i armes lleugeres i d'artilleria. D'altra banda, pel que fa a les autoritzades, el seu valor s'ha duplicat per al 2015 superant els 15.180 milions d'euros respecte al 2014 (7.529.000).

Entre les categories a destacar estan dispositius explosius, armes lleugeres i artilleria, vaixells de guerra, equips electrònics, sistema de direcció de tirs, municions i aeronaus. Els principals països europeus exportadors són: França, Regne Unit, Alemanya, Bulgària i Itàlia.

Font: Elaboració pròpia.

PAKISTAN

Síntesi del conflicte:

Pakistan és escenari de dos conflictes armats diferenciats encara que interrelacionats entre si. El primer d'ells enfronta les forces de seguretat del país amb la insurgència talibana i té el seu origen en la intervenció internacional del 2001 a l'Afganistan. Després de la caiguda del règim talibà a l'Afganistan, membres d'aquest Govern i les seves milícies, així com diversos grups d'insurgents de diferents nacionalitats, entre ells membres d'Al-Qaida, es van refugiar en diverses agències tribals pakistaneses i els seus líders ho van fer en ciutats com Quetta, Lahore o Karachi.

Les operacions militars pakistaneses en cooperació amb els EUA van generar el descontentament de diversos dels grups d'origen pakistanès que formaven part de la insurgència talibana, donant lloc a la formació el desembre de 2007 del moviment talibà pakistanès (Tehrik-i Taliban Pakistan, TTP). Aquest grup va començar a cometre atemptats a la resta del territori pakistanès, tant contra institucions estatals com contra la població civil, propiciant un greu augment de la violència, amb atacs especialment dirigits contra les minories xiïta, Ahmadi i cristiana. El juny de 2014, l'Exèrcit va llançar l'operació Zarb-i AZB per eliminar la insurgència a les agències del Waziristan Nord i Sud. El segon dels conflictes té lloc a Balutxistan, la província més rica en recursos naturals, però amb algunes de les taxes de pobresa més elevades del país. Aquesta província ha estat escenari de quatre períodes de violència armada (1948, 1958, 1963-69 i 1973-77) protagonitzats per moviments insurgents que han reclamat més autonomia i, fins i tot, la independència. La insurgència armada va reaparèixer el 2005, amb atacs a infraestructures vinculades a l'extracció de gas. El grup armat d'oposició BLA es va convertir en la principal força opositora a la presència del Govern central, al qual acusen d'aprofitar la riquesa de la província sense que aquesta reverteixi en la població local. Com a conseqüència del ressorgiment de l'oposició armada, una operació militar va ser iniciada el 2005 a la província, provocant desplaçaments de la població civil i enfrontaments armats. De forma paral·lela, es desenvolupa un moviment de la població civil que demana l'aclariment de la desaparició de centenars, si no milers, de balutxis en mans de les forces de seguretat de l'Estat.

Evolució el 2015

Pakistan es va veure afectat per elevats nivells de violència durant l'any 2015. Com a resultat dels diferents escenaris de conflicte armat i tensió que van tenir lloc al país durant aquest any, van morir 4.612 persones en el conjunt del país, d'acord amb les xifres recollides pel Center for Research and Security Studies de Pakistan. Pel que fa al conflicte armat entre les forces de seguretat i la insurgència talibana, cal assenyalar que es van registrar índexs elevats de mortalitat i que, del total de les morts per violència al país, 1.917 van succeir a les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA per les seves sigles en anglès) i 441 a Khyber-Pakhtunkhwa, dos epicentres dels enfrontaments entre ambdós actors. En particular Waziristan Nord, amb 814 persones mortes i l'agència Khyber amb 752, van ser les zones en què es van donar els índexs més elevats de letalitat vinculats al conflicte armat. L'any va estar marcat fonamentalment per l'operació Zarb-i AZB duta a terme per les Forces Armades. Aquesta operació, que s'havia iniciat en 2014 es va intensificar al llarg del 2015 com a conseqüència d'un greu atemptat que es va produir el desembre de 2014, quan el grup armat talibà TTP va atacar una escola de l'Exèrcit a la ciutat de Peshawar, matant 145 persones, de les quals 132 eren nens i nenes que assistien al centre escolar, majoritàriament fills de

personal de les Forces Armades. L'atemptat va ser un acte en venjança per les operacions militars contra la insurgència i per la mort de centenars de milicians a Waziristan Nord, Waziristan Sud i Khyber Agency.

Després de l'atemptat, el primer ministre pakistanès, Nawaz Sharif, va retirar la moratòria sobre la pena de mort per a casos de terrorisme, fet que va comportar que durant 2015 es portessin a terme prop de 350 execucions de persones acusades d'actes de terrorisme.¹⁹ Aquesta retirada es va produir en el marc de l'aprovació d'un Pla d'Acció Nacional contra el terrorisme després de l'atemptat. A més es van intensificar els enfrontaments amb les forces de seguretat i els bombardejos d'avions no tripulats nord-americans. D'acord amb les dades recopilades pel Bureau of Investigative Journalism, EUA va llançar l'any 2015 13 atacs amb drons en territori pakistanès, que van causar la mort a entre 60 i 85 persones, de les quals entre dos i cinc eren civils. A més de les execucions, els enfrontaments i els bombardejos aeris, es van produir desenes de milers de detencions a tot el país. Com a balanç de l'operació militar, fonts oficials van assenyalar que 3.400 insurgents havien mort des de juny de 2014 (dels quals, 183 eren líders) i 21.193 persones havien estat detingudes. A més, es va destacar que s'havien destruït 837 amagatalls. Els serveis d'intel·ligència també van reconèixer que 488 soldats havien mort i 1.914 havien estat ferits en combat. Entre les dades aportades, no es va esmentar ni el nombre de civils morts com a conseqüència de les operacions, ni el nombre de famílies desplaçades. D'altra banda, entre els episodis de violència més greus de l'any cal destacar l'atemptat que va tenir lloc al setembre contra la base de la força aèria pakistanesa de Badaber, a Peshawar, en què van morir 42 persones, de les quals 13 eren insurgents talibans i la resta personal militar i civil de la base.

Pel que fa a Balutxistan, el conflicte armat va persistir durant tot l'any. Segons les xifres del Center for Research and Security Studies, 719 persones van morir com a conseqüència de la violència armada en aquesta província durant l'any 2015. Cal destacar el greu impacte que el conflicte va tenir en la població civil, ja que segons el South Asia Terrorism Portal, 247 civils van morir aquest any, malgrat que el balanç total de víctimes ofert per aquest centre era una mica inferior, amb 635 morts en el marc del conflicte. El mateix Govern va reconèixer al mes de setembre que 204 insurgents havien mort en diferents operacions i que prop de 8.000 havien estat detinguts. Les forces de

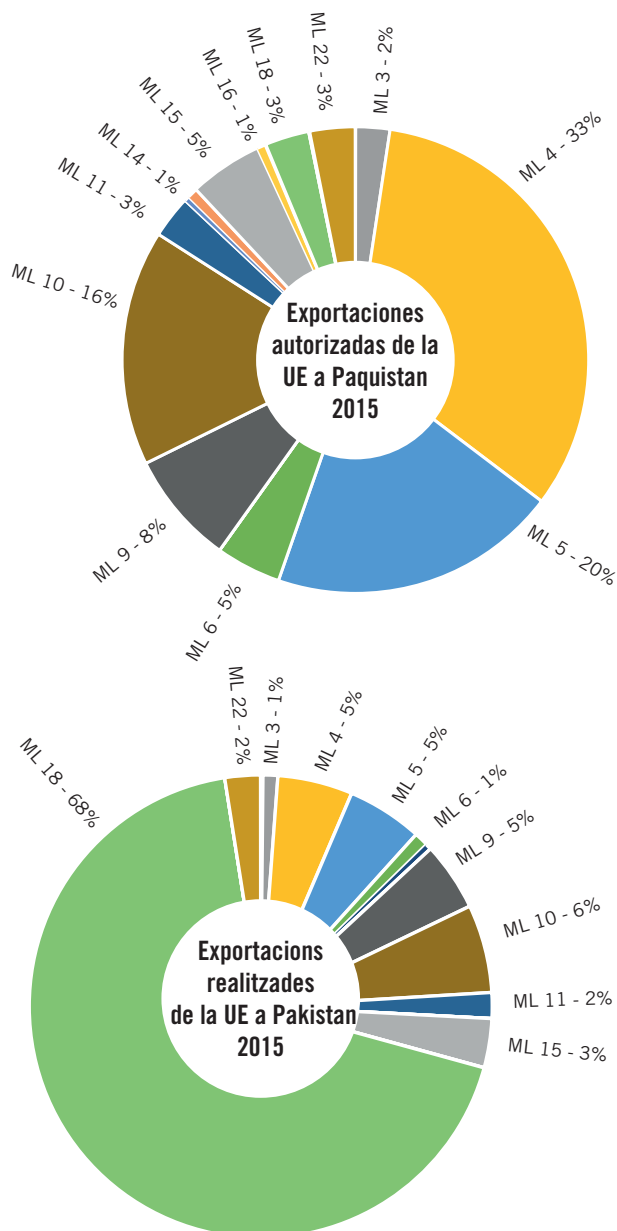
seguretat van intensificar les operacions militars durant tot l'any en el marc de l'aplicació del Pla d'Acció nacional aprovat per al país el desembre de 2014 i es van repetir els enfrontaments amb els diferents grups armats insurgents que operen a la regió. Al febrer també es van produir greus enfrontaments i 15 integrants del grup armat d'oposició balutxi BLF i un membre de les forces de seguretat van morir com a conseqüència d'un tiroteig al districte de Kharan. Altres 15 insurgents van morir un dia després al districte de Washuk també en enfrontaments armats. A l'abril, el grup separatista Front d'Alliberament de Balutxistan (BLF) va reivindicar un atemptat que va posar fi a la vida de 20 treballadors sindis i panjabis que viatjaven en autobús al districte de Kech, acusant-los de treballar per a un organisme vinculat a l'Exèrcit. Els morts estarien treballant en un la construcció d'una autopista al port de Gwadar, un projecte amb importants inversions xineses i al qual s'oposa la insurgència nacionalista balutxi, per considerar que el Corredor Econòmic Xina-Pakistan, s'apropiaria dels recursos de la província sense que aquesta se'n beneficiï. Els cossos Paramilitars de Frontera (FC) van anunciar l'endemà que havien segat la vida de 13 membres del BLF a Turbat. A finals de maig, un altre autobús va ser atacat, morint més de 20 paixtus que viatjaven en ell i la Força de Fronteres va anunciar que havia matat un comandant de l'Exèrcit d'Alliberament balutxi al costat de 12 dels seus insurgents. Al mes de juliol, un atemptat contra un mercat a la ciutat de Quetta va causar ferides a 19 persones. Els atacs contra la comunitat xiïta van continuar. A l'octubre, al mes de Muharram, van tenir lloc diversos atacs contra mesquites xiïtes i contra processons de commemoració de l'Aixura. En un d'ells, a Quetta, més de 10 persones van morir en un atac suïcida en una mesquita. A Bolan, un altre suïcida va matar 10 persones, sis d'elles, menors. A Jacobabad, un suïcida va causar la mort de 16 persones en una processó. A més, les organitzacions de drets humans van denunciar que s'havien produït almenys 80 execucions extrajudicials a la regió.

Exportacions d'armes

El Pakistan és una de les principals destinacions controvertides des del punt de vista de la seva situació securitària per a ser receptor de les armes europees. Tot i que es troba en conflicte des del 2004 i la seva situació de seguretat general ha empitjorat, i sent un dels principals focus de desplaçament forçós, s'han fet efectives exportacions d'armament militar europeu per un valor que supera els 142 milions d'euros. D'aquesta quantitat, s'han exportat de manera considerable,

19. Center for Research and Security Studies, *The NAP Tracker*, Center for Research and Security Studies, 2016.

equips de producció militar, aeronaus, sistema de direcció de tirs, explosius i vaixells de guerra. Pel que fa a les exportacions autoritzades a aquest país, el Pakistan presenta un valor de 1.918 milions d'euros. En les dades recollides dels informes de la Unió Europea, encapçalen la llista de proveïdors França, Itàlia, Espanya i la República Txeca.

Font: Elaboració pròpia.

TAILÀNDIA

Síntesi del conflicte:

El conflicte armat actual enfronta a l'Estat tailandès amb diversos grups insurgents que reivindiquen majors cotes d'autogovern i fins i tot la independència per a les províncies meridionals de majoria musulmana de Yala, Pattani i Narathiwat (i, en menor mesura, Songkhla). Les causes del conflicte estan vinculades a l'acord que van subscriure a principis del segle XX el llavors Regne de Siam (avui Tailàndia) i Regne Unit (llavors potència colonial

a l'actual Malàisia) sobre la partició del llavors Sultanat de Patani, quedant alguns territoris sota sobirania de l'actual Malàisia i altres (les esmentades províncies del sud) sota sobirania tailandesa. La mobilització i violència política al sud del país es van incrementar notablement amb les mesures de centralització política i homogeneïtzació cultural i religiosa impulsades per Bangkok durant bona part del segle XX. El conflicte arribar al seu zenit als anys seixanta i setanta i va remetre en les següents dècades gràcies a la democratització del país. No obstant això, l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra el 2001 va comportar un increment de la polarització política i social a tot el país; un desmantellament de les mesures i estructures que havien propiciat un cert acomodament de les demandes i greuges de la minoria musulmana a les dècades anteriors; un dràstic gir en la política contrainsurgent -amb una clara militarització de la regió-, i, per tant, va precedir la reemergència del conflicte armat el 2004, que segons alguns analistes s'ha convertit en el més letal del Sud-est Asiàtic.

Evolució el 2015

El Govern va assenyalar en diverses ocasions que els nivells de violència al sud del país van disminuir significativament respecte de l'any passat i es van situar en el nivell més baix des de l'inici del conflicte armat, el 2004. Tant Bangkok com alguns centres d'investigació van assenyalar que la violència a les províncies del sud de majoria musulmana s'havia reduït aproximadament a la meitat respecte de l'any anterior, confirmant així la tendència a la baixa en el nombre d'enfrontaments violents dels últims anys. Així, el centre d'investigació Deep South Watch va assenyalar que el nombre de víctimes mortals el 2015 havia estat de 246, una xifra clarament inferior a les 341 de l'any anterior i a les 456 del 2013. El nombre de persones ferides a causa del conflicte armat també es va reduir de les 987 el 2013 a les 544 el 2015. Segons aquest centre de recerca, en els 12 anys de conflicte armat, 6.543 persones havien mort (una mitjana de 545 cada any) i 11.919 havien resultat ferides (993 cada any) en els gairebé 15.400 episodis de violència registrats (una mitjana de 1.281 a any, mentre que el 2015 es van comptabilitzar 674 episodis). D'altra banda, segons xifres del Southernmost Provinces Research Database, el nombre d'atacs amb explosius al sud de Tailàndia es va reduir en un 50% respecte del 2014 i en un 65% respecte del 2007, l'any amb major prevalença d'aquest tipus d'atacs. Finalment, cal destacar que segons dades oficials del Southern Border Provinces Police Operation Centre, la xifra de víctimes mortals s'havia reduït de les 326 el 2012 a 212 el 2014. El 2013 es van produir 322 víctimes mortals en el marc del conflicte armat.

Bangkok va atribuir la reducció clara de la violència a diversos motius, entre els quals

destaca la represa de les converses exploratòries entre el Govern i les principals organitzacions insurgents que operen a les províncies del sud de majoria musulmana, així com les noves estratègies de contrainsurgència i de gestió del conflicte implementades després del cop d'Estat de 2014, que inclouen tasques més sofisticades d'intel·ligència, l'increment de llocs de control i batudes en àrees urbanes, l'acostament a persones i organitzacions influents al sud del país per reduir el marge de maniobra dels grups insurgents o l'oferiment d'incentius a alguns insurgents. Al mes de juny, per exemple, el Govern va anunciar que 473 combatents haurien acceptat una immunitat temporal perquè poguessin reunir-se amb les seves famílies durant el Ramadà, amb el seu compromís previ de no cometre actes de violència. Cal destacar especialment altra mesura que, segons alguns analistes, podria haver tingut una certa influència en la reducció de la violència: l'inici parcial de retirada de tropes del sud del país -a principis d'any hi havia uns 60.000 efectius- i el compromís del Govern incrementar el reclutament de forces de seguretat de l'Estat de les esmentades tres províncies en lloc de desplegar efectius oriünds d'altres parts del país. Pel que fa a les negociacions de pau, durant el 2015 es van reprendre els contactes entre les dues parts per primera vegada després del col·lapse de l'últim procés de diàleg a finals del 2013 i després del cop d'Estat per part de les Forces Armades de maig de 2014. Tot i les dificultats que es van experimentar durant tot l'any i de les escasses perspectives que les negociacions conduïssin a un acord a curt termini -principalment per la negativa contudent de la Junta Militar a assumir les principals demandes substantives dels grups insurgents, pels dubtes expressades pel més important dels grups armats al sud a resoldre el conflicte a través del diàleg, i pel caràcter transitori de la Junta Militar, que en principi hauria de ser dissolta després de l'aprovació d'una nova Constitució i la celebració d'eleccions en una data encara per determinar-, la veritat és que durant l'any es van produir alguns avenços que van millorar el clima de confiança entre les parts i probablement una reducció en la intensitat del conflicte. Cal destacar especialment la creació en 2015 de MARA Patani, una plataforma que agrupa les principals organitzacions insurgents al sud del país amb l'objectiu de d'acomplir algunes de les condicions dels primers ministres de Tailàndia i Malàisia- que facilita el diàleg entre les parts- per iniciar les converses de pau: la inclusió de tots els grups armats que operen al sud de Tailàndia i la presentació de demandes comunes o unificades per part de les organitzacions insurgents.

Tot i la clara reducció de la intensitat del conflicte, durant el 2015 el Govern va expressar en diverses ocasions la seva preocupació pels encara alts nivells de violència al sud del país i per la possibilitat que la insurgència pogués ampliar el seu radi d'acció més enllà de les províncies del sud. Respecte d'aquesta qüestió, alguns analistes assenyalen que entre els motius que podrien motivar aquest canvi en el modus operandi de la insurgència hi hauria la constatació que atacs com els de juliol de 2013 a Bangkok o el d'abril de 2015 a l'illa de Koh Samui -tots dos fora de les seves àrees d'influència tradicionals- van aconseguir major atenció mediàtica internacional que els episodis diaris de violència que tenen lloc al sud de Tailàndia, o bé el fet que després de més d'una dècada de lluita armada al sud del país la insurgència no estigui més a prop dels seus objectius ni hagi aconseguit concessions significatives per part de l'Estat. Respecte de les dinàmiques del conflicte el 2015, alguns dels fets de violència que van tenir més repercussió van ser l'esclat, a mitjans de maig, d'una trentena d'artefactes explosius de manera simultània o consecutiva durant tres dies seguits en diverses localitats de la província de Yala; l'explosió a l'abril d'una bomba a l'illa turística de Koh Samui, en la qual set persones van resultar ferides; la sèrie d'atacs simultanis a mitjans de juliol en diverses localitats de Songkhla i Narathiwat en què set persones van morir i 12 més van resultar ferides; o l'atac coordinat contra diversos objectius (àrees residencials, un temple budista o edificis públics) de Narathiwat, en què tres persones van morir i altres 14 van ser ferides. Segons alguns analistes, diversos d'aquests episodis de violència tenien la intenció per part del BRN, principal grup armat a la regió, de demostrar al Govern el seu control sobre els combatents al terreny i de marcar perfil propi davant MARA Patani.

En efecte, tot i que el BRN oficialment forma part de Mara Patani, en diverses ocasions s'ha distanciat d'aquesta plataforma. Algunes fonts sostenen que un nucli dirigent important dins BRN és reticent a l'actual procés de pau i és partidari de reprendre les negociacions amb un Govern electe que no estigui subjecte a la interinitat de l'actual Junta Militar i que no s'oposi tan clarament com l'actual Executiu a algunes formes d'autonomia o descentralització. Sigui com sigui, no està clar si les declaracions contraposades respecte del procés de pau realitzades per membres diferents del BRN reflecteixen un cert faccionalisme intern dins del grup o bé és una estratègia del BRN per mantenir el control de Mara Patani i alhora posar pressió sobre la junta militar. En qualsevol cas, cal recordar que un dels principals motius per al fracàs de l'anterior procés de negociació i per a la continuació de

les hostilitats armades va ser precisament la incapacitat del BRN, llavors únic interlocutor a la taula de negociació, de demostrar una ascendència i control real sobre els combatents en el terreny i d'aconseguir una reducció de la violència.

Exportacions d'armes

Tailàndia per a l'any 2015 registra un augment en les seves importacions d'armament. Pel que fa a exportacions realitzades la UE ha fet efectives un total de 134.880.188 euros en tecnologia, equips de tir, municions, aeronaus, armes petites i sobretot una gran quantitat d'armament, les xifres de la qual no han estat fetes públiques. Pel que fa a les exportacions autoritzades, en aquest mateix any es registra un total de 2.260 milions d'euros en relació als 660 milions de 2014. Entre les principals categories estan vaixells de guerra, aeronaus, explosius, armes lleugeres i d'artilleria, i agents químics.

3.1.3 AMÈRICA

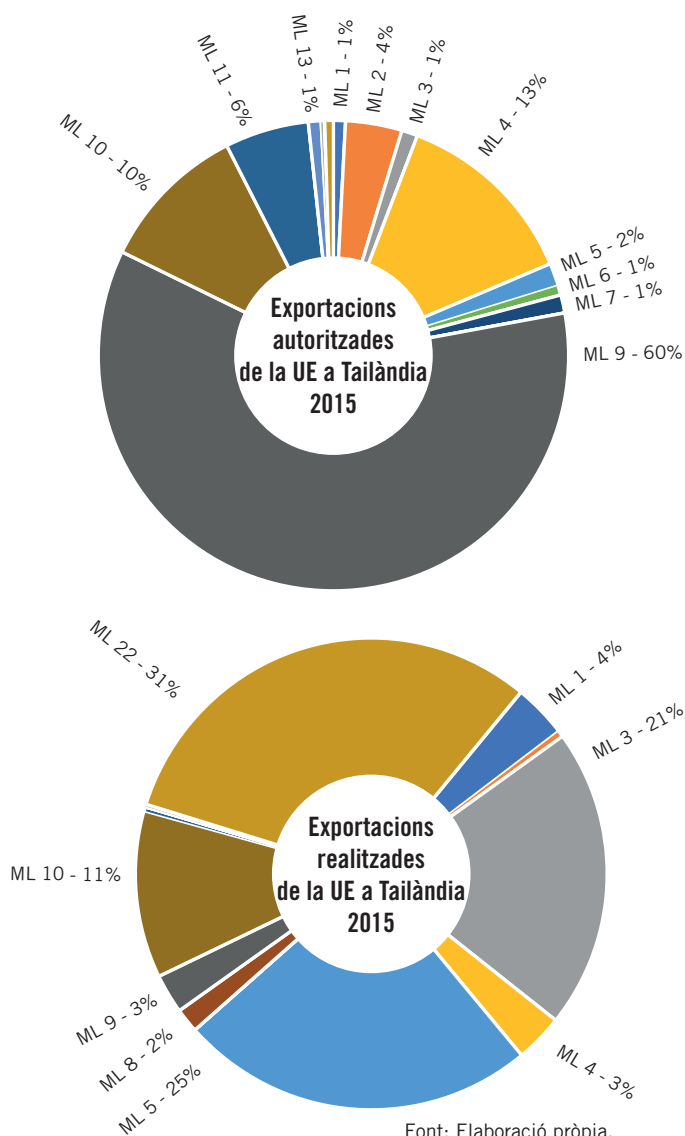
COLOMBIA

Síntesi del conflicte:

El 1964, en el marc d'un pacte d'alternança del poder entre els partits Liberal i Conservador (Front Nacional) que exclouia altres opcions polítiques, neixen dos moviments d'oposició armada que es plantegen la presa del poder: l'ELN (de composició universitària i obrera i inspiració guevarista) i les FARC-EP (de tendència comunista i agrarista). En els setanta sorgeixen diversos grups com ara l'M-19 i l'EPL que acaben negociant amb el Govern i impulsant una nova Constitució (1991) que estableix els fonaments d'un Estat Social de Dret. A finals dels vuitanta, van aparèixer diversos grups paramilitars instigats per sectors de les Forces Armades, terratinents, narcotraficants i polítics tradicionals en defensa de l'estatu quo mitjançant una estratègia de terror. A finals de la dècada dels noranta, les FARC havien aconseguit un enfortiment important de l'organització, aglutinant prop de 17.000 combatents. No obstant això, amb l'arribada del president Álvaro Uribe al poder s'inicia una fase de contrainsurgència intensa mitjançant la coneguda com a Política de Seguretat Democràtica, amb un desplegament militar sense precedents, que va comptar amb el suport dels EUA en el marc del Pla Colòmbia. Aquesta ofensiva i l'auge del paramilitarisme van aconseguir afeblir militarment els grups armats. En paral·lel al desenvolupament del conflicte armat, l'activitat del narcotràfic ha permeat i influït en l'esfera econòmica, política i social, contribuint a l'increment de la violència per la implicació de tots els actors involucrats en el conflicte.

Evolució el 2015

El conflicte armat a Colòmbia va reduir la seva intensitat notablement al llarg de tot l'any, fruit fonamentalment del procés de negociació entre el Govern i la guerrilla de les FARC. A finals de desembre de 2014, les FARC van anunciar un alto el foc de caràcter unilateral que havia de mantenir-se vigent mentre no es produïssin atacs per part de les forces de seguretat contra el grup insurgent, alhora que sol·licitava la implicació internacional per a la seva verificació. Tot i que el Govern va acollir amb satisfacció l'anunci, va rebutjar qualsevol implicació per part de tercers, assenyalant que les operacions militars no es suspendrien. Malgrat diversos incidents al desembre que van posar en perill la seva continuïtat, durant el mes de gener es va assistir a una reducció de la violència i de les operacions contrainsurgents. En resposta a aquesta disminució de la violència, al mes de març el President colombià, Juan Manuel Santos, va anunciar una suspensió de 30 dies dels bombardejos aeris contra les bases de les FARC. No obstant això, l'atac protagonitzat per les FARC amb artefactes explosius, granades i armes de foc a l'abril al Cauca en què van morir 11 militars i diversos més van resultar ferits, va dur a Santos a anunciar que els atacs aeris es reprenien. Això va portar a una intensificació del conflicte al mes

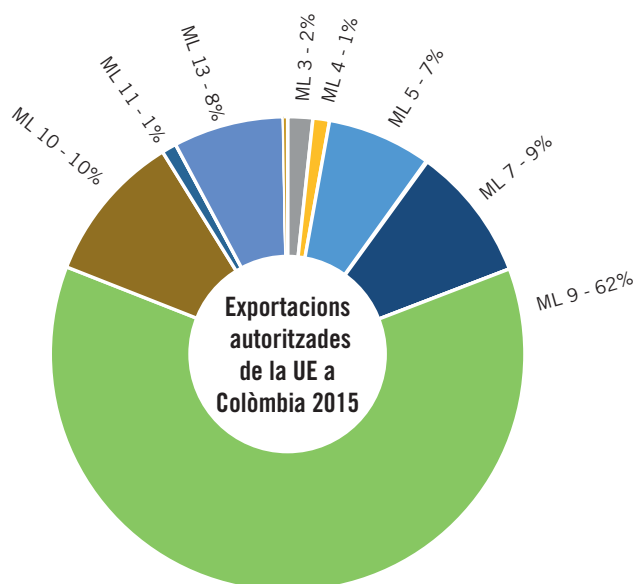
de maig quan, després d'un atac aeri contra les FARC en què van resultar morts 26 membres del grup insurgent, aquestes anunciaren que suspensien l'alto el foc unilateral que havia estat vigent en els mesos previs. Aquest va ser l'episodi més mortífer per a les FARC des del 2012, quan 30 integrants del grup armat van morir en una operació militar a Arauca. Posteriorment es va produir un atemptat amb bomba a Nariño i enfrontaments entre la guerrilla i les forces armades colombianes. No obstant això, i malgrat la crisi desfermada, les parts no van abandonar les negociacions de pau i, durant el mes de juliol el Govern colombià i la guerrilla de les FARC van arribar a un acord per dur a terme mesures de desescalament del conflicte, encara que aquest acord no representava un alto el foc de caràcter bilateral. L'acord es va produir després que Cuba i Noruega, països garants del procés negociador fessin una crida a un "desescalament urgent del conflicte armat", restringint les accions causants de víctimes, i a enfortir les mesures de confiança. Com a conseqüència de l'aprovació i implementació d'aquestes mesures de desescalament es va constatar una notable reducció de la violència vinculada al conflicte armat. Prèviament, les FARC havien anunciat un nou alto el foc de caràcter unilateral, que implicava el cessament de tota acció de caràcter ofensiu contra les forces armades de l'Estat i la infraestructura pública i privada. Per la seva banda, el Centre de Recursos per a l'Anàlisi de Conflictos (CERAC) va assenyalar que, entre juliol i desembre de 2015, es van registrar els nivells d'accions ofensives per ambdues parts més baixos en la història del conflicte.²⁰ A més, es va produir una notable reducció de la violència pel que fa al període en què únicament era vigent l'alto el foc de caràcter unilateral. En aquest període CERAC va constatar 16 combats entre les FARC i les forces de seguretat en què van morir 17 guerrillers i tres integrants de l'Exèrcit.

Pel que fa a la guerrilla de l'ELN, malgrat alguns avenços en les negociacions exploratòries amb el Govern, es van repetir els episodis de violència durant tot l'any, així com la pràctica del segrest per part del grup armat. En diferents moments de l'any les dues parts van intensificar les seves ofensives militars, fet que per una banda va semblar dubtes sobre la voluntat genuïna d'avançar en la via del diàleg per posar fi al conflicte armat i d'altra banda va ser interpretat com a mesura de pressió per accelerar el diàleg. Les forces de seguretat van atribuir a l'ELN diversos atemptats amb explosius a Bogotá, dirigit contra la policia i que va deixar set persones ferides. Al juliol també es van produir

dos atacs atribuïts a l'ELN. Aquests atacs van propiciar la detenció de 13 persones acusades de conformar una cèl·lula urbana de la guerrilla. Diferents organitzacions socials van assenyalar que no es tractava de guerrillers sinó de dirigents socials, destacant que es tractava de detencions arbitràries amb la finalitat de criminalitzar moviments socials. No obstant això, l'episodi més greu de l'any va tenir lloc a l'octubre amb l'atac per part de l'ELN a una comissió electoral al departament de Boyacá en què van resultar morts 11 soldats i un policia que acompanyaven aquesta comissió. A més, cinc persones van resultar desaparegudes. Després de l'atac el president Santos va ordenar una intensificació de l'operació militar. D'altra banda, al llarg de tot l'any les organitzacions de drets humans van denunciar atacs reiterats contra defensors de drets humans i líders socials. A més, segons ha assenyalat el CICR, tot i que el 2015 es va constatar una reducció en els enfrontaments armats, el gener de 2016 els registres oficials del conflicte armat recollien 7,9 milions de víctimes del conflicte armat de les que al voltant de 116.000 eren víctimes de fets ocorreguts el 2015.

Exportacions d'armes

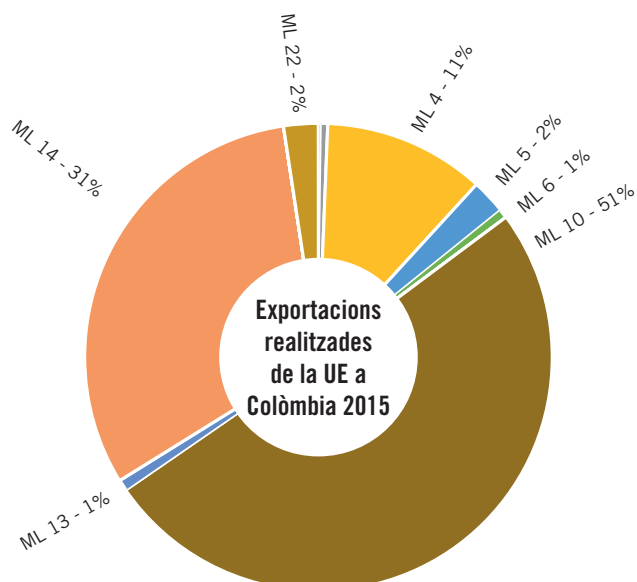
Les exportacions a Colòmbia per part dels països membres de la Unió Europea, i en el que es refereix a autoritzades, presenten una tendència creixent. Per a l'any 2015, aquestes superen els 477 milions d'euros. El 62% de les operacions autoritzades fan referència a vaixells de guerra, aeronaus, helicòpters i vehicles aeris no tripulats, agents químics i biològics, sistemes de direcció de tir i equips i construccions blindades. No obstant això, en les realitzades, s'ha trobat tot tipus de categories

Font: Elaboració pròpia.

20. CERAC, *Monitor de Desescalamiento del Conflicto Armado Interno en Colombia. Reporte mensual Número 5. Periodo de monitoreo: 20 de julio al 20 de diciembre de 2015*, CERAC 2015.

sent les més destacades aeronaus, equips per simulació militar, bombes, coets, torpedes i míssils. Per a l'any 2015, aquestes exportacions efectives ascendeixen a 28 milions. Entre els principals proveïdors d'armament militar al país sud-americà destaquen Espanya, Holanda, França i Itàlia.

Font: Elaboració pròpia.

3.1.4 EUROPA

RÚSSIA

Síntesi del conflicte:

El Daguestan, república del nord del Caucas de la Federació Russa, és escenari d'un conflicte armat entre les forces de seguretat locals i federals i organitzacions armades d'inspiració islamista, agrupades a l'entorn de l'anomenat Emirats Caucàsic. A l'empara de les operacions antiterroristes i d'un context d'impunitat institucional, la república viu també una situació de crisi de drets humans. El conflicte armat al Daguestan està vinculat a la regionalització i transformació d'actors armats que participaren en les guerres de la veïna república de Txetxènia als anys noranta. En 2007, la insurgència del nord del Caucas va proclamar l'Emirat Caucàsic, sota el lideratge del txetxè Dokku Umarov, amb estructures provincials (vilayets) en diverses repúbliques de la regió. L'increment de la violència al Daguestan, especialment a partir de 2010, va traslladar l'epicentre de violència de Txetxènia a Daguestan. Entre 2014 i 2015 actors insurgents de Daguestan i d'altres zones del Caucas anunciaren la seva adhesió a l'Estat Islàmic (ISIS).

Evolució el 2015

El conflicte armat de baixa intensitat a la república de Daguestan, que involucra les forces de seguretat russes i daguestàniques, per un costat, i actors armats islamistes, per l'altre, es va

veure afectada per la influència de l'Estat Islàmic sobre la insurgència local i regional, si bé en termes globals va continuar la pauta de reducció de les víctimes mortals associades al conflicte. Així, l'Estat Islàmic (ISIS) va anunciar al juny la creació de la Província del Caucas (Wilayat Qawqaz), precedida del canvi de files des del 2014 de comandants de l'estructura rebel Emirats Caucàsic, que va passar a adherir-se a ISIS i de la creació per ISIS al maig d'una publicació en rus, Istok. Entre altres líders rebels que havien expressat la seva lleialtat a l'ISIS el 2014 s'inclouïa el líder de la insurgència daguestànica, Abu Muhammad Kardasky (Rustam Asildarov), qui va ser nomenat el 2015 líder de la branca de l'ISIS al Caucas. Alhora, l'anomenat Emirats Caucàsic va sofrir baixes en el seu lideratge durant una operació especial de les forces de seguretat. Així, el màxim líder d'Emirats Caucàsic, el daguestànic Aliaskhab Kebekov (alias Ali Abu Muhammad), va morir a l'abril durant una operació especial de les forces de seguretat al districte de Buinaksk (al centre del Daguestan), a la qual també van ser assassinats el líder insurgent del districte d'Untsukul Shamil Gasanov i el del sector central, Omar Magomedov, així com – segons Caucasian Knot – les dones de Kebekov i Magomedov, Zuhra Abduleaeva i Magomedkhanova Jamilya Guseinova. Per a l'operació, la policia va imposar un règim d'operació antiterrorista a la localitat de Gerei-Avlak. D'altra banda, el successor de Kebekov, Magomed Suleimanov (Abu Usman Gimrinsky), també d'origen daguestànic, així com el líder de la rama insurgent de Daguestan, Kamil Sidov, i un altre comandant local, Abu Dudjuna, varen morir a meitats d'agost, segons anunciaren les autoritats, en una altra operació especial. D'altra banda l'ISIS es va atribuir, entre altres fets violents durant l'any, l'autoria d'un atac a finals de desembre prop de la ciutadella de Derbent, zona turística a la segona ciutat de Daguestan. Deu persones varen resultar ferides i un agent mort.

El balanç anual de víctimes del portal independent Caucasian Knot va xifrar en 126 víctimes mortals en Daguestan a causa del conflicte -97 insurgents, 16 civils i 13 membres de les forces de seguretat-, a més de 27 ferits -13 civils i 14 membres de les forces de seguretat-. El balanç suposava un descens respecte d'anys anteriors (208 morts i 84 ferits en 2014; 341 baixes mortals en 2013 i 300 ferits; 405 morts i 290 ferits en 2012; 413 morts i 411 ferits en 2011). En el marc del conflicte, les autoritats continuaren duent a terme operacions especials de seguretat, a l'empara de les quals es produïren vulneracions de drets humans. Segons l'informe anual d'Amnistia Internacional (AI), al conjunt del nord del Caucas

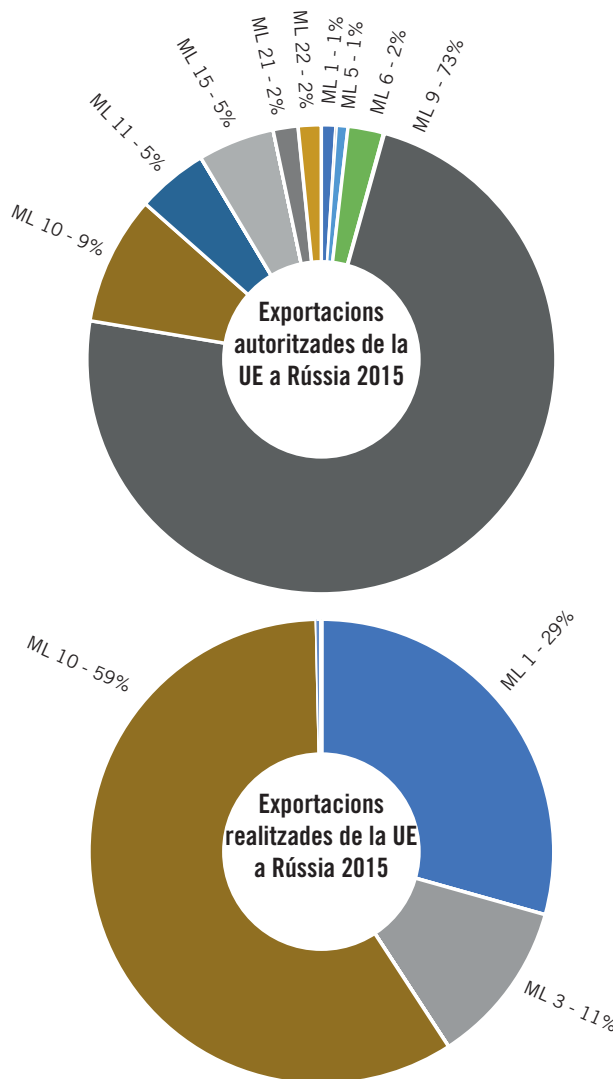
els organismes encarregats del compliment de la llei varen seguir portant a terme presumptament pràctiques de desaparició forçada, detencions il·legítimes, tortura i altres maltractaments a persones detingudes. A més, segons AI, el 2015 es varen reduir significativament els informes sobre drets humans procedents del nord del Caucas a causa de la repressió contra persones defensores de drets humans i periodistes independents, exposats a assetjament, amenaces i violència, fins i tot per part de funcionaris i grups progovernamentals.²¹

De la mateixa manera, un informe de 2015 de Human Rights Watch (HRW) assenyalava que els cossos i forces de seguretat involucrades en funcions d'antiterrorisme al Daguestan sovint no respecten la legislació nacional i internacional sobre drets humans.²² En l'informe es documenten violacions de drets humans comeses per les forces de seguretat en el marc de les operacions especials, incloent-hi desplaçament forçat de civils, destrucció o danys a propietat civil i absència de compensacions i, en alguns casos, destrucció d'habitatges de familiars de suposats insurgents. S'indicava que les operacions antiterroristes sovint involucren batudes i registres de cases, barris i localitats senceres, amb casos documentats de recurs a la força contra civils i desatenció dels seus drets humans. També es documenten nombrosos casos de detenció de persones sospitoses mitjançant ús excessiu de la violència i que són desaparegudes o retingudes en un règim d'incomunicació en llocs no especificats i sense accés a familiars ni advocats. En alguns casos, persones desaparegudes han sigut localitzades després d'haver estat sota custòdia, i en alguns casos amb suposades tortures. HRW també ha qüestionat la legalitat de les llistes de vigilància en què persones musulmanes salafistes són incloses sense acusació específica i sotmeses a pràctiques de control, com ara interrogatoris continuats, fins i tot sobre els seus familiars. HRW també denuncia casos d'amenaces, violència i vigilància contra advocats representants de persones salafistes i contra periodistes que informen sobre violacions de drets humans contra població salafista.

Exportacions d'armes

Les exportacions d'armament a Rússia assenyalades en l'informe de la Unió Europea durant el 2015 registra una menor importació d'armament respecte del 2014. Per a l'any 2015,

les exportacions realitzades per la UE ascendeixen a 88.930.314 en categories com aeronaus, armes petites i municions. Tanmateix, en exportacions autoritzades es registra un major augment en relació a l'any anterior (240.492.399 euros). Es recull un total de 1.039.519.830 euros en bucs de guerra, aeronaus, equips de formació d'imatge, equips electrònics, vehicles blindats i tancs, així com armes petites i equips de direcció de tirs. I té a França, Alemanya, Itàlia i República Txeca com els seus principals socis comercials en armament de la UE.

Font: Elaboració pròpia.

TURQUIA

Síntesi del conflicte:

Turquia és l'escenari d'un conflicte armat des de 1984 entre l'Estat turc i el grup armat Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) entorn de l'estatus i drets de la població kurda del país, principal minoria ètnica del país i quart grup ètnic a l'Orient Mitjà, present a Turquia, Síria i Iraq- resultat de la partició de l'imperi Otomà- i a Iran. La qüestió kurda a Turquia té, entre les seves causes de fons, les polítiques

21. Amnistia Internacional, "Federación rusa" en Informe 2015/2016. La situación de los derechos humanos en el mundo, AI, pp.193-194.

22. Human Rights Watch, Invisible War. Russia's Abusive Response to the Dagestan Insurgency, 18 de juny del 2015, en <https://www.hrw.org/report/2015/06/18/invisible-war/russias-abusive-response-dagestan-insurgency>

d'assimilació de l'Estat. Històricament l'Estat turc ha defensat la unitat nacional i un model territorial centralista, amb un paper predominant de l'exèrcit. Per la seva banda, el PKK reclama autogovern i drets civils, polítics i culturals. El conflicte armat ha causat aproximadament 40.000 víctimes mortals, entre un i tres milions de desplaçats, diversos milers de desapareguts i assassinats no esclarits, entre altres impactes. La guerra ha travessat diverses fases, incloent-hi cicles de violència, períodes d'alto al foc i intents de solució negociada, i s'ha vist influenciat per factors regionals i internacionals, com la guerra a Síria des del 2011 i l'expansió d'un autogovern de facto a les àrees kurdes a Síria.

Evolució el 2015

Després del col·lapse del procés de pau a principis d'any i el reinici de la guerra al juliol, es va deteriorar greument la situació del conflicte a Turquia, amb greus impactes sobre la població civil de les àrees del sud-est. El procés de pau va quedar desmantellat poc després de l'anomenada "Declaració de Dolmabahçe" (compareixença conjunta entre representants del Govern i del partit pro kurd HDP, a finals de febrer), qüestionat pel president turc, Recep Tayyip Erdogan, qui va condicionar nous passos a la renúncia d'armes del PKK. El grup armat va denunciar violacions a l'alto al foc i un augment d'activitat militar i al maig va donar per finalitzada la treva per part del Govern, fet que es va atribuir a intents d'augmentar el vot nacionalista en les eleccions de juny, mentre que el grup va anunciar que no realitzaria accions ofensives en període electoral. Alhora, l'exèrcit turc va al·legar atacs del PKK. Un dels incidents va involucrar a l'abril el desplegament de militars a una zona de Diyadin (província d'Agri) amb escuts humans civils i va resultar en la mort d'un civil i d'un militant del PKK. L'Exèrcit va justificar que havia estat desplegat per a evitar propaganda pro-PKK en actes civils. D'altra banda, l'HDP va ser objecte de desenes d'atacs contra les seves seus en 60 províncies al maig, i d'un atemptat el mes de juny contra un dels seus mítings a Diyarbakir, que va causar quatre morts i un centenar de ferits. El moviment kurd va alertar sobre l'existència de cèl·lules de l'ISIS a Turquia. Mentrestant, Turquia va incrementar les seves advertències territorials contra una possible unió territorial de les àrees kurdes de Síria sota control de les guerrilles YPH/YPJ, amb vincles amb el PKK. Als comicis, l'AKP va perdre la majoria absoluta (40,9%, 258 escons de 550) i va cridar a un govern de coalició. Per la seva part, l'HDP va superar el llindar del 10% (13,1% i 80 escons).

La situació va donar un tomb cap al reinici de la guerra, enmig d'un context regional de crisi. Diversos fets precediren a aquest gir. L'increment de l'activitat militar va incloure atacs del PKK

contra diversos camions amb material de construcció; augment de vols d'avions de guerra i drons; operacions militars amb suport d'helicòpters Sikorsky i Cobra, segons la premsa kurda. Un atemptat contra un centre cultural kurd en Suruç (frontera amb Síria) atribuït a l'ISIS va causar 33 morts i un centenar de ferits. El moviment kurd va responsabilitzar en última instància al Govern i les mobilitzacions de protesta per l'atemptat varen ser reprimides per les forces de seguretat a Istanbul i a localitats del sud-est, on també hi va haver barricades i crema de vehicles per part de militants kurds. L'atac de Suruç va ser seguit de diversos assassinats de policies, atribuïts al PKK per la premsa, mentre que l'organització kurda va negar estar-hi involucrada. Les autoritats turques varen llançar el 24 de juliol operacions de gran escala de cerca i detencions de suposats membres de l'ISIS i del PKK, amb mils d'agents policials recolzats per helicòpters, en 22 províncies i prolongats diversos dies. En paral·lel, Turquia va posar en marxa una ampla campanya militar contra el PKK en el nord d'Iraq, amb el desplegament de 75 F-16 i F-4E 2020 entre el 24 i el 26 de juliol i el llançament de 300 "bombes intel·ligents" contra 400 objectius del PKK, a més d'atacs contra ISIS a Síria. Després de l'inici d'aquesta campanya aèria, el PKK va donar per finalitzat l'alto al foc. Militants de les YDG-H varen cavar trinxeres i bloquejaren carrers en alguns districtes, com Silvan, i diversos co-alcaldes del moviment kurd van emitir declaracions d'autonomia a mitjans d'agost. El Govern a la vegada va declarar un centenar de zones especials de seguretat- xifres d'ICG-, amb tocs de queda i el desplegament de forces de seguretat. Segons la Fundació de Drets Humans de Turquia (TIHV), entre el 16 d'agost i el 12 de desembre, l'Estat va imposar 52 tocs de queda a 17 districtes de 7 ciutats, en alguns casos de 8 dies de duració (Cizre), 12 (Silvan) o 14 (Nusabın). Allò va donar pas a una guerra amb un escenari urbà. Mentrestant, la violència en les àrees rurals va continuar, materialitzant-se en fets com un atac del PKK a Daglica (Hakkari) que va matar 16 soldats a l'agost i un altre atac el mateix mes a Igdir en el qual moriren 14 policies.

La violència a les zones sota el règim d'operacions especials i de tocs de queda va tenir greus conseqüències. 198 civils moriren en aquestes operacions entre el 16 d'agost i el 21 de gener de 2016, inclosos 39 menors, segons la TIHV. Defensors de drets humans denunciaren el caràcter desproporcionat de les mesures de seguretat i greus impactes en la seguretat humana (víctimes mortals, ferits, restriccions d'accés a assistència sanitària, aigua i aliments, destrucció d'habitatges, bloquejos informatius, restricció de moviment, entre altres). En el setge a Cizre del setembre, una vintena de civils varen

morir (segons fonts de drets humans), enfront a 30 baixes del PKK i 25 policies ferits segons el Govern.

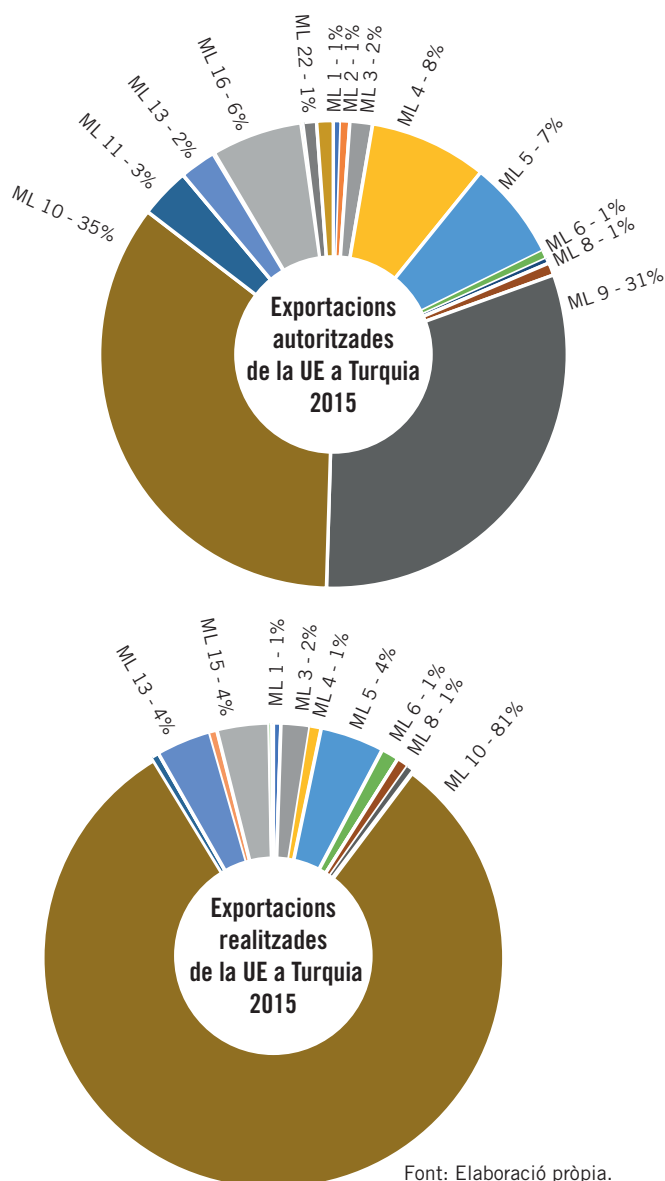
El reconegut defensor de drets humans Tahir Elçi va ser assassinat el mes de novembre a Diyarbakir mentre feia una crida a un alto el foc al Govern i al PKK. La TIHV va denunciar falta de base legal a les operacions de toc de queda, i va alertar de l'escalada de la militarització al desembre, davant el desplegament de 10.000 efectius de forces de seguretat en Cizre, Sud, Silopi. La TIHV va assenyalar que centenars de vehicles militars blindats, com tancs i panzers, havien estat desplegats als districtes i ciutats afectats. Diversos centenars de milers de persones van fugir per la violència -200.000 segons un diari local, diversos centenars de milers segons altres mitjans, 100.000 segons la Policia-.

ACNUDH va alertar que el règim de protecció dels drets humans al sud-est de Turquia no funciona des de com a mínim juliol de 2015.²³ També va assenyalar que el Govern turc havia respost als atacs atribuïts al PKK amb l'increment de la seva activitat militar i mesures de seguretat desproporcionades. L'organisme va posar com exemple l'ús d'operacions de seguretat que van involucrar centenars de tropes de combat d'infanteria, artilleria, divisions blindades de l'Exèrcit i força àrea. D'altra banda, a l'increment de la militarització s'hi va sumar el deteriorament del clima social i polític. Un atemptat a Ankara a l'octubre atribuït a ISIS contra una manifestació pro-diàleg poc abans de les eleccions parlamentàries va matar més d'un centenar de persones i en va ferir centenars. El mateix dia d'aquest atac el PKK va anunciar un alto el foc que va ser rebutjat pel Govern. L'AKP va obtenir majoria en els comicis d'octubre. Al seu torn, a finals d'any el moviment kurd va fer una crida a la creació de regions autònomes, molt criticada pel Govern.

Exportacions d'armes

Turquia, després d'Iraq, és el segon gran comprador d'armes de la Unió Europea dels països seleccionats en aquesta anàlisi. L'any 2015 registra un total de 414.817.805 euros en exportacions realitzades per la UE, essent les aeronaus les categories majoritàriament exportades. Les segueixen els equips de tir, equips i construccions blindades, municions, vehicles i tancs. Pel que fa a exportacions autoritzades, el valor ascendeix als 2.600 milions d'euros, quasi el doble en relació al 2014 i destaquen les categories d'aeronaus, bucs de guerra així com diversos explosius (granades, míssils, bombes). Cal afegir, també que, el 2014, Espanya va esdevenir el país que més ha exportat

a Turquia per un valor de 167.954.965 euros. A la llista s'hi sumen França, Itàlia, Regne Unit, Holanda.

Font: Elaboració pròpia.

UCRAÏNA

Síntesi del conflicte:

Ucraïna enfronta des del 2014 un conflicte armat en zones de l'est del país entre forces estatals i forces militars de les autoproclamades repúbliques de Donetsk i Lugansk. La guerra transcorre entorn de l'estatus d'aquestes àrees i està estretament vinculada al conflicte geoestratègic entre Ucraïna i Occident, per un costat, i Rússia, per l'altre. El conflicte va ser precedit per una greu crisi de múltiples dimensions des de finals de 2013, que va incloure protestes proeuropees i antigovernamentals; deriva violenta del conflicte entre el Govern i sectors opositors, inclouent-hi sectors d'ultra dreta; caiguda del president Víktor Ianukóvix i del seu règim; annexió per part de Rússia de la península de Crimea -territori on la majoria de població és russòfona (58%) i minories ucraïnesa i tàrtara, històricament sota control de la Rússia imperial i soviètica i transferit per l'URSS a Ucraïna el 1954-; protestes anti-Maidan i pro-federalistes

23. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Report on the human rights situation in South-East Turkey. July 2015 to December 2016*, febrero de 2017, en http://www.ohchr.org/Documents/Countries/TR/OHCHR_South-East_TurkeyReport_10March2017.pdf

en àrees de l'est i sorgiment d'actors armats en aquestes zones, fet que va derivar en l'autoproclamació de repúbliques populars i l'inici de la guerra l'abril del 2014 entre el nou govern ucraïnès, prooccidental, i les estructures políticomilitars de Donetsk i Lugank, amb el suport de Rússia.

Evolució el 2015

La guerra a Ucraïna va suposar, el 2015, nivells elevats de militarització i violència, amb escalades en diversos moments de l'any i consecució d'acords amb components de retirada d'armament, de fràgil implementació. Així, entre gener i principis de febrer es va produir una greu escalada, que va incloure bombardejos indiscriminats per les dues parts en conflicte sobre àrees densament poblades. 31 persones moriren i 112 varen resultar ferides el 24 de gener en atacs amb sistemes de llançacoets múltiples contra Mariupol, localitat estratègica sota control del Govern. Altres 13 civils moriren i 18 foren ferits per un atac amb MLRS Grad contra un autobús en un pas de control a la localitat de Volnovaia, controlada per les autoritats ucraïneses, el 13 de gener. Tretze civils més van morir per l'impacte d'un projectil sobre un troleibús i un cotxe a Donetsk el 22 de gener. Set civils moriren i 26 resultaren ferits en atacs sobre Kramatorsk el 10 de febrer. En la successió d'atacs i bombardejos en el marc d'aquesta escalada, les forces governamentals i rebels s'acusaren mútuament. Una investigació de HRW va determinar l'existència d'evidències sobre l'ús de coets amb municions en dispersió a com a mínim set localitats entre el 23 de gener i el 12 de febrer, tres d'elles sota control del govern i quatre en territori rebel.²⁴ L'armament utilitzat, segons HRW, va incloure coets Smerch de 300 mil·límetres (Tornado) i Uragan de 220 mil·límetres (Huracan), que utilitzen submunició de fragmentació 9N210 o 9N235. L'escalada de gener i febrer va abastar també l'aeroport de Donetsk. Els bombardejos en aquest període tingueren greus impactes sobre la població civil, els seus habitatges i infraestructura civil crucial, inclosos hospitals, escoles i llars d'infants. La població civil de la zona en conflicte va enfrontar sovint situacions de manca d'electricitat, gas, calefacció, aigua i aliments, segons un informe de l'ACNUDH.²⁵

El 12 de febrer es va arribar, in extremis, a un acord, sota el nom de Minsk II. A més dels elements polítics i humanitaris, l'acord incloïa un alto al foc, la retirada d'armament pesant i la

creació d'una zona de seguretat de 50 kilòmetres de distància mínima per a l'artilleria de 100 mm de calibre o més, de 70 kilòmetres per a sistemes de llançacoets múltiples (MLRS), i de 140 kilòmetres per als MLRS "Tornado-S", "Uragan", "Smerch" i els sistemes de míssils tàctics "Tochka U". Tot sota la supervisió de l'OSCE. Malgrat l'acord, les forces rebels mantingueren el setge militar a Debástevo, de la qual les tropes ucraïneses es van retirar el 18 de febrer. Es va posar fi a les ofensives de gran escala en els mesos següents i les víctimes civils es van reduir, si bé la retirada de l'armament pesant va ser parcial i van continuar les violacions de l'alto al foc. Entre elles, amb un ús intensiu d'armament pesant entorn de Shyrokyne (regió de Donetsk) a l'abril. Ambdues parts en conflicte continuaren utilitzant en incidents diaris morters, canons, obusos, tancs i sistemes de llançacoets múltiples. També les restes d'explosius de guerra i els artefactes improvisats van causar greus impactes en civils. La violència es va incrementar el juny i de nou l'agost, amb bombardejos i ús d'artilleria pesant, fins acordar un nou alto al foc aquell mes, que va entrar en vigor l'1 de setembre. Va seguir un nou acord a finals de setembre sobre la retirada de tancs, morters i artilleria de menys de 100 mil·límetres a una distància de 15 kilòmetres de la línia de seguretat. Es va reduir la violència i les víctimes civils en l'últim quadrimestre de l'any, si bé la implementació dels acords va continuar sent fràgil i la missió de l'OSCE va continuar informant sobre la presència d'armament pesant, tancs i sistemes d'artilleria de menys de 100 calibres a ambdós costats de la línia de conflicte. El 23 de desembre va entrar en vigor una nova treva, amb motiu del nadal ortodox.

En clau de seguretat humana, la població es va veure afectada per múltiples impactes. El conflicte armat va causar entorn de les 4.400 víctimes mortals durant l'any i uns 11.000 ferits. Els balanços d'IDMC xifraven en 1.679.000 el total de persones desplaçades el 2015. Tanmateix, 1.103.212 persones varen demanar asil o altres formes d'estança legal en països veïns. A la vegada, en la zona de conflicte continuaven vivint 2,9 milions de persones (2,7 en àrees sota control rebel i 200.000 en territori controlat pel Govern). D'altra banda, les restriccions de moviment a través de la línia de contacte, decretades el gener de 2015 pel Govern, mantingudes durant un any, dificultaren l'accés de la població a l'assistència mèdica i a les prestacions socials, segons ACNUDH. A més, ACNUDH va informar al llarg de l'any d'al·legacions i proves de detencions arbitràries i en règim d'incomunicació, tortura i maltractaments tant per part de les autoritats rebels en els territoris sota el seu control com pels agents de les autoritats ucraïneses, especialment

24. Human Rights Watch, *Ukraine: More Civilians Killed in Cluster Munition Attacks*, HRW, 19 de marzo de 2015, en <https://www.hrw.org/news/2015/03/19/ukraine-more-civilians-killed-cluster-munition-attacks>

25. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Report on the human rights situation in Ukraine, 1 December 2014 to 15 February 2015*, ACNUDH, en <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/9thOHCHRreportUkraine.pdf>

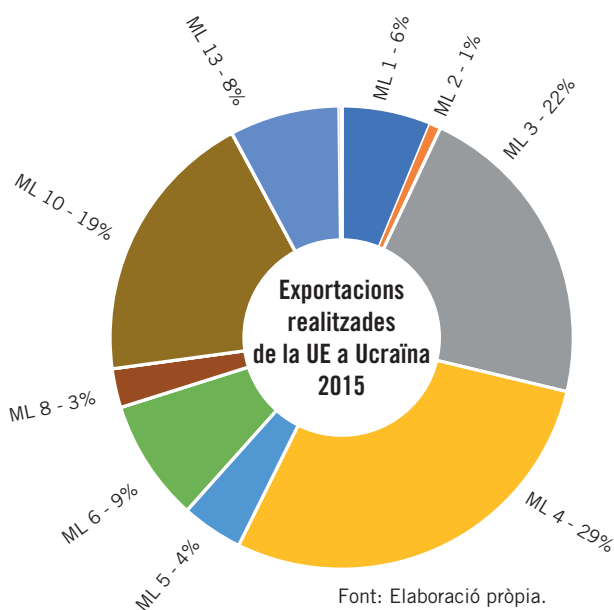
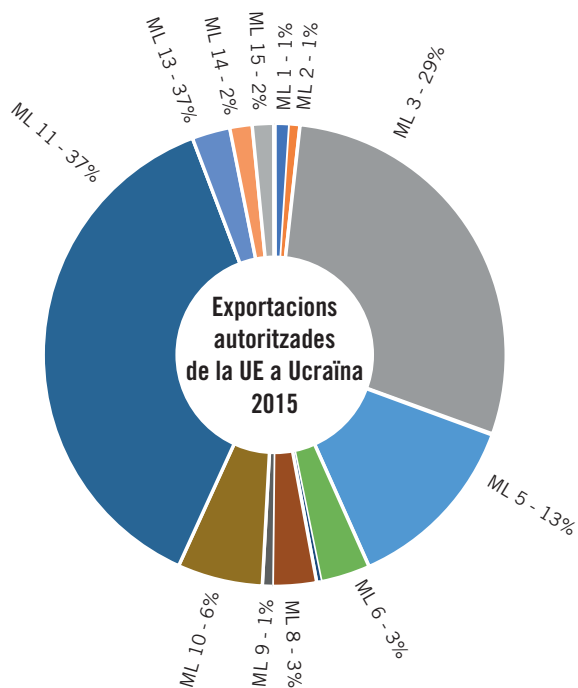

dels serveis de seguretat. En el cas de les autoritats rebels, ACNUDH va informar també de casos d'assassinats.²⁶

Exportacions d'armes

Ucraïna va passar a ser un país en conflicte armat el 2014. Tanmateix, això no ha parat la tendència

també creixent d'adquisició d'armament europeu. L'any 2015, la UE ha exportat a Ucraïna un total de 31.954.160 euros en categories de dispositius explosius, municions, aeronaus, vehicles blindats i tancs, i una quantitat important de municions, armes lleugeres i artilleria. Pel que fa a les autoritzades, la tendència augmenta en 679.613.487 euros entre les quals es troben majoritàriament les categories d'equips electrònics, municions, equips de tir, aeronaus, vehicles blindats i tancs. França, Bulgària, Polònia i Àustria varen estar els principals proveïdors.

Font: Elaboració pròpia.

26. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Report on the human rights situation in Ukraine 1 December 2014 to 15 February 2015*, ACNUDH, en <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/9thOHCHRreportUkraine.pdf>; *Report on the human rights situation in Ukraine, 16 February to 15 May 2015*, ACNUDH, en <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/10thOHCHRreportUkraine.pdf>; *Report on the human rights situation in Ukraine, 16 May to 15 August 2015*, ACNUDH, en <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/11thOHCHRreportUkraine.pdf>; *Report on the human rights situation in Ukraine, 16 August to 15 November 2015*, ACNUDH, en <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/12thOHCHRreportUkraine.pdf>

3.1.5 Orient Mitjà

EGIPTE

Síntesi del conflicte:

Escenari d'episodis de violència i d'activitat insurgent en els anys previs, la península del Sinaí ha albergat una creixent activitat armada des de 2011, després de l'enderrocament del règim de Hosni Mubarak. Grups armats amb base al Sinaí van dirigir inicialment les seves ofensives contra interessos israelians, però a partir de cop d'Estat contra el president islamista Mohammed Mursi, el 2013, han focalitzat les seves activitats en les forces de seguretat egípcies. El grup armat més destacat que opera a la regió és Ansar Beit al-Maqdis (ABM), que a finals de 2014 va declarar la seva lleialtat a l'organització autoproclamada Estat Islàmic (ISIS), rebatejant com Província del Sinaí (PS). La major part de les accions armades del conflicte es concentren a la península, encara que algunes ofensives han transcendit aquesta zona. El rerefons del conflicte a la regió està marcat per diverses dinàmiques, entre elles una històrica marginació política i econòmica de la comunitat beduïna que habita la península, factors vinculats al conflicte àrab-israelià, els canvis en l'escenari regional que han facilitat el trànsit d'armes i combatents, i els vaivens interns en el mateix Egipte després de la recuperació del poder per part de sectors castrenses.

Evolució el 2015

El conflicte armat que té com a epicentre el Sinaí, a Egipte, es va intensificar el 2015 -especialment durant la segona meitat de l'any- com a conseqüència de diversos fets que van posar de manifest l'abast i la capacitat d'acció del principal grup armat que opera a la zona, l'antic Ansar Beit al-Maqdis (ABM), rebatejat com Província del Sinaí (PS) després de la seva adhesió a ISIS el novembre de 2014. Al llarg de l'any, el conflicte armat es va concretar principalment en atacs de PS contra militars i policies egípcies -incloent atemptats suïcides, atacs amb bomba, tirotejos i detonació d'artefactes explosius en carreteres- i en ofensives de les forces de seguretat contra la filial d'ISIS al Sinaí. Tot i que els fets de violència es van concentrar en aquesta zona, al llarg any

també es van produir incidents esporàdics en àrees com el Caire -algunes reivindicades pel grup armat Ajnad Misr- i en zones turístiques com Gizeh i Karnak.

Entre els fets més rellevants ocorreguts durant l'any cal consignar una ofensiva a la zona d'el-Arish, capital i ciutat més important de la província de Sinaí Nord, a finals de gener, que hauria deixat més d'una trentena de soldats morts i que va derivar en una operació militar en els dies següents amb un saldo de desenes d'insurgents morts, segons fonts oficials. Al febrer, ISIS també va reivindicar l'execució d'almenys vuit persones acusades de col·laboració amb Israel. Un altre dels episodis destacats del primer semestre va ser l'assassinat, al juny, del fiscal general egipci, la figura de major rang en ser víctima d'un atac des del fallit atemptat contra el ministre de l'Interior en 2013. L'ofensiva va ser atribuïda a ISIS, que havia fet una crida a atacar integrants del poder judicial egipci per considerar-los còmplices de les polítiques del Govern d'Abdel Fatah al-Sisi. El grup armat s'havia pronunciat en aquest sentit després que la justícia egípcia condemnés a mort i executés a sis presumptes membres d'ISIS al maig i en les setmanes següents aquesta crida va fer que altres tres jutges morissin tirotejats a el-Arish. Just després de l'assassinat del fiscal general es va produir la que va ser considerada com a pitjor escalada de violència al Sinaí des de la guerra del Yom Kippur en 1973. Al començament de juliol ISIS va llançar un atac sense precedents en termes de coordinació, nombre d'efectius involucrats i tipus d'armament utilitzat en Sheikh Zuweid, una localitat situada també a la província de Sinaí Nord, entre el-Arish i Rafah (aquesta última, fronterera amb Gaza). S'estima que uns 300 combatents del grup van llançar un atac coordinat contra 15 llocs de control i altres punts estratègics de la ciutat, amb ajuda de morters, cotxes bomba i altres artefactes explosius, a més de míssils antitancs i antiaeris per repel·lir la resposta aèria de les forces de seguretat egípcies. L'ofensiva, que hauria tingut per finalitat annexar la ciutat al califat proclamat per ISIS, va motivar hostilitats durant diversos dies que es van saldar amb desenes de morts – hi ha versions contraposades sobre el saldo de víctimes de l'acció- van derivar en una ampliació de l'estat d'emergència al Sinaí vigent a la zona des de finals de 2014. En les setmanes següents es van produir altres episodis de violència, inclosos alguns amb repercussió mediàtica internacional, com el segrest i decapitació d'un treballador croata a mans d'ISIS, a l'agost; l'atac per error de les forces de seguretat egípcies contra un grup de turistes als quals van confondre amb insurgents (i que va causar la mort a vuit mexicans); la

detonació d'explosius que va deixar ferits a sis membres de la missió de manteniment de la pau que vigila l'alto el foc entre Israel i Egipte des de 1979. En aquest context, a principis de setembre el Govern egipci va llançar l'operació batejada com "Right of the Martyr", una acció coordinada de les forces militars i policials egípcies focalitzada en desbaratar l'activitat insurgent a les localitats d'el-Arish, Rafah i Sheikh Zuweid, a l'àrea nord de la península. Les autoritats van informar de la mort de centenars de combatents com a resultat d'aquestes accions. ISIS, però, va fer una nova demostració de força i de la seva capacitat d'acció abans de finalitzar l'any, en reivindicar l'atemptat contra un avió rus que es va enlairar de Sharm el-Sheikh i va resultar en la mort de 224 persones a finals d'octubre. Després d'una negativa inicial, Moscou va admetre l'autoria de l'atac, en contrast amb el Govern egipci que fins a finals de 2015 es negava a reconèixer els fets com un atemptat.

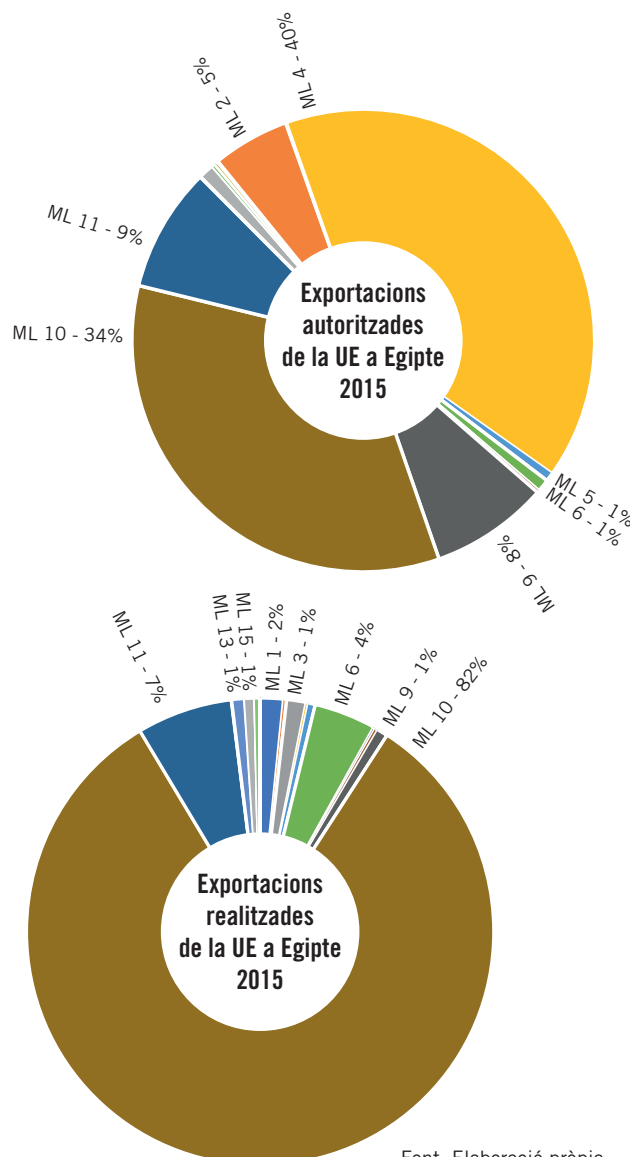
Cal destacar que diverses mesures impulsades pel Govern d'al-Sisi en el marc de la seva campanya al Sinaí van ser objecte de crítiques. Una d'elles va ser l'aprovació d'una polèmica llei antiterrorista després dels fets de Sheikh Zuweid que, entre altres, condemna la difusió d'informacions que no coincideixin amb les versions oficials. Aquesta aproximació va ser qüestionada per veus crítiques que han subratllat les dificultats per contrastar de manera independent el que passa al Sinaí. El bloqueig informatiu imposat pel règim va dificultar dimensionar els impactes del conflicte i els seus nivells de letalitat. Així i tot, centres com el Tahrir Institute for Middle East Policy (TIMEP) amb seu als EUA estimen que els atacs insurgents s'havien incrementat deu vegades en 2015 respecte a 2012 -amb més de 350 accions- i que les operacions de les forces de seguretat egípcies podrien haver causat fins a 3.000 morts durant l'any. La política governamental de desallotjaments forçats, demolicions de cases i tancament de túnels a la zona de Rafah també va ser objecte de qüestionaments. Organitzacions com Human Rights Watch (HRW) van destacar que el règim d'al-Sisi pretenia crear un tap a l'àrea fronterera amb Gaza sense tenir evidències suficients sobre la presumpta col·laboració de grups de la Franja amb la filial d'ISIS al Sinaí. Addicionalment, HRW va subratllar que les dades disponibles apunten que el grup armat PS havia obtingut les seves armes principalment de Líbia i dels assalts a casernes de les forces de seguretat egípcies i que, si el Caire tenia sospites sobre les activitats desenvolupades als túnels, podria haver utilitzat els sofisticats equips rebuts dels EUA els últims anys, en lloc de destruir les llars de milers de persones (només entre juliol i agost de 2015 s'haurien destruït més de 3.200

habitatges)²⁷. En aquest context, algunes anàlisis van advertir també sobre les conseqüències en termes d'alienació i animositat davant accions percebudes com càstigs col·lectius, que poden derivar en el suport de sectors de la població a grups armats insurgents que operen a la península. Entre ells la política de detencions –en diverses ocasions acompanyada de tortures–, que hauria patit un increment significatiu des del 2011, fins a arribar fins a més de 3.600 l'any 2015.²⁸

Finalment, cal esmentar que a l'abril de 2015 el Govern dels EUA va decidir aixecar l'embargament d'armes imposat a Egipte després del cop d'Estat de mitjans de 2013, reactivant així la col·laboració militar amb el país àrab. En el cas de la UE, segons dades de SIPRI, l'embargament decretat contra Egipte en 2013 és considerat sobretot una declaració política, ja que no va derivar en decisions o regulacions específiques. Això ha permès que des de 2014 diversos Estats europeus subministrin i / o firmen contractes amb el Caire per a la venda d'armes lleugeres i pesades.²⁹

Exportacions d'armes

Egipte és el segon país de la regió MENA, després d'Aràbia Saudita, en ser receptor d'armes europees. En exportacions realitzades, la seva total ascendeix als 1.376 milions d'euros. Si bé és cert, que la major quantitat del seu armament adquirit s'ubiquen a la categoria *Miscellaneous* superant els 1.251 milions d'euros, hi ha dades quantiosos d'altres categories militars com aeronaus, helicòpters i drones representant el 82%, el que equival als 102 mil milions. El segueixen les categories referides a equips electrònics, tancs, armes petites i municions. Pel que refere a les autoritzades per al 2015 el seu valor ascendeix als 19.477.000 d'euros i destaquen un 40% en dispositius explosius com míssils, bombes, coets i granades. També s'han autoritzat aeronaus, equips electrònics, vaixells de guerra i armes lleugeres i artilleria. Entre els principals proveïdors a Egipte es troben França, Regne Unit, Espanya, Itàlia.

Font: Elaboració pròpia.

IRAQ

Síntesi del conflicte:

Els EUA, utilitzant com a argument la suposada presència d'armes de destrucció massiva al país i el presumpte suport al terrorisme per part del règim de Saddam Hussein, va ocupar l'Iraq. L'ofensiva militar, que no va comptar amb la ratificació de les Nacions Unides, va donar lloc a un conflicte caracteritzat per la presència de múltiples actors armats, incloent tropes internacionals, forces armades iraquianes, grups insurgents, milícies, empreses de seguretat privades, al-Qaida, entre altres. Després de l'enderrocament del règim de Saddam Hussein i la instauració d'un nou esquema de repartiment de poder entre les comunitats sunnita, xiïta i kurda del país, les dinàmiques del conflicte han evolucionat i s'han complexitzat –superposant-se entre si–, passant d'un període caracteritzat per l'oposició armada contra la presència internacional a un altre període amb un marcat component sectari, que va tenir el seu punt àlgid al 2006 i 2007. Després de l'anunciat replegament de les tropes nordamericanes del país al 2011, les dinàmiques de violència han persistit i des del 2014 s'han intensificat, de la mà de l'ascens i creixent protagonisme d'ISIS, grup armat conformat a partir de l'antiga filial d'al-Qaida a Iraq. La disputa actual enfronta principalment ISIS

27. Human Rights Watch, "Look for Another Homeland": Forced Evictions in Egypt's Rafah, Human Rights Watch, 22 de setembre de 2015. <https://www.hrw.org/report/2015/09/22/look-another-homeland/forced-evictions-egypts-rafah>

28. The Economist, "The peninsular war: Egypt is losing control of the Sinai", *The Economist*, 14 de novembre de 2015. <https://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21678260-egypt-losing-control-sinai-peninsular-war>

29. SIPRI, "EU arms embargo on Egypt", SIPRI, 2 de febrer de 2017. https://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/egypt/eu-arms-embargo-on-egypt

i un conglomerat de forces integrades per les tropes iraquianes, milícies xiïtes amb el suport d'Iran, milícies tribals sunnites, i combatents kurds amb el suport d'una coalició internacional anti-ISIS liderada pels EUA, que els últims anys ha tornat a incrementar la seva presència militar a Iraq. Els elevats nivells de violència al país des del 2003 han tingut un impacte significatiu a la població civil, principal víctima de les hostilitats.

Evolució el 2015

El conflicte armat de l'Iraq va registrar intensos nivells de violència al 2015. Segons el recompte de l'organització Iraq Body Count (IBC), durant l'any un total de 17.578 civils van morir a causa del conflicte, una xifra lleugerament inferior a la del 2014 (20.218).³⁰ No obstant, aquesta lleu disminució en nivell de la letalitat no va suposar un canvi en la tendència de la violència al país a partir del 2013. De fet, el total de víctimes civils al 2015 va ser superior a la dels anys 2010, 2011 i 2012 en el seu conjunt. Els balanços de mortalitat estimats per la missió de l'ONU al país, UNAMI, van ser més conservadors, però l'organització va reconèixer les dificultats per recopilar informació detallada sobre l'impacte de la violència al país i per indentificar les víctimes causades per efectes secundaris del conflicte, com la falta d'accés a aliments bàsics, aigua o assistència sanitària.

La violència a l'Iraq es va materialitzar en enfrontaments entre múltiples actors armats, principalment entre el grup autodenominat Estat Islàmic (ISIS) i les forces de seguretat iraquianes, milícies xiïtes, forces tribals sunnites i combatents kurds (peixmergas); a més d'atacs explosius, atemptats suïcides i ofensives aèries. Els incidents i fets de violència es van produir majoritàriament en les províncies (governacions) iraquianes de Bagdad, Anbar, Nineveh, Diyala i Saladin. A principis d'any un dels focus del conflicte va ser Tikrit (140 quilòmetres al nord-est de Bagdad), després que el Govern iraquità decidís llançar una operació militar, amb ajuda de milícies pro-governamentals. Les autoritats van aconseguir recuperar el control de la ciutat a mans d'ISIS a l'abril. Un altre dels epicentres de les hostilitats durant el primer semestre de 2015 va ser la localitat de Baiji (a uns 200 quilòmetres al nord de la capital iraquiana), seu de la major refinera de petroli del país. Els combats en aquesta zona es van iniciar al finalitzar el 2014 i no van derivar en el replegament d'ISIS fins a l'octubre del 2015. Durant la primera meitat de l'any, un dels èxits d'ISIS va ser la presa de Ramadi, capital de la província d'Anbar, ciutat de més de 300.000 habitants i ubicada a tan sols 110 quilòmetres

a l'oest de Bagdad. La caiguda de Ramadi, al maig, va ser considerada per analistes com un dur revés per a les forces iraquianes –el pitjor des de la presa de Mossul per ISIS al juny de 2014- i com una prova de les limitacions de la campanya aèria de la coalició internacional anti-ISIS liderada pels EUA. Durant el segon semestre del 2015 el Govern iraquità va llançar una ofensiva militar per intentar expulsar a ISIS de la província d'Anbar i les hostilitats es van centrar a Fallujah i Ramadi. Després d'una intensificació de l'ofensiva sobre aquesta última ciutat a partir de novembre, amb suport aeri de la coalició anti-ISIS, les autoritats de Bagdad van anunciar la recuperació de Ramadi al finalitzar el 2015, que es va escenificar amb la visita del primer ministre iraquità a la ciutat. No obstant, ISIS va mantenir la seva presència en zones de la urbs i les escaramusses amb les forces iraquianes van continuar els primers mesos del 2016. Un altre dels fronts actius durant l'últim trimestre del 2015 a l'Iraq va ser la zona de Sinjar (a la província de Nineveh, nord del país), on forces kurdes amb suport de la coalició anti-ISIS van llançar una ofensiva per expulsar al grup armat, responsable de múltiples atrocitats contra la comunitat yazidita que habita aquesta àrea. La campanya va derivar en l'alliberament de Sinjar al novembre i va deixar en evidència les tensions intra-kurdes entre el KPD i el PKK.

Cal destacar que les forces armades iraquianes van ser objecte de crítiques durant l'any per la seva resposta davant la crisi de Ramadi i també després del reconeixement del Govern iraquità al 2015 dels errors comesos durant la presa de Mossul per part d'ISIS un any abans. Bagdad va admetre que les tropes iraquianes havien abandonat una gran quantitat de material militar a aquesta última ciutat, incloent uns dos mil vehicles blindats. Paral·lelament, durant el 2015 la UNAMI i l'Oficina de l'Alt Comissionat de Drets Humans (OHCHR) –igual que diverses ONG- van continuar recopilant denúncies sobre violacions i abusos perpetrats per tropes iraquianes i forces progovernamentals en el marc del conflicte, incloent operacions militars que van tenir com a objectius poblacions o infraestructures civils –o que no van tenir en compte les degudes precaucions per evitar l'impacte de la violència en la població civil-, execucions, segrestos, arrestos arbitraris i destrucció de propietats de civils o restriccions de moviment a persones desplaçades, entre altres practiques.³¹ Alguns d'altres actes van afectar a persones acusades de ser col·laboradores d'ISIS. Organitzacions com Human Rights Watch i Amnistia Internacional van alertar sobre actes perpetrats per milícies xiïtes i els riscos dels

30. Iraq Body Count, *Another year of relentless violence in Iraq*, IBC, 12 de gener de 2017.

31. UNAMI y OHCHR, *Report on the Protection of Civilians in the Armed Conflict in Iraq: 1 May – 31 October 2015*, UNAMI y OHCHR, 11 de gener de 2016.

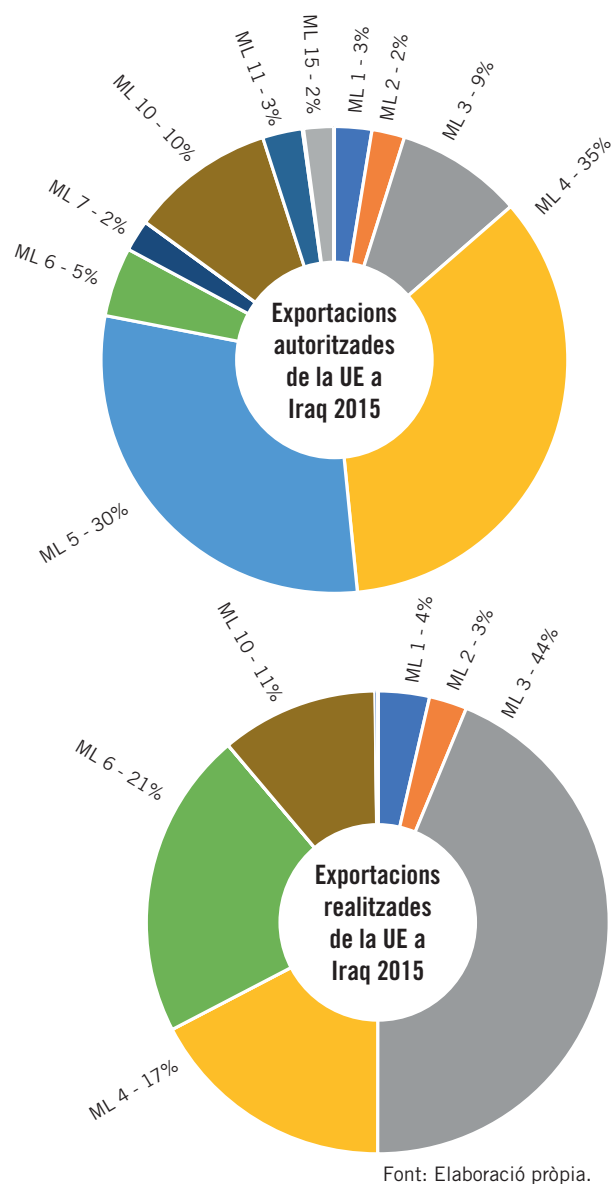
episodis de venjança en un context de tensions sectàries. Addicionalment, UNAMI i OHCHR es van fer ressò de múltiples denúncies sobre víctimes civils com a conseqüència d'atacs aeris, sense poder establir clarament als responsables. Segons dades de l'IBC, un total de 1.295 civils podrien haver perdut la vida a causa d'ofensives aèries de les forces iraquianes o de la coalició internacional (o d'accions conjuntes) al llarg del 2015.³² ISIS també va ser assenyalat pels seus múltiples abusos, incloent massacres, assassinats, destrucció de patrimoni i utilització de la violència sexual. Segons l'informe del secretariat general de l'ONU sobre la violència sexual als conflictes corresponents al 2015, els abusos d'ISIS en aquest àmbit inclourien situacions d'esclavitud sexual que afectarien especialment a dones yazidites, separades dels seus fills i filles per a ser explotades sexualment a Iraq o Síria.³³ Els impactes del conflicte també es van traduir en elevades xifres de desplaçament forçat. Segons dades de l'ONU, el número de persones desplaçades a causa del conflicte armat des de principis del 2014 i fins a finals del 2015 ascendia a 3,2 milions.

En aquest context de conflicte armat i tot i afrontar un escenari polític inestable i fràgil – caracteritzat per tensions internes, lluites de poder, polèmiques pel creixent paper de milícies xiïtes, qüestionaments al primer ministre i manifestacions de corrupció i carències en la provisió de serveis, entre altres assumptes-, el país va intensificar la seva política d'adquisicions d'armes. Segons dades del SIPRI, Iraq va registrar un augment en les seves importacions d'arsenals d'un 83% si es comparen els períodes 2006-2010 i 2011-2015, incloent compres significatives de vehicles cuirassats subministrats pels EUA i aeronaus de combat (18 avions venuts pels EUA i 21 helicòpters de Rússia).

Exportacions d'armes

A l'Iraq, després de l'ocupació militar del 2003, ha tingut lloc un context de permanent violència. No obstant això, no ha sigut un obstacle perquè les exportacions d'armes augmentessin al 2005, 2009, 2014 i per al 2015. De fet, en quant a exportacions realitzades, Iraq duplica, respecte l'any 2014 (123 milions), el seu valor en 380 milions. Entre les categories militars es troben: municions, vehicles blindats i tancs, explosius com granades, míssils, bombes, armes petites i lleugeres i d'artilleria. Però tot i això, entre les autoritzades, el comerç d'armes entre la UE i l'Iraq és un negoci que va a l'alça perquè el seu valor ascendeix als 2000 milions respecte als

760 milions del 2014. Entre les categories militars més demandades estan els sistemes de direcció de tir, explosius, aeronaus, tancs, equips electrònics, agents químics i biològics tòxics i milers d'armes petites, lleugeres i d'artilleria. Cal dir que, aquest augment tindria el seu origen en les conclusions del Consell d'Assumptes Exteriors de la Unió Europea a meitats del 2014, on es va acordar que alguns dels Estats Membres donessin suport al Ministeri de Defensa iraquiana a través del subministrament de material militar degut a l'aparició de DAESH. Entre els seus principals proveïdors hi són: França, Bulgària, Espanya i República Txeca.

ISRAEL

Síntesi del conflicte:

El conflicte palestinoisraelià es manifesta al 1947 quan la resolució 181 del Consell de Seguretat de l'ONU divideix el territori de Palestina sota mandat britànic en dos Estats i poc després es proclama l'Estat d'Israel (1948), sense poder-se materialitzar des de llavors un Estat

32. Iraq Body Count, *Iraq 2015: A Catastrophic Normal*, IBC, 1 de enero de 2016.

33. UNSG, *Informe del secretario general sobre la violencia sexual en los conflictos*, S/2016/361/Rev.1, 22 de juny de 2016

palestí. A partir de llavors es van produir diverses guerres àrabo-israelianes. Després del conflicte armat del 1948-49, Israel s'annexiona Jerusalem Oest, i Egipte i Jordània passen a controlar Gaza i Cisjordània. Després de l'anomenada guerra àrabo-israeliana de 1967 (Guerra dels Sis Dies / Naksa), Israel amplia el seu control territorial i passa a ocupar Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza. No és fins als acords d'Oslo, a principis dels noranta, que l'autonomia dels territoris palestins és formalment reconeguda. No obstant això, la implementació dels acords es veurà impedita per l'ocupació militar i el control territorial imposat per Israel. En aquest context de fracàs del procés de pau, el conflicte entre Israel i diversos actors palestins es va reprendre al 2000 amb l'esclat de la Segona Intifada i continua motivant contínues escalades de violència. La disputa continua tenint entre els seus temes més emblemàtics la capitalitat de Jerusalem, el dret a retorn de la població palestina refugiada, la delimitació de fronteres i la qüestió dels assentaments israelians als territoris ocupats.

Evolució el 2015

Durant el 2015 el conflicte armat palestinoisraelià va presentar menors nivells de violència respecte l'any anterior, considerant que el 2014 va estar marcat per les intenses hostilitats que van tenir lloc entre juny i agost a Gaza. Segons l'informe del Consell de Drets Humans de l'ONU donat a conèixer el 2015, l'escalada de violència a Gaza durant l'estiu del 2014 va deixar 2.251 víctimes palestines –en la seva majoria civils, incloent més de 500 menors- i 73 morts israelians, dels quals 67 soldats i sis civils. En comparació, per tant, els nivells de letalitat del conflicte van descendir al 2015 i van oscil·lar entre les 150 i 200 persones durant l'any, amb un increment en els nivells de mortalitat durant l'últim trimestre. A diferència de l'any anterior, a més, Cisjordània i Jerusalem van cobrar un major protagonisme com a escenari de violència. Durant el primer semestre de l'any van tenir lloc diversos incidents, tot i que de manera més esporàdica, incloent enfrontaments entre les forces de seguretat israelianes i manifestants palestins, morts de palestins producte dels tirotejos en posicions de control israelianes o baixes palestines a Gaza a causa d'artefactes explosius que van quedar al territori des de l'escalada del conflicte al 2014.

A partir del segon semestre els fets de violència es van fer més sistemàtics. Un dels episodis més notoris es va produir a l'agost, quan un atac incendiari perpetrat per colons israelians contra una família palestina va provocar la mort de dos adults i un bebè. L'agressió, motivada per la coneguda política del "price tag" –accions de colons israelians contra població palestina com a resposta a mesures que, consideren, limiten l'expansió dels assentaments en territoris ocupats- va derivar en massives mobilitzacions palestines. Aquestes protestes, repel·lides per les forces de

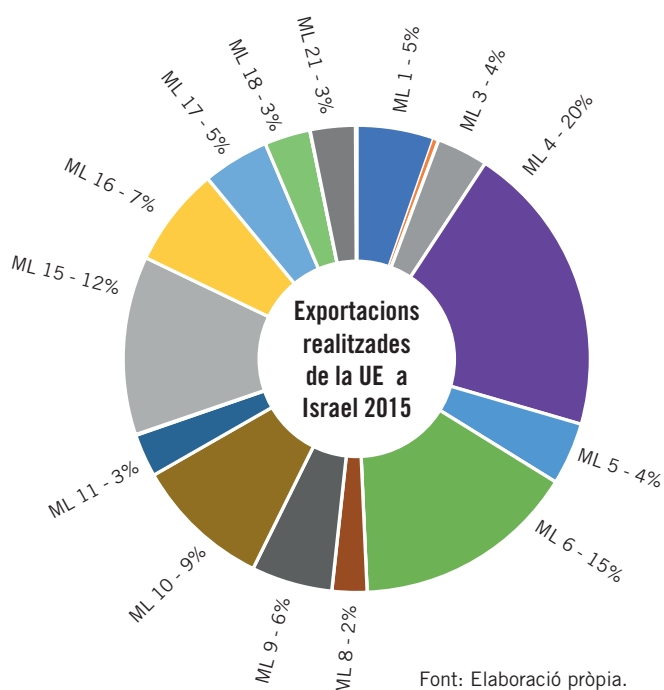
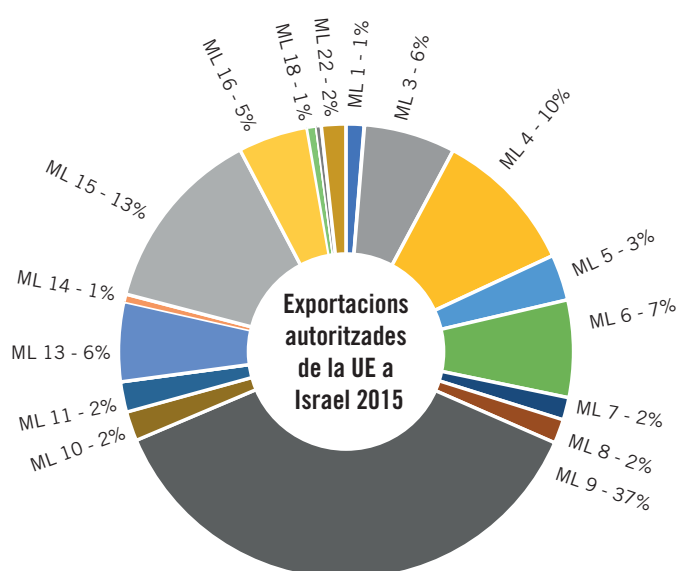
seguretat israelianes, van acabar amb diversos joves palestins morts. El clima de tensió es va aguditzar al setembre producte de la decisió del Govern de Benjamin Netanyahu d'imposar restriccions per a l'accés de població palestina a l'Esplanada de les Mesquites a Jerusalem amb el fi de facilitar l'accés a la zona de població israeliana coincidint amb l'any nou jueu.

Tot i que les pressions internacionals van dur al Govern israelià a revertir les restriccions imposades a la població palestina, l'últim trimestre va estar caracteritzat per una intensificació de la violència, que es va materialitzar, per una banda, en un seguit d'atacs palestins amb ganivets o atropellaments deliberats d'israelians en espais públics i, per una altra, tirotejos a població palestina per les forces de seguretat israelianes durant operacions de rastreig, en posicions de control, manifestacions o pressumptes intents d'agressions a civils i militars israelians. Encara que Israel va justificar moltes d'aquestes accions assegurant que la majoria dels palestins morts en aquestes circumstàncies eren atacants, la seva estratègia va rebre diverses crítiques i no només des del bàndol palestí, també d'ONGs i d'actors internacionals, que van posar en qüestió la seva política d'execució de sospitosos sense comptar amb proves i sense que suposessin una amenaça imminent. Inclús els EUA va llançar advertències al Govern israelià per indicis sobre ús excessiu de la força. Segons balanços estimats, des de l'1 d'octubre i fins a finals de 2015 una vintena d'israelians havien mort en el marc d'aquesta onada de violència. La resposta israeliana va incloure noves mesures de seguretat, i més severes, a Jerusalem: un desplegament adicional de soldats en diverses ciutats i la imposició de mesures de càstig col·lectiu, com demolicions d'habitatges de pressumptes atacants i el no retorn de cadàvers de les persones executades a les seves famílies.

Israel va responsabilitzar a les autoritats palestines de la intensificació de la violència i les va acusar d'alentar-la, mentre que l'AP va atribuir la situació a la frustració de la joventut palestina en un context caracteritzat pel bloqueig de les negociacions, les escasses expectatives d'avenç d'una sortida negociada al conflicte i els persistents efectes de les polítiques d'ocupació israelianes. En aquest context, les autoritats palestines van continuar tractant d'impulsar una estratègia d'internacionalització del conflicte, i després de la seva adhesió al Tractat de Roma a finals del 2014, van decidir presentar davant la Cort Penal internacional antecedents contra Israel pels abusos comesos a Gaza al llarg de l'última dècada, per la situació dels assentaments en territoris ocupats i pel tractament cap als presoners palestins en presons israelianes.

Exportacions d'armes

Respecte a les dades recollides en l'informe de la Unió Europea, les exportacions realitzades a Israel per al 2015 superen els 293 milions d'euros. Entre els materials exportats hi ha dispositius explosius, vehicles blindats i tancs, equip de formació d'imatge, aeronaus, armes petites, equips de tret i una gran quantitat d'armament no especificat que apareix a la categoria *Miscellaneous*. En quant a les exportacions realitzades, aquestes ascendeixen a 966 milions d'euros. De les quals, les més demandades per a aquest any són: bucs de guerra, seguit per equips de formació d'imatge i explosius. D'entre els principals proveïdors europeus destaquen: Alemanya, França, Regne Unit i Itàlia.

Font: Elaboració pròpia.

Armes occidentals, Aràbia Saudita i la guerra del Iemen

Les armes procedents de països occidentals no només alimenten conflictes a través de transferències a Estats que pateixen guerres o crisis sociopolítiques. També abasteixen a països que, si bé no són escenari directe o principal de conflictes armats, participen activament en les hostilitats. Un cas il·lustratiu i especialment paradigmàtic és el d'Aràbia Saudita per la seva implicació en el conflicte del Iemen al 2015. El març d'aquest mateix any, el regne saudita va decidir involucrar-se militarment en el conflicte iemenita en suport al Govern del president Abdo Rabbo Mansour Hadi, exiliat a Riad després de ser depositat mesos abans per forces al-houtistes en aliança amb sectors lleials a l'exmandatari Alí Abdullah Saleh, en el marc d'un accidentat procés de transició en el país de les revoltes àrabs. Aràbia Saudita es va posar llavors al capdavant d'una coalició armada integrada pels Emirats Àrabs Units (EAU), Kuwait, Qatar, Jordània, Marroc, Egipte i Sudan – que també ha rebut suport logístic de països com els EUA i el Regne Unit- amb una estratègia que en un principi es va centrar en atacs aeris, però que amb posterioritat va anar incloent un bloc aeri i naval, desplegament de forces terrestres i enviament de vehicles blindats importats d'Occident per donar suport a les forces pro-Hadi.

Des de la intervenció militar de la coalició encapçalada per Riad, el conflicte ha guanyat en complexitat com a resultat de l'elevat nombre d'actors armats involucrats, el caire sectari que ha anat adquirint la narrativa sobre els enfrontaments i la influència dels interessos regionals, tenint en compte que el Iemen –el país més pobre del món àrab i afectat per una sèrie de dinàmiques de conflictivitat prèvies- ha sigut assenyalat com un nou escenari de confrontació indirecta entre Aràbia Saudita i Iran (Riad acuda als al-houtistes d'actuar com "proxies" de Teheran). En conseqüència, la situació al Iemen s'ha desestabilitzat encara més –afavorint una major activitat de grups armats com AQPA i ISIS- i els nivells de violència s'han intensificat amb devastadores conseqüències per a la població, principal víctima de l'escalada militar. Des del març del 2015 i fins a meitats del 2017 el conflicte ja havia provocat més de 10.000 morts, havia forçat el desplaçament de més de tres milions de persones, mantenia a un 80% de la població necessitada d'ajuda humanitària (de les quals 17 milions afrontaven una situació d'inseguretat alimentària) i havia propiciat un dramàtic increment de casos de desnutrició infantil i l'expansió de malalties com el còlera, que estaven provocant elevadíssims nivells de mortalitat. En paral·lel,

ambdós bàndols en disputa han sigut acusats per organitzacions de drets humans i investigadors de l'ONU d'atacs indiscriminats contra objectius civils, de bloquejar l'accés d'ajuda humanitària i de la comissió de fets constitutius de crims de guerra. Aràbia Saudita ha sigut especialment assenyalada per la seva responsabilitat en atacs contra infraestructures civils –segons un estudi de Yemen Data Project difòs al 2016 un de cada tres atacs de la coalició liderada per Riad havia afectat a blancs civils, incloent escoles, hospitals, mesquites, mercats, ports, entre altres-, per l'ús d'armes prohibides per part de la coalició –l'Oficina de l'Alt Comissionat de la ONU per als Drets Humans ha trobat indicis sobre l'ús de bombes de dispersió (cluster bombs), la implicació de la qual s'ha anat denunciant des del 2015- i per les seves reticències davant investigadors independents sobre les seves accions en la guerra del Iemen.

Cal destacar que els efectes de la guerra al Iemen es van fer visibles ràpidament i que ja el primer any d'hostilitats diverses ONGs advertien sobre el devastador impacte del conflicte en la població civil –de fet, el ràpid deteriorament de la situació va dur a la Creu Roja a alertar al setembre del 2015 que després de cinc mesos de conflicte el Iemen oferia un panorama similar al de Síria després de cinc anys de guerra. Tot i aquests primerencs antecedents sobre la deriva del conflicte, les seves conseqüències en la població civil i els indicis de risc dels quals els fluxos d'armes poguessin afavorir la comissió de crims de guerra i violacions al dret internacional humanitari, Aràbia Saudita no ha deixat de rebre ingents quantitats d'armament en els últims anys per part d'Occident. Segons dades del SIPRI, el país àrab va incrementar en un 275% les seves compres d'armes durant el període 2011-2015 (respecte del 2006-2010), una tendència que s'ha mantingut d'acord amb les dades més recents (212% en el període 2012-2016 en comparació amb 2007-2011). Convertit en el segon importador d'armes a nivell mundial, el regne saudita ha sigut abastit principalment pels EUA (subministrador del 52,04% del total de compres d'armes saudites) i per diversos països europeus, incloent el Regne Unit (27,12%), Espanya (4,19%), França (4,11%), Alemanya (1,87%) i Itàlia (1,33%).

En el cas d'Espanya, entre 2014 i 2016 va exportar armes a Aràbia Saudita per un total de gairebé 1.000 milions d'euros, la major part al 2015, any en què Riad va iniciar la seva intervenció militar al Iemen. Només aquest any el Govern espanyol va concedir 18 llicències d'exportació de material de defensa a Aràbia Saudita per més de 580 milions d'euros (incloent armes lleugeres; municions, bombes, torpedes, coets i míssils; sistemes de direcció del tret; aeronaus; i equips electrònics) i va realitzar

exportacions per més de 545 milions d'euros en concepte d'armes petites; bombes, torpedes, coets i míssils; sistemes de direcció del tret; avions de reabastiment en vol; i aeronaus de transport, entre d'altres. Al 2016 es van concretar exportacions per uns altres 116,2 milions d'euros. Encara que les autoritats espanyoles han assegurat que les transferències a Aràbia Saudita –en especial les de municions- han anat acompanyades de documents de control i clàusules de no reexportació o ús fora del país, diverses organitzacions i sectors de l'opinió pública han exigint més informació, una investigació independent sobre l'ús d'armes espanyoles al Iemen per part de la coalició liderada per Riad i que es tinguin en compte els riscos de noves exportacions, incloent cinc corbetes de l'empresa Navantia que es pretenen vendre a Riad i que podrien ser utilitzades per llançar atacs indiscriminats al Iemen o per mantenir el bloqueig naval.

En els últims dos anys l'ús d'armes occidentals a la guerra del Iemen ha estat al punt de mira a arrel de diverses informacions. Entre elles, indicis sobre l'accés per part del grup armat al-houtista a armes d'origen espanyol venudes en dècades passades a Aràbia Saudita –incloent llançagranades i granades de mans fabricades per Instalaza-, o el reconeixement de Riad sobre l'ús de bombes de dispersió de fabricació britànica en el marc de la seva campanya militar al Iemen, un tipus d'armes que haurien sigut subministrades a finals dels anys 80 i que actualment estan prohibides segons el tractat internacional de 2008 al qual s'hi han adherit més de 120 països, però no Aràbia Saudita ni la resta de membres de la coalició militar liderada per Riad.³⁴

A finals del 2016, l'atac saudita a un funeral a la capital iemenita que va matar a 140 persones i ferir a unes altres 600 –que Riad va atribuir a la identificació errònia del lloc com un objectiu militar i en el qual s'haurien usat armes d'origen nordamericà- va encoratjar crítiques renovades a la cooperació occidental amb Riad i va dur al Govern de Barack Obama a revisar la seva assistència logística i militar a la coalició saudita. Tot i que els EUA va resoldre llavors suspendre les vendes d'armes a Aràbia Saudita per 400 milions de dòlars –després d'haver venut 22.000 milions de dòlars en armes a Riad des de l'inici de la campanya militar de la coalició al març del 2015-, aquesta decisió va ser revertida mesos després per l'administració de Donald Trump, que en la seva primera visita al regne al 2017 va anunciar nous acords per vendes d'armes a la monarquia per un valor de 100.000 milions de dòlars.

34. Tanmateix, la seva utilització en àrees residencials i sense adoptar mesures de precaució podria ser constitutiva de violacions al Dret Humanitari, tenint en compte el caràcter eminentment indiscriminat d'aquest tipus d'armes.

A nivell europeu, el Parlament Europeu es va pronunciar a principis del 2016 sobre la situació del Iemen subratllant la seva preocupació per accions de la coalició liderada per Aràbia Saudita –en especial pels atacs aeris contra objectius civils, la destrucció d'infraestructures bàsiques d'entrega d'ajudes (que ha agreujat les carències d'aliments i combustible), les ofensives contra instal·lacions de salut (sobretot després del bombardeig d'un hospital gestionat per MSF) i per la destrucció irreparable de patrimoni –i expressant la seva inquietud per la decisió de diversos Estats europeus de continuar autoritzant transferències d'arsenals a Riad tot i infringir la Posició Comú 2008/944/PESC sobre exportacions d'armes. Això, donat el risc manifest que els equipaments militars i/o la tecnologia sol·licitada poguessin utilitzar-se per a perpetrar greus violacions al dret humanitari i pogués contribuir a amenaçar la pau, la seguretat i l'estabilitat d'una regió. El Parlament Europeu va votar llavors majoritàriament a favor d'imposar un embargament d'armes a Aràbia Saudita donades

les greus acusacions d'incompliment del dret internacional humanitari per aquest país al Iemen. Si bé es tracta d'una decisió no vinculant, la mesura va servir per a situar sota escrutini la provisió d'armes a la monarquia saudita i per exposar les contradiccions de la relació estratègica d'Occident amb Riad. A més de les normatives a nivell de la UE, els Estats europeus han de respectar les legislacions nacionals que regulen el comerç d'armes –i que, en el cas d'Espanya, per exemple, inclouen clàusules de denegació i suspensió si hi ha evidències que el material subministrat pot ser usat per pertorbar la pau i l'estabilitat, exacerbar conflictes o ser utilitzades contra la dignitat de l'ésser humà- i els principis del recentment aprovat Tractat de Comerç d'Armes. Novament, allò que està en joc és la responsabilitat i la complicitat de governs occidentals a la deriva en un conflicte en Orient Mitjà, en aquest cas el Iemen, que viu una de les majors catàstrofes humanitàries a nivell mundial.

4. CONCLUSIONS

- Les exportacions d'armament dels Estats membres de la UE el 2015 han arribat a una xifra rècord d'autoritzacions, que duplica les de l'any anterior. El creixement exponencial de les exportacions d'armament europeu es produeix especialment a partir de 2012, sent molt acusat el de les exportacions autoritzades, amb una taxa propera al 400% de creixement.
- Els principals països exportadors són França, que acapara el 77% de les exportacions de les quals es té informació. El segueixen les grans potències productores militars com el Regne Unit, Espanya, Itàlia i Alemanya.
- Orient Mitjà ha estat la principal destinació regional de les exportacions d'armes europees i rep quatre de cada deu llicències d'exportació d'armament (en valors absoluts), on a més han arribat al 29% de les armes i altres productes militars europeus de 2015. Tenint en compte l'evolució temporal de les exportacions, s'observa que el pes de les transferències d'armament dins de la UE es veu reduït a favor d'un clar augment de la importància de l'Orient Mitjà i Àsia, incloent Àsia Central, Sud-est asiàtic i Àsia del sud.
- S'ha identificat una profunda intensificació de les autoritzacions des de 2014, el que pot suposar grans volums d'exportacions d'armament per als propers anys, particularment a regions afectades per conflictes armats com l'Orient Mitjà i Àsia.
- Tretze dels cinquanta principals països importadors d'armes europees afrontaven el 2015 almenys un conflicte armat (Egipte, Índia, Turquia, l'Iraq, Tailàndia, Algèria, Pakistan, Xina, Rússia, Israel, Ucraïna, Nigèria i Colòmbia). Aquests tretze països van ser escenari de setze conflictes armats.
- Cinc dels onze conflictes armats d'alta intensitat el 2015 van transcórrer en països que es troben entre els cinquanta principals importadors d'armes europees: Nigèria, Pakistan, Ucraïna, Egipte i l'Iraq.
- Deu dels tretze conflictes armats en països d'entre els cinquanta principals importadors d'armes de la UE van tenir entre les seves causes de fons l'oposició al Govern o al sistema polític, social o ideològic del país.
- Països importadors d'armes de la UE es trobaven entre els països amb major nombre de població desplaçada interna el 2015, com Colòmbia, l'Iraq, Nigèria i Pakistan.
- Set dels conflictes armats que van tenir lloc a països que es troben entre els cinquanta principals importadors d'armes procedents de països de la UE van transcórrer en països amb nivells de discriminació de gènere alts o molt alts (l'Iraq, Índia (Assam), l'Índia (Jammu i Caixmir), l'Índia (CPI-M), el Pakistan, Pakistan (Balutxistan) i Nigèria).
- Tres conflictes armats que van tenir lloc en països que es troben entre els cinquanta principals importadors d'armes procedents de la UE van ser escenari de violència sexual vinculada al conflicte armat, segons recull l'informe del Secretari General de l'ONU.

5. ANNEX II

DEFINICIONS

Armes convencionals

Armes que no són biològiques, químiques o nuclears.

Armes convencionals pesades

Armes de gran volum que no poden ser transportades per una persona o un grup de persones; per exemple avions, vaixells, submarins, tancs, vehicles, artilleria, canons, metralladores, etc.

Armes petites i lleugeres¹

Armes petites o curtes:

Es defineix com a arma petita o curta aquella destinada al ús de membres individuals de forces armades o cossos de seguretat. Revòlvers i pistoles automàtiques; rifles i carrabines; submetralladores, subfusells; rifles d'assaltament; metralladores lleugeres.

Armes lleugeres:

Es defineix com a arma lleugera aquella destinada a l'ús de diversos membres de les forces armades o de cossos de seguretat actuant com a grup. Llançagranades, metralladores pesades; llançadores portàtils de granades, amb o sense recolzament; armes antiaèries portàtils; armes anticarro portàtils; fusells sense retrocés; sistemes de llançament de míssils i coets portàtils, sistemes de llançament de míssils antiaeris portàtils, morters de calibre inferiors a 100 mm.

MATERIAL DE DEFENSA²

Tota la Unió Europea fa servir la mateixa classificació del material d'ús militar. En concret, les armes es classifiquen en 23 categories:

Categoria 1: Armes amb canó d'ànima llisa amb un calibre inferior a 20 mm

Fusells, carrabines, revòlvers, pistoles, pistoles metralladores, metralladores, silenciadores, carregadores, visors i apagafocs.

Categoria 2: Armes amb canó d'ànima llisa amb calibre igual o superior a 20 mm

Armes de foc (incloses les peces d'artilleria), rifles, obusos, canons, morters, armes de contra carro, llança projectils, llança flames, rifles sense retrocés, dispositius per a la reducció de la firma, projectors o generadors militars perfums, gasos, material pirotècnic i visors.

Categoria 3: Municions, dispositius i components

Municions per a les armes sotmeses a control pels articles 1, 2 o 12. Dispositius per armar els esquers. S'inclouen les beines, els esglaons, les cintes, les fonts d'alimentació d'elevada potència de sortida, els sensors, les submunicions.

Categoria 4: Bombes, torpedes, coets, míssils

Bombes, torpedes, granades, pots de fum, coets, mines, míssils, càrregues de profunditat, càrregues de demolició, "productes pirotècnics", cartutxos i simuladors, granades de fumigació, bombes incendiàries, tovera de coets de míssils i puntes d'ogiva de vehicles de reentrades.

Categoria 5: Sistemes de direcció de tir

Visors d'armes, ordenadors de bombardeig, equip de punteria per a canons, sistemes de control per armes i sistemes d'adquisició de dades de vigilància o rastreig, reconeixement o identificació.

Categoria 6: Vehicles tot terrenys

Vehicles dissenyats especialment o modificats per a ús militar, carros i altres vehicles militars armats o equips pel sembrat de mines, vehicles blindats, vehicles amfibis, els pneumàtics a prova de bala.

Categoria 7: Agents químics o biològics tòxics

Agents biològics i materials radioactius, agents nerviosos, vesicants, gasos lacrimògens, agents antidisturbis.

Categoria 8: Materials energètics i substàncies relacionades

Explosius, propulsants, productes pirotècnics, combustibles i substàncies relacionades, perclorats, clorats i cromats, oxidants, aglomerants, additius i precursors.

Categoria 9: Vaixells de guerra

Vaixells de combat i vaixells de superfície o subaquàtics, equips navegables, motors dièsel dissenyats especialment per a submarins, motors elèctrics dissenyats especialment per a

¹ Aquesta definició d'arma curta o lleugera és la usada per la OSCE; veure informe del MITC del 2012, pàg. 31

² Informe anual de la Posició Comuna 2008/944/PESC del Consell de la UE per la qual es defineixen les normes comunes que regeixen el control de les exportacions de tecnologia i equips militars. Recollides al Real Decreto 679/2014, de 1 d'agost (annex I); aquest Real Decreto ha estat publicat en el BOE de 26 d'agost de 2014.

submarins, aparells de detecció subaquàtica, xarxes antisubmarines i antitorpedes.

Categoria 10: Aeronaus

Aeronaus de combat, vehicles aeris no tripulats, motors aeronàutics, vehicles aeris teledirigits, proveïdors de combustible, equips de respiració pressuritzats, paracaigudes, sistemes de pilotatge automàtic.

Categoria 11: Equips electrònics

Equips de contramesura i contra-contramesura electrònics, material acústic submarí, equips de seguretat de dades, equips que utilitzin xifrat, equips de guia, navegació i transmissors.

Categoria 12: Sistemes d'armes d'energia cinètica

Sistemes d'armes d'energia cinètica, instal·lacions d'assaig i d'avaluació i models de prova, sistemes de propulsió, sistemes de recerca d'objectius, de guia o de propulsió derivada per a projectils.

Categoria 13: Equips i construccions blindades

Planxes de blindatge, construccions de materials metàl·lics o no, cascos militars, vestuari i peces de protecció.

Categoria 14: Equips per l'entrenament o simulació militar

Entrenadors d'atac, de vol, de blancs radar, de guerra antisubmarina, per al llançament de míssils, de generació d'imatge.

Categoria 15: Equips de formació d'imatge o de contra mesura

Registradors i equips de procés d'imatge, càmeres, equip fotogràfic, equip per a la intensificació d'imatges, equip de formació d'imatge d'infrarojos o tèrmica, equip sensor d'imatge per radar.

Categoria 16: Peces de forja

Peces de forja, peces per fondre i productes semi elaborats.

Categoria 17: Equips miscel·lanis, materials i biblioteques

Aparells autònoms d'immersió i natació subaquàtica, aparells de circuit tancat i semi tancat, robot, transbordadors.

Categoria 18: Equip per a la producció

Instal·lacions d'assaig ambiental, "nituradors" de tipus continu, equips o aparells d'assaig per centrifugació, premses "extrudoras de husillo".

Categoria 19: Sistemes d'armes d'energia dirigida

Sistemes làser, de rajos de partícules de radiofreqüència, acceleradors de partícules.

Categoria 20: Equips criogènics i superconductors

Equips dissenyats especialment o configurats per a ser instal·lats en vehicles per aplicacions militars terrestres, marítimes, aeronàutiques o espacials, equips elèctrics superconductors.

Categoria 21: Equip lògic (software)

Equip lògic (software) per la modelització, la simulació o l'avaluació de sistemes d'armes militars o de simulació d'escenaris d'operacions militars, per les aplicacions de Comandament, Comunicacions, Control i Intel·ligència.

Categoria 22: Tecnologia

Tecnologia per al desenvolupament, producció o ús dels materials sotmesos a control.

ALTRE MATERIAL DE DEFENSA³

a. Aquelles armes de foc definides a l'article 3 de la Resolució 55/255 de l'Assemblea General de Nacions Unides, per la que s'aprova el Protocol contra la fabricació i el tràfic il·lícit d'armes de foc, les seves peces i els seus components i municions, que no estan incloses en l'Annex I.1, articles 1, 2 i 3 de la Relació de Material de Defensa.

b. Visors i mires, telescòpics, o d'intensificació de llum o imatge, per armes de foc.

c. Artificis generadors, projectors, emissors o dispensadors de fums, gasos, "agents antidisturbis" o substàncies inhabilitadores.

d. Llançadors dels elements descrits en l'apartat c anterior.

e. Equips de llum i so provocadors d'atordiment, pel control de disturbis.

f. Vehicles per al control de disturbis amb alguna de les següents característiques:

1. Sistemes per produir descàrregues elèctriques
2. Sistemes per a dispensar substàncies inhabilitadores
3. Sistemes per dispensar agents antidisturbis
4. Canons d'aigua

g. Esposes normals

³ La relació d'un altre material es pot trobar a: Real Decreto 679/2014, d'1 d'agost (annex II)

MATERIAL DE DOBLE ÚS⁴

Els productes i tecnologies de doble ús, comuns a tota la European Union es classifiquen en 10 categories:

Categoria 0: Materials, instal·lacions i equips nuclears

Reactors nuclears, plantes per a la separació d'isòtops d'urani natural, urani empobrit i materials fissionables, centrifugadora de gas, espectròmetres de masses i elèctrodes de grafit.

Categoria 1: Materials, substàncies químiques, "microorganismes" i "toxines"

Màscares antigàs, vestits blindats, dosímetres personals, preimpregnats, instruments, encunys, motlles, barrejadors contínues, màquines pel debanat de filaments, fluïts i substàncies lubricants, fluorurs, sulfurs, cianurs i derivats halogenats.

Categoria 2: Tractament de materials

Rodaments, gresols, màquines-instrument, premses isostàtiques, instruments de mesura, robots, simuladors de moviments i centres de mecanitzat.

Categoria 3: Electrònica

Components electrònics, circuits integrats, microcircuits de microprocessador, conjunts de portes programables, components de microones, barrejadors i convertidores i detonadores, explosius accionats elèctricament.

Categoria 4: Ordinadors

Ordinadors electrònics, híbrids, digitals, analògics, de conjunt sistòlic, neuronal i òptic.

Categoria 5: Telecomunicacions i "seguretat de la informació"

Equips i sistemes de transmissió per a telecomunicacions, sistemes de comunicacions subaquàtics, equips de ràdio, cables de fibra òptica, equips de telemesura i telecontrol i sistemes de seguretat.

Categoria 6: Sensors i làsers

Acústica, tubs intensificadors d'imatge, sensors òptics, càmeres d'instruments, òptica, làsers, gravímetres i gradiòmetres de gravetat i sistemes de radar.

Categoria 7: Navegació i aviònica

Acceleròmetres per a la navegació inercial, giroscòpics, GPS i GLONASS, sistemes de control de vol hidràulics, mecànics, electroòptics i electro-mecànics inclosos els de control per senyals elèctriques (fly by wire).

Categoria 8: Marina

Vehicles submergibles o vaixells de superfície, hidroplans, sistemes de visió subaquàtica, aparells de busseig i natació subaquàtica.

Categoria 9: Sistemes de propulsió, vehicles espacials i equips relacionats

Motors aeronàutics o marins de turbina de gas, llançadores espacials i vehicles espacials, sistemes de propulsió de coets de propulsant sòlid o líquid, motors estatorreactors, turboreactors i turbobfans, coets de sondeig, motors híbrids per a coets, equips de recolzament al llançament, càmeres ambientals i anecoiques i vehicles de reentrada.

CODI ARANZELARI (TARIC) 93⁵

9301.- Armes de guerra excepte els revòlvers, pistoles i armes blanques

9301.11.00.- Peces d'artilleria (per exemple, canons, obusos i morters), auto propulsades

9301.19.00.- Les altres

9301.20.00.- Llançacoets; llançaflasses; llançagranades; llançatorpedes i llançadores similars

9301.90.00.- Les altres

9302.- Revòlvers i pistoles (excepte els de les partides 9303 o 9304)

9303.- Les altres armes de foc i artefactes similars que fan servir la deflagració de la pólvora (per exemple: armes de caça, armes d'avantcàrrega, pistoles llançacoets i altres artefactes concebuts únicament per llançar coets de senyal, pistoles i revòlvers de fogueig, pistoles de matador, canons llançacaps.

9303.10.00.- Armes d'avantcàrrega

9303.20.- Les altres armes llargues de caça o tir esportiu que tinguin, almenys, un canó d'ànima llisa

9303.20.10.- Amb un canó d'ànima llisa

9303.20.95.- Les altres

9303.30.00.- Les altres armes de caça o tir esportiu

9303.90.00.- Les altres

9304.- Les altres armes [per exemple: armes llargues i pistoles de moll (resort), aire comprimit o gas, porres] (excepte les de la partida 9307).

9305.- Parts i accessoris dels articles de les partides 9301 a 9304

⁴ Les categories de productes de doble ús es recullen en el Reglament (UE) 1382/3924, de 22 d'octubre (en el seu annex I); Reglament publicat en el DOUE de 30 de desembre de 2014.

⁵ Bases de dades de Comerç Exterior

9305.10.00.- De revòlvers o pistoles
9305.21.00.- D'escopetes i rifles de caça de la
partida 9303, canons d'ànima llisa
9305.29.00.- La resta
9305.91.00.- La resta, armes de guerra de la
partida 9301
9305.99.00.- La resta

9306.- Bombes, granades, torpedes, mines,
míssils, cartutxos i altres municions i projectils,
i les seves parts, incloses les postes, perdigons i
tacs per a cartutxos.

9306.21.00.- “Cartutxos per a escopetes i un
canó d'ànima llisa i les seves parts; balins per a
armes d'aire comprimit”, cartutxos
9306.29.- La resta
9306.29.40.- Beines
9306.29.70.- La resta
9306.30.- Els altres cartutxos i les seves parts
9306.30.10.- Per a revòlvers i pistoles de la
partida 9302 i per a pistoles metralladores de
la partida 9301
9306.30.30.- Per a armes de guerra
9306.30.91.- Cartutxos de percussió central
9306.30.93.- Cartutxos de percussió anual
9306.30.97.- La resta
9306.90.- La resta
9306.90.10.- De guerra
9306.90.90.- La resta

9307.- Sabres, espases, baionetes, llances i altres
armes blanques, les seves parts i fundes.

ESCOLA DE CULTURA DE PAU (UAB)

L'Escola de Cultura de Pau (ECP) és una institució acadèmica d'investigació per a la pau ubicada a la Universitat Autònoma de Barcelona. Va ser creada el 1999 amb l'objectiu de promoure la cultura de pau a través d'activitats de recerca, diplomàcia paral·lela, formació i sensibilització. Els seus principals àmbits de treball inclouen l'anàlisi de conflictes, processos de pau, gènere, drets humans i educació per a la pau.

Els àmbits d'acció de l'Escola de Cultura de Pau són:

- Recerca. Les àrees d'investigació de l'ECP inclouen els conflictes armats i les crisis sociopolítiques, els processos de pau, els drets humans, la dimensió de gènere i l'educació per a la pau.
- Diplomàcia paral·lela. L'ECP promou el diàleg i la transformació de conflictes a través d'iniciatives de diplomàcia paral·lela, incloent tasques de facilitació amb actors armats.
- Serveis de consultoria. L'ECP porta a terme serveis de consultoria per a institucions locals i internacionals.
- Educació i formació. El personal investigador de l'ECP imparteix classes en cursos de grau i postgrau en universitats catalanes, incloent la Diplomatura en Cultura de Pau, el títol de postgrau que la pròpia ECP ofereix a la Universitat Autònoma de Barcelona. Així mateix, s'ofereixen classes i tallers en temes específics, entre ells l'educació en i per al conflicte i la sensibilitat al conflicte.
- Sensibilització. Les iniciatives de l'ECP en matèria de sensibilització inclouen activitats dirigides a la societat catalana i espanyola, entre elles col·laboracions amb mitjans de comunicació.

CENTRE DELÀS D'ESTUDIS PER LA PAU

El Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs és una entitat independent d'anàlisi de pau, seguretat, defensa i armamentisme dedicada a realitzar investigació i incidència política i social sota un prisma de cultura de pau, sobre els efectes negatius del militarisme i els conflictes armats. Les principals línies de treball són el comerç d'armes, el finançament de la indústria armamentística, la despesa militar, les forces armades, la indústria militar, la Investigació i el Desenvolupament (R + D) d'armes i les operacions militars a l'exterior.

El Centre Delàs va néixer en el marc de Justícia i Pau l'any 1999 com a resultat del treball desenvolupat des de 1988 per la Campanya Contra el Comerç d'Armes (C3A). Des de febrer de 2010 té personalitat jurídica pròpia i treballa com un Centre d'Investigació sobre temes relacionats amb el desarmament i la pau.

Escola de Cultura de Pau
Edifici MRA (Mòdul Recerca A)
Campus de la UAB
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Espanya
Tel.: +34 93 586 88 42 / Fax: +34 93 581
32 94
escolapau@uab.cat
<http://escolapau.uab.cat>

Centre Delàs d'Estudis per la Pau
Carrer Erasme de Janer, 8 (Entresol - despatx
9)
08001 Barcelona, Espanya
+(34) 93 441 19 47
info@centredelas.org
<http://www.centredelas.org/ca/>